

# Ideologiske mål og pragmatiske midler?

*En analyse av endringer i amerikansk Irak-politikk*

**Vigdis Gammelsæther**



Masteroppgave i Statsvitenskap

Institutt for Statsvitenskap

**UNIVERSITETET I OSLO**

Mai 2008



# FORORD

---

En interesse for amerikansk utenrikspolitikk ble styrket gjennom et emnekurs med Svein Melby våren 2007 hvor jeg etter hvert ønsket å studere området inngående i masteroppgaven. Spesielt har USAs ideologisk motiverte politikk etter 11. September fascinert meg. Da jeg leste Philip H. Gordons (2006) artikkel hvor det hevdes at USAs ideologiske politikk er passé bestemte jeg meg for å undersøke om dette er tilfelle.

Først og fremst rettes en stor takk til veileder Svein Melby og Institutt for forsvarsstudier, avdeling for transatlantiske studier hvor jeg har vært masterstipendiat fra høsten 2007 til våren 2008. Tiden ved IFS har vært svært lærerik for meg personlig og betydningsfull i skriveprosessen.

I tillegg har en rekke personer vært viktige for realiseringen av denne oppgaven. En stor takk til Roar, Ragnhild, Gunhilde, Agnes, Guro og Ingrid for gode råd, kommentarer og gjennomlesning underveis i prosessen. En ekstra takk til Magnus for uvurderlig støtte og konstruktive innspill gjennom hele skriveprosessen.

Til slutt en stor takk til Far, Mor og søster for uvurderlig støtte, oppfølging og oppmuntring gjennom hele studieløpet.

Antall ord: 33.350



# INNHold

---

## Forord

## Innhold

### 1 Innledning ..... 1

#### **1.1 Bakgrunn ..... 1**

#### **1.2 Problemstilling ..... 3**

#### **1.3 Sentrale begreper..... 4**

Amerikansk Irak-politikk..... 4

Målsettings- og implementeringsnivå ..... 4

Utenrikspolitiske aktører ..... 5

#### **1.4 Veien videre ..... 6**

### Del I: Metodisk, teoretisk og analytisk forarbeid ..... 9

### 2 Metode..... 11

#### **2.1 Forskningsdesign..... 11**

#### **2.2 Utvalg av kilder ..... 11**

#### **2.3 Kildenes kritiske aspekter..... 12**

### 3 Teoretisk perspektiv ..... 15

#### **3.1 Realismens rammer..... 15**

#### **3.2 Neoklassisk realisme..... 17**

#### **3.3 Makt og kultur; forklarende elementer i amerikansk utenrikspolitikk ..... 19**

Utopismens og realismens kvintessenser..... 20

Den nasjonale identitetsforankring ..... 20

Kontinuitet og endring i amerikansk utenrikspolitikk..... 22

Er skillet mellom realisme og idealisme reelt i politikken? ..... 27

<b><u>4</u></b>	<b><u>Analytisk rammeverk.....</u></b>	<b><u>29</u></b>
<b>4.1</b>	<b>Ideologisk og pragmatisk motivert politikk.....</b>	<b>30</b>
	Ideologisk og pragmatisk motivert politikk i Irak.....	31
	Ideologisk og pragmatisk motivert politikk i regionen .....	33
	<b><u>Del II: Vurdering av kursjustering i USAs Irak-politikk.....</u></b>	<b><u>37</u></b>
	Bush-administrasjonens politikk etter 11. september 2001.....	37
<b><u>5</u></b>	<b><u>Hvordan var USAs Irak- politikk gjennom 2006? .....</u></b>	<b><u>41</u></b>
<b>5.1</b>	<b>Irak-politikkens målsettingsnivå .....</b>	<b>42</b>
	Et seirende USA og et demokratisk Irak.....	42
	Samarbeidspartnere .....	45
	Fiendegrupper .....	47
<b>5.2</b>	<b>Irak-politikkens implementeringsnivå.....</b>	<b>49</b>
	Hva gjøres for å oppnå seier i Irak? .....	49
	Hva innebærer et samarbeid med sentrale myndigheter?.....	51
	Amerikanske løsninger på irakiske problemer.....	53
	Manglende etablering av sikkerhet.....	53
<b>5.3</b>	<b>Målsettingsnivå for USAs regionale politikk .....</b>	<b>57</b>
	Den demokratiske freden.....	57
	Lav toleranse for systempluralisme og Iran .....	60
<b>5.4</b>	<b>Implementeringsnivå for USAs regionale politikk .....</b>	<b>62</b>
	Konfrontasjon fremfor demokratisk fred? .....	62
	Omforming av USAs strategiske underskudd .....	64
<b>5.5</b>	<b>Det politiske klima i USA mot slutten av 2006 .....</b>	<b>65</b>
<b>5.6</b>	<b>Oppsummering .....</b>	<b>68</b>
<b><u>6</u></b>	<b><u>Forekommer det en kursjustering gjennom 2007? .....</u></b>	<b><u>71</u></b>
<b>6.1</b>	<b>Irak-politikkens målsettingsnivå .....</b>	<b>71</b>

Er målet fremdeles seier i Irak? .....	72
Et tydeligere fokus på stabilitet og sikkerhet? .....	75
The Anbar Awakening; en pragmatisk tilnærming til samarbeidspartnere.....	76
<b>6.2 Irak-politikkens implementeringsnivå.....</b>	<b>78</b>
Fra et demokratisk Irak til et sikkert Bagdad .....	78
Samarbeidspartnere i Irak .....	80
Irakiske løsninger på irakiske problemer .....	85
<b>6.3 Målsettingsnivå for USAs regionale politikk .....</b>	<b>87</b>
Demokratisk fred eller systempluralistisk stabilitet? .....	87
Økt villighet til Diplomati? .....	88
Forhindre maktkonsentrasjon? .....	90
<b>6.4 Implementeringsnivå for USAs regionale politikk .....</b>	<b>92</b>
Laer støtte for lav toleranse? .....	92
Et balanserende resonnement .....	94
Økt diplomati og villighet til å kompromisse? .....	96
<b>6.5 Oppsummering .....</b>	<b>99</b>
<b><u>7 Konklusjon .....</u></b>	<b><u>101</u></b>
<b><u>Litteraturliste .....</u></b>	<b><u>i</u></b>
<b><u>Vedlegg A .....</u></b>	<b><u>xiii</u></b>
<b><u>Vedlegg B .....</u></b>	<b><u>xv</u></b>





# 1 INNLEDNING

---

We seek to shape the world, not merely be shaped by it; to influence events for the better instead of being at their mercy.

(Bush i NSS 2006:ii)

It is the policy of the United States to seek and support the growth of democratic movements and institutions in every nation and culture, with the ultimate goal of ending tyranny in our world.

(Bush 2005a)

The path we have chosen is consistent with the great tradition of American foreign policy. Like the policies of Harry Truman and Ronald Reagan, *our approach is idealistic about our national goals, and realistic about the means to achieve them.*

(Bush i NSS 2006: ii, min

kursivering)

## 1.1 Bakgrunn

Golf-krigen i 1990-1991, hvor USA gikk inn i Kuwait for å presse Irak ut, bekreftet USAs maktposisjon og demonstrerte den politiske betydningen USAs overlegne militærmakt hadde. Krigen markerte innledningen til tiåret der USA beveget seg fra å være en bipolar stormakt til en hegemon (Melby 2004:26). I etterkant av Golf-krigen ble George W. H. Bush kritisert av neokonservative fordi han ikke styrtet Iraks autoritære leder, Saddam Hussein, da han hadde muligheten. Mot slutten av 90-tallet argumenterte neokonservative i USA for at George W. H. Bushs strategi for å demme opp Irak gjennom økonomiske sanksjoner ikke var tilstrekkelig, og at USA ville kunne styrke sin regionale maktposisjon ved å styrte Saddam og demokratisere Irak. En demokratisering av Irak ville trigge en dominoeffekt av demokratiske reformer i resten av regionen, hevdet de (Mearsheimer og Walt 2006:59). Man ville da kunne fjerne en fiende og samtidig få en utvidet maktbase i regionen.

Etter terroranslagene den 11. september 2001 justerte George W. Bush sin utenrikspolitikk fra å ha et fundament i pragmatisk politikk til å implementere en ny doktrine basert på de neokonservatives idé. Invasjonen av Irak var motivert av en ekspansiv spredning av liberale verdier, slike som individets rettigheter, frihet og demokrati. Dette ble ansett som eneste reelle strategi for bekjempelse av terrorisme (Gordon 2006:76, NSS 2002). Innføringen av Bush-doktrinen ble trigget av kombinasjonen av den plutselige følelsen av sårbarhet 11. september ga, og USAs unipolære maktsituasjon gjennom hele 90-tallet. Følelsen av sårbarhet som terroranslagene etterlot bidro til oppfattelsen av at verden måtte endres og landets maktkapabiliteter overbeviste presidenten om at de ville kunne gjennomføre sine mål (Gordon 2006:78). Krigen i Irak var mer enn et forsøk på regimeendring. "Den var et felttog som skulle forandre regionen og sikre USAs fremtidige posisjon" (Thune 2008).

Philip H. Gordon (2006) hevder i sin artikkel "The end of the Bush revolution" at den såkalte Bush doktrinen har hatt sitt høydepunkt og er passé. Realitetene tvinger administrasjonen til et tettere samarbeid med sine allierte og den ideologisk motiverte doktrinen om regimeendring plasseres i skyggen (op.cit;84). Stemmer Gordons påstand?

"Our approach is idealistic about our national goals, and realistic about the means to achieve them", uttalte Bush i NSS 2006. Er dette fremdeles tilfelle, eller er Bush-administrasjonens overordnede målsetting endret?

For å undersøke dette er USAs Irak-politikk valgt som studieobjekt fordi Bush doktrinen hovedsakelig har vært rettet mot regionen og Irak. Irak er et elementært viktig område i Bush-administrasjonens utenrikspolitikk og vil kunne gi gode indikasjoner på endringer i administrasjonens generelle utenrikspolitikk.

## 1.2 Problemstilling

Denne oppgaven er en analyse – og påvisning av eventuelle endringer i USAs Irak-politikk fordi med følgende problemstilling:

*I hvilken grad var USAs Irak-politikk ideologisk forankret i 2006, og har politikken et større innslag av pragmatisme i 2007, sammenliknet med 2006?*

Problemstillingen er todelt. Første del av oppgaven beskriver amerikansk Irak-politikk både slik den blir formulert i Washington og implementert i Irak. Deretter vil oppgaven søke å spore endring mellom 2006 og 2007, for å avdekke om politikken får et større innslag av pragmatisme i 2007. Et element i analysen vil også være hvorvidt det forekommer avvik i amerikansk Irak-politikk mellom målsetting og implementering. Studien er begrenset til tidsrommet fra januar 2006 og frem til George W. Bushs State of the Union-tale 28. januar 2008.

Problemstillingen lar seg ikke besvare tilfredsstillende uten forståelse for amerikansk politisk kultur og de politiske strømningene som gjør seg gjeldende i amerikansk politikk. Neoklassisk realisme er et teoretisk perspektiv som tillater innlemmelse av amerikansk politisk særegenhet i undersøkelsen av en stats utenrikspolitikk og vil benyttes som et element i oppgavens rammeverk. Amerikansk politikk kan i forenklet forstand sies å bli utøvd i spennet mellom den ideologiske og pragmatiske politikken. Et absolutt skille mellom disse vil det ikke være mulig å spore grunnet USAs sterke politiske tradisjon forankret i de liberale verdiene landet er bygget på, slike som individuelle rettigheter, frihet og demokrati. En pragmatisk motivert politikk vil også forfekte disse verdiene, men hovedprioriteringene og det politiske tyngdepunkt vil prioritere maktbalanse og stabilitet fremfor endring og demokratisering.

Oppgavens mål vil være å etterprøve om Philip Gordons påstand stemmer for den amerikanske Irak-politikken. En endring vil la seg spore gjennom identifiserte indikatorer som utgjør oppgavens analytiske rammeverk, følgelig kvintessensene i det som defineres som ideologisk og pragmatisk motivert politikk. Oppgavens formål er ikke å undersøke hvilke variabler som best forklarer hvorfor endring forekommer, men hvorvidt det har forekommet en endring eller ikke.

## **1.3 Sentrale begreper**

### **Amerikansk Irak-politikk**

I oppgaven forstås amerikansk Irak-politikk som den virksomhet som innebærer fastsettelse av USAs mål, valg av midler og implementering i Irak. Oppgaven er først og fremst en studie av endringer i politisk retorikk, hvilke mål Bush-administrasjonen setter for sitt engasjement i Irak og hvilke midler som benyttes i implementeringen av politikken.

Inn i begrepet “Irak-politikk” defineres også et regionalt nivå. Ved inngangen til krigen i Irak i 2003 var USAs tenkesett vedrørende Irak at landet skulle representerte fyrtårnet for en regional demokratisk reform som skulle bidra til stabilisering av regionen ved å skape en demokratisk fred (NSS 2002/2006). USAs regionale politikk gikk altså gjennom Bagdad. Derfor kan ikke USAs Irak-politikk isoleres til kun å omhandle Irak, men må også innbefatte det regionale nivået.

Regionale aktører har også stor interesse av utfallet i Irak og ønsker å påvirke dette i egen favør (Nasr 2006). Etter USAs intervensjon i Irak i 2003 har Iran styrket sin relative maktposisjon i regionen, noe som har direkte konsekvenser for USAs mulighet til å lykkes i Irak og USAs regionale posisjon og maktbase (Takeyh 2007).

### **Målsettings- og implementeringsnivå**

Oppgavens analyse er strukturert etter to nivåer; målsettings- og implementeringsnivå. Utenrikspolitikken baserer seg på disse to nivåene hvor retorikk hovedsakelig adresseres til målsettingsnivå, strategi knytter de to nivåene sammen. Virkemidler redegjøres for på det første nivået, men benyttes på det siste (jf. Evans og Newnham 1998:179).

En studie av endringer i utenrikspolitikken vil nødvendigvis ta utgangspunkt i utenrikspolitiske intensjoner redegjort for i sentrale taler fremført av viktige politiske aktører og styrende strategidokumenter. Strategi betyr i denne sammenheng å identifisere eksisterende og potensielle ressurser og valg av alternativer for å oppnå en

utenrikspolitisk målsetting (Dueck 2006:1). Utformingen av strategier er en pragmatisk prosess hvor man forsøker å realisere sine mål gjennom tilgjengelige midler (Strachan 2007:15). Talene og strategiene utgjør det retoriske nivået i oppgaven hvor Bush-administrasjonens mål i Irak formuleres og gis betegnelsen *målsettingsnivå*.

Den anvendte eller operasjonelle politikken hvor virkemidler implementeres for å møte målsettingene gis betegnelsen *implementeringsnivå*. På dette nivået utgjør strategier en veiledende rolle som binder sammen politiske intensjoner på målsettingsnivå med operasjonelle muligheter på implementeringsnivå (jf. Strachan 2007:15). Anvendelse av forsvarsmidler, diplomatisk aktivitet, allianseprioriteringer og anvendelse av militæret vil være styrt av de utenrikspolitiske strategiske bestemmelsene. (Dueck 2006:1).

En studie av de retoriske og strategiske elementene i USAs Irak-politikk vil kunne avdekke små nyanser i ordbruk som kan innebære omfattende prinsipielle forskjeller og vil derfor være en viktig del av oppgavens analyse, men vil kontrolleres opp mot hvilken politikk som anvendes på implementeringsnivå for slik å oppnå et nyansert bilde av USAs Irak-politikk. Retorikk, strategi og implementering er vanskelig å skille da de bygger på hverandre. Gjennom oppgavens besvarelse vil disse sees i en sammenheng og vektet likt.

## Utenrikspolitiske aktører

For å gjennomføre en studie av amerikansk Irak-politikk vil kartlegging av de sentrale politiske aktørene være grunnleggende. I USAs føderale stat utgjør presidenten og hans kabinett den utøvende makt, kongressen den lovgivende makt, og rettsapparatet den dømmende makt. Konstitusjonelt og historisk har den dømmende makt liten rolle i utformingen og implementeringen av utenrikspolitikken (Mayer 2006:11). Historisk har heller ikke kongressens aktivitet i utenrikspolitikken vært av sentral art, noe som har gitt presidenten stort spillerom i kontroll av landets utenrikspolitikk<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Kongressen utøver sin makt gjennom sin bevilgningsmyndighet da alle kostnadsposter relatert til militære ressurser skal godkjennes av kongressen (Mayer 2006:11).

Konstitusjonelt er presidenten den øverstkommanderende for USAs væpnede styrker og fungerer som landets øverste diplomat gjennom sin fullmakt til å inngå avtaler, utpeke landets ambassadører og å sette den utenrikspolitiske agenda.

Det er følgelig presidenten og han kabinett som står for utformingen av utenrikspolitikken. Deres utenrikspolitiske verktøy innebærer taler, strategier, diplomatiske forhandlinger og budsjettforslag for militære operasjoner (Mayer 2006:12). I kabinettet vil President George W. Bush, visepresident Richard B. Cheney, utenriksminister Condoleezza Rice, tidligere forsvarsminister Donald Rumsfeld og nåværende forsvarsminister Robert M. Gates være sentrale aktører for utforming av strategiene. I tillegg vil slike som tidligere og nåværende øverstkommanderende for USAs styrker i Irak, general George Casey og general David Petraeus og også USAs ambassadør i Irak Ryan Crocker samt den nasjonale sikkerhetsrådgiveren Stephen Hadley, være viktige premissleverandører for utforming og implementering av de utenrikspolitiske strategiene.

## **1.4 Veien videre**

Oppgavens forskningsspørsmål vil besvares gjennom to deler hvorav den første er et metodisk, teoretisk og analytisk forarbeid bestående av kapittel 2, 3 og 4.

I kapittel 2 gjennomgås valg av metodisk tilnærming og kritiske aspekter ved innsamling og anvendelse av kildemateriale.

I kapittel 3 redegjøres det for valget av neoklassisk realisme som oppgavens forskningsmessige perspektiv. En empirisk gjennomgang av amerikansk politisk kultur danner grunnlaget for de to begrepene ideologisk versus pragmatisk motivert politikk som springer ut fra inndelingen av idealisme og realisme i amerikansk politikk.

I kapittel 4 redegjøres det for de prinsipielle kjennetegnene ved ideologisk og pragmatisk politikk, før den operasjonelle definisjonen av begrepene gjennomgås og begrunnes. Den operasjonelle definisjonen danner den strukturerende

analyseapparatet for oppgavens del II hvor USAs Irak-politikk undersøkes på målsettings- og implementeringsnivå.

Del II av oppgaven utgjør oppgavens analytiske arbeid og består av kapittel 5 og 6.

I kapittel 5 gjøres en analyse av Bush-administrasjonens Irak-politikk gjennom 2006 for å danne et sammenlikningsgrunnlag til kapittel 6 og året 2007. Hva var administrasjonens definerte mål for deres politikk i Irak? Hvilke samarbeidspartnere så administrasjonen seg best tjent med i forlengelse av sin målsetting? Og hvorledes forholdt målsettingsnivå og implementeringsnivå seg til hverandre? Videre undersøkes den regionale målsettingen og tilnærmingen til regionale aktører på målsettings- og implementeringsnivå.

I kapittel 6 sammenliknes Bush-administrasjonens Irak-politikk gjennom 2007 med 2006 for å avdekke eventuelle endringer i administrasjonens prioriteringer. Er den overordnede målsettingen justert? Hvilke samarbeidspartnere prioriteres, og hva er den regionale målsettingen for Irak-politikken? Står midlene benyttet på implementeringsnivå i overensstemmelse med de politiske målene? Videre settes det regionale aspektet i USAs Irak politikk i sammenheng med målsetting og implementert handling i 2006.

I kapittel 7 sammenfattes oppgavens funn. Med utgangspunkt i oppgavens indikatorer er det tydelig at det har forekommet en endring i USAs Irak-politikk både på målsettings- og implementeringsnivå fra 2006 til 2008. Bush-administrasjonens mål har ikke lenger klare ideologiske motiver, men synes å ha tydelige innslag av pragmatisme. Oppgaven gir holdepunkter for at Philip H. Gordons (2006) påstand stemmer, hva angår USAs Irak-politikk.





# DEL I: METODISK, TEORETISK OG ANALYTISK FORARBEID

---



## 2 METODE

---

### 2.1 Forskningsdesign

Oppgaven er formet som en inngående studie av endringer i amerikansk Irak-politikk fra januar 2006 til januar 2008. Forskningsresultatene vil kunne bidra til å spore antydninger til kursjustering og endring i amerikansk utenrikspolitikk på et generelt nivå.

Studien er basert på en analyseapparat operasjonalisert ut fra inndelingen idealisme og realisme, men som lar seg anvende konkret i den kontekstuelle sammenheng. Operasjonaliseringen av de to begrepene ideologisk og pragmatisk politikk var gjennomført i forkant av datainnsamlingen. Slik kunne klare indikatorer og forventede handlingsmønstre knyttet til de to begrepene identifiseres i de innsamlede dataene for så å bidra til kartleggingen av eventuelle justeringer i 2007, sammenliknet med Bush-administrasjonens politikk i 2006.

I oppgaven analyseres den amerikanske Irak-politikken på to nivåer; der politikken mål formuleres og der politikken implementeres. En analyse av tale og handling på tvers av disse, hvor de videre settes parallelt opp mot hverandre i tid, vil kunne "artikulere det uartikulerte" (Mathisen 1997:8) gjennom den eventuelle uoverensstemmelsen mellom tale og handling og forekomsten signalementer som sammenfaller med analyseapparaturens indikatorer.

### 2.2 Utvalg av kilder

For å besvare oppgavens problemstilling benyttes hovedsakelig en kvalitativ tilnærming bestående av kvalitative innholdsanalyser av ulike kilder. En enkel kvantitativ ordtelling benyttes for State of the Union-talene fra 2006, 2007 og 2008 for å avdekke justeringer i anvendelse av sentrale begreper, noe som har gitt viktige indikatorer for nærmere undersøkelser.

Kildene benyttet i oppgaven er av primær art, slike som transkripter av taler og offentlige dokumenter som utenrikspolitiske strategier; og av sekundær art slike som

nyhetsartikler, vitenskapelige artikler, bøker og rapporter tilknyttet tematikken. Primærkildene har vært viktige for å danne et bilde av aktørenes posisjoner og verdsett da intervjuer av sentrale amerikanske utenrikspolitiske aktører av naturlige grunner har vært utelukket.

Det er benyttet et strategisk utvalg av oppgavens kilder for å oppnå en bredde i informasjon for å belyse ulike situasjoner, prosesser og sammenhenger fra ulike vinkler (Holter og Kalleberg 1996:13). Det finnes et enormt omfang av litteratur og nyhetsrelatert stoff vedrørende krigen i Irak og USAs utenrikspolitiske strategi og politikk som har gjort det mulig å styrke oppgavens troverdighet ved å kontrollere kilder opp mot hverandre. Dette gjelder særlig innsamling av kilder til oppgavens første del.

## **2.3 Kildenes kritiske aspekter**

Det valgte tidsrommet for oppgavens analyse er relativt kort i forskningsøyemed og også nært i tid. På bakgrunn av dette vil det også være et begrenset omfang av vitenskapelige analyser som behandler det valgte tidsrommet. Dette reduserer muligheten for å kontrollere funn i oppgavens andre del opp mot annen forskning på dette spesifikke feltet. Som støtte brukes litteratur fra tidligere casestudier, slik som Colin Dueck (2006), John L. Gaddis (2004) og Christopher Layne (2006), som har trukket generaliserende slutninger om endringer i amerikansk utenrikspolitikk.

Innsamling av data har gått noe utover oppgavens tidsramme da aktører omtaler forskningsperioden både før og etter start- og sluttunkt. Dette er uttalelser relevante for oppgaven. Eksempelvis kan general Petraeus' høring i april 2008 om perioden siden sist høring i september 2007, Bushs tale om global terror i mars 2008 og Rices artikkel i Washington post i desember 2005 nevnes.

I analysen har taler, strategier, avisartikler og politisk uavhengige rapporter vært avgjørende for å forstå politiske aktører og deres handlinger og den kontekstuelle virkeligheten. Et kritisk punkt i en slik studie er å identifisere kildenes anvendelsesområde. Det har vært et kontinuerlig spørsmål om kildenes troverdighet i forhold til det de beskriver. Dette innebærer hvorvidt en kilde benyttes berettende, det

vil si at den beskriver virkeligheten slik den var (beretning), eller om den beskriver virkeligheten slik den ble oppfattet av fortelleren og hvordan en person i en viss kontekst tenkte om et visst tema (levning) (Dahl 2002:68-80).

Talene holdt av sentrale utenrikspolitiske aktører, benyttet i oppgaven, har hovedsaklig blitt anvendt som levninger hvor de er gode indikasjoner på hvilke verdisett som gjør seg gjeldende hos aktørene. Dette antas å være av stor betydning for å spore hvorvidt verdisett og politiske prioriteringer har endret seg. Der talene også har vært benyttet som beretninger har det vært viktig å kontrollere utsagnet opp mot andre kilder for å vurdere utsagnets sannhetsgehalt. General Petraeus' høring i Kongressen vedrørende situasjonen i Irak er et eksempel hvor han som politisk utøver vil kunne tolke kontekst i USAs favør. I vurderingen av taler er det også viktig å være klar over hvilket publikum taleren henvender seg til. Bushs (2006a/2008b) taler vedrørende den globale krigen mot terror rettet mot et hjemlig publikum synes å kommunisere USAs ideologiske ambisjoner og grunnleggende verdisett i større grad enn taler rettet direkte til andre statlige aktører.

Innvendinger mot å studere retorikk i utenrikspolitisk sammenheng ligger i at retorikk kun er *uttalte* intensjoner som kan sees som forsøk på å skjule de *faktiske* intensjonene i utenrikspolitikken (Mathisen 1997:5). At skjulte agendaer er et aspekt ved virkeligheten er vanskelig å avvise og enkelte av dataene vil antakelig kunne gi grunnlag for å tro at det finnes bakenforliggende motiver. Likevel vil et slikt utgangspunkt være lite egnet for forskning og faglig analyse fordi det vil svekke den forskningsmessige kvaliteten. I oppgaven vil derfor aktørers retorikk i amerikansk Irak-politikk, deres taler og sentrale dokumenter, behandles som uttrykk for deres verdisett og faktiske intensjoner i Irak-politikken.

I oppgaven benyttes et stort antall amerikanske nyhetsartikler fra medium slike som Washington post, New York times, Newsweek, BBC og CNN. Artikkelen har hovedsakelig vært benyttet som beretninger, med unntak av deres intervjuer med sentrale politikere. Artiklenes troverdighet har vært vurdert strengt da medienes vinkling og vektlegging av sak vil kunne forme min oppfattelse av situasjonen. Mangelfull kildekritikk vil dermed kunne få innvendige konsekvenser for oppgavens

sannhetsgehalt. Jeg har forsøkt å være oppmerksom på min oppfattelse, mine synspunkter og min eventuelle forutinntatthet underveis i forskningsprosessen. Jeg har derfor kontrollert flere uavhengige avisartikler opp mot hverandre for slik å bedre oppgavens pålitelighet da kildene ofte har vektlagt ulike sider ved USAs Irak-politikk og kontekstuelle hendelser i Irak. Til tross for bestrebelsen etter forskningsmessig nøytralitet er det uunngåelig at jeg som individ vil ha innvirkning på forskningens objektivitet gjennom utforming av forskningsspørsmålet, gjennom litteraturstudien, datainnsamlingen og dataens analyse (Holter og Kalleberg 1996:13).

## 3 TEORETISK PERSPEKTIV

---

### 3.1 Realismens rammer

Ulike teorier i studiet av internasjonal politikk fremsetter forskjellige hypoteser i forsøk på å forklare og predikere staters utenrikspolitiske ambisjoner, preferanser og handling. Politisk realisme er den eldste og mest prominente retningen i studien av internasjonal politikk og kan beskrives både som en teorifamilie og som et paradigme (Legro og Moravcsik 1999:5,9). Den klassiske realismens fremste bidragsyttere, Thucydides, Machiavelli og Hobbes, har alle et felles pessimistisk syn på menneskets natur hvor usikkerhet og konflikt er de objektive regler og hvor overlevelse er den primære målsettingen i politikken. Klassisk realisme ble videre utviklet av blant andre E.H. Carr, Hans Morgenthau, Roland Niebuhr og Nicholas Spykesman, hvor menneskets natur og det moralske ansvar i utøvelse av makt stod sentralt (Waltz 1964:3, Jackson og Sørensen 2003: 76). Kenneth Waltz tilførte teorien et nytt debattgrunnlag i 1979 gjennom sin oppfattelse av det internasjonale systemets anarkiske struktur. Dette perspektivet er gitt termen neo-realisme eller strukturell realisme (Østerud 1997:232). Neoklassisk realisme er utledet av neo-realismen og favner nasjonale faktorer som virker inn på en stats utenrikspolitikk i tillegg til de strukturelle faktorene (Meernik 2004:22,25).

Mearsheimer (2001:30-31) fremstiller realismen gjennom fem hovedpunkter<sup>2</sup>:

- I. Stater er aktører og overlatt til seg selv i et anarkisk internasjonalt system med fravær av en overordnet autoritet.
- II. Aktører råder over egen militær kapasitet og staters trusselpersepsjon avgjøres av rivalers militære slagkraft.
- III. Statlige aktører kan aldri være sikre på andre staters intensjoner. Usikkerhet og frykt er grunnleggende i den internasjonale strukturen.

---

<sup>2</sup> Hans J. Morgenthau (1973) opererer med seks grunnleggende antakelser for realismen, James D. Meernik (2004:22) gjennomgår 4 hovedpunkter.

- IV. En stats oppførsel har, uansett politiske område, som siktemål å sikre egen fremtidig suverenitet og overlevelse.
- V. Stater opptrer som enhetlige med én stabil vilje og er instrumentelt rasjonelle aktører og tenker strategisk om hvorledes de skal overleve.

I sin form kan realismen sees som strukturdeterminisme hvor staters vilje og handlinger er årsaksbestemt og en nødvendig virkning av ytre hendelser. Det eksisterer i så måte ingen statlig fri vilje og man antar en automatikk i staters reaksjoner på maktaktørers handlinger uten noen individuell tilnærming.

I følge realismens deduktive og vitenskapelige forskningsprogram vil en omlegging i staters utenrikspolitikk være begrunnet ut fra endringer i den internasjonale maktstrukturen og det press dette medfører (Dueck 2006:14). Som motsats til denne forklaringen står konstruktivismens vektlegging av innenrikspolitiske anliggender samt kulturelle og identitetsmessige særegenheter som hovedforklaring til endring (Hopf 1998:199). Både realistteorier og konstruktivistrettede teorier er begge ledende forskningsprogram i forsøk på å forklare politiske endringer, men de kommuniserer ikke i sine antakelser, men forbigår hverandre, hevder Brooks og Wohlforth (2000: 6-7).

En anvendelse av realismens klassiske eller strukturelle perspektiv, som ikke medregner innenrikspolitiske variabler, vil kunne gi en noe feilaktig forståelse av den politiske endringen oppgaven er ute etter å spore. Neoklassisk realisme tar opp i seg både de strukturelle lovmessighetene i realismen og den mer konstruktivistiske tilnærmingen til nasjonale anliggenders innvirkning, uten at hovedprinsippene motsier hverandre (Meernik 2004:25)<sup>3</sup>.

---

<sup>3</sup> Grunnlaget for den neoklassiske realismen ble lagt på 50 tallet da en ny tilnærming til internasjonale relasjoner utviklet seg og knyttet analyser til utenrikspolitiske avgjørelser hvor de forskjellige prosessene og elementene som påvirker en politisk avgjørelse inngående ble studert. For videre lesning, se Snyder (1955).



## 3.2 Neoklassisk realisme

States do not make policy; governments through their leaders do

(Schweller 2004:170).

Realismen er blitt særlig utfordret for sin manglede anerkjennelse av stater som sosiale aktører, påvirket av identitet, normer, kultur og innenrikspolitikk, og underkjenner det perspektiv at staters egeninteresse og strategivalg også konstrueres og defineres gjennom en prosess av nasjonale anliggender (Dueck 2006:4, Buzan og Wæver 2003:71, Katzenstein 1996:2,25). Politisk kultur generelt, og klassiske liberale ideer spesielt, har formet den amerikanske strategiske oppførsel på måter den strukturelle realismen ikke ville ha kunnet predikere (Dueck 2006: 23). Det er nettopp denne særegenheten i den politiske kulturen som er med og forklarer amerikansk utenrikspolitikk med det symbiotiske forholdet mellom idealisme og realisme i den anvendte politikken og det amerikanske nasjonale særtrekket der selvbildet og eksepsjonalismen står helt sentralt. Neoklassisk realisme vil derfor benyttes som forskningsmessig perspektiv da det inkluderer nasjonale kulturelle særpreg som drivkrefter bak amerikansk utenrikspolitikk.

Flere, blant andre Gideon Rose (1998) og Randall L. Schweller (1997, 2004) påpeker realismens manglende anerkjennelse nevnt overfor som den utløsende faktor til den alternative skoleretningen *neoklassisk realisme*<sup>4</sup>. Skoleretningen avkrefter ikke Waltz' strukturrealistiske balanseringshypotese. Den legger til et analysenivå med fokus på enhetene i det internasjonale samfunn i forsøk på å transformere Waltz' teori om internasjonal politikk til en teori med fokus på staters utenrikspolitikk og dens utforming (Schweller 1997:927). Spørsmålet, hevder Schweller (1997:927), ligger ikke i hvorvidt stater balanserer eller ikke, men heller under hvilke betingelser stater velger en strategi fremfor en annen. Til motsetning fra neorealismens deduktive form, hvor premissene for en konklusjon vedrørende staters oppførsel anses som

---

<sup>4</sup> Termen neoklassisk realisme ble først myntet av Gideon Rose i 1998 gjennom hans gjennomgang av arbeidene til Fareed Zakaria, Randal L. Schweller, William C. Wohlforth og Thomas J. Christensen. For videre lesning, se Rose (1998). Termen neoklassisk realisme viser også til fornyelsen av klassisk realisme og Morgenthau sin posisjon (Jackson og Sørensen 2003:76).

allmenngyldige, er neoklassisk realisme primært induktiv, altså casebasert hvor slutninger trekkes fra det individuelle nivå til det generelle. I følge Stephen Walt (2002:191) benytter neoklassiske realister innenrikspolitikken som faktor og analytisk nivå for å forstå forholdet mellom distribusjon av makt og utenrikspolitisk oppførsel. Tre punkter kan oppsummere hovedelementene i neoklassisk realisme:

- I. Staters utenrikspolitiske ambisjoner formes av deres plass i det internasjonale system og av deres relative materielle maktkapabiliteter (Rose 1998:146).
- II. Stater responderer til usikkerhetene i det internasjonale anarkiet ved å forsøke å kontrollere og forme sitt eksterne miljø, når staters relative makt øker vil stater søke større innflytelse internasjonalt. Tilsvarende vil de begrense sine utenrikspolitiske handlinger og ambisjoner dersom relativ makt synker. (op.cit:152).
- III. For å forstå hvorledes stater tolker og responderer til det internasjonale miljø må man også forstå hvorledes internasjonalt press gjør seg gjeldende gjennom intervenserende variabler på statsnivå slik som politisk kultur og struktur. Statslederes oppfattelse av statens relative makt er avgjørende, ikke bare relative kvantiteter av fysiske ressurser og styrke (op.cit:153). Dette betyr at objektive materielle makttrender ikke nødvendigvis forklarer en stats utenrikspolitiske handlinger over en kortere tidsperiode. Nasjonal politisk kultur og ideer har en rolle i utformingen av utenrikspolitikken fordi de bidrar til å spesifisere og forklare de endelige valgene som gjøres på bakgrunn av hvilke interesse politiske aktører har (Dueck 2006: 19,40). Fareed Zakaria (i Legro og Moravcsik 1999:28) påpeker at stater ikke bare har forskjellige interesser, deres ledere og eliter er også forskjellige i deres evne og mulighet til å benytte nasjonale tilgjengelige ressurser slik de måtte ønske. I så måte er staters ekspansjon ikke bare et resultat av internasjonal makt, men også nasjonal makt. Slik sett vil statslederes forhold til samfunnet være av betydning da dette har innvirkning på omfanget av nasjonale ressurser som kan benyttes til utenrikspolitikken. Resonans i opinionen vil kunne være viktig for å få gjennomslag for utenrikspolitiske prioriteringer (Dueck 2006:41).

Den neoklassiske realismens styrke, hevder Schweller (2001:184), ligger i

... [Its ability to emphasise on] problem focused research that seeks to clarify and extend the logic of [traditional] realist propositions, while employing the case study method to explain and test general theories. It incorporates psychological domestic political, and international systemic variables, and addresses important questions about foreign policy and national behaviour, and has produced a body of cumulative knowledge.

Neoklassisk realisme kritiseres av blant andre Legro og Moravcsik (1999:6,28) for å forsøke å forklare avvik i realismens prediksjoner gjennom teoretisk svake, mindre sammenhengende og mindre avrensede metoder enn de rammene realismen tilbyr og hevder retningen er sterkt preget av en løs tilknytning til realismen gjennom "det anarkiske internasjonale samfunn" (op.cit:21)<sup>5</sup>. Til tross for dette fremstår neoklassisk realisme som den skoleretningen innenfor realismen som best kan benyttes som perspektiv på USA for å forstå landets politiske egenart.

For å kunne identifisere justeringer i amerikansk politikk er det avgjørende å være bevisst de særegenheter politikken bærer i seg av nasjonal politisk kultur og identitet. Kombinasjonen av idealisme og realisme i amerikansk utenrikspolitikk innebærer et særegent element som må forstås før avhandlingens analyse gjennomføres.

### **3.3 Makt og kultur; forklarende elementer i amerikansk utenrikspolitikk**

For å etablere en forståelse og en akademisk forankring av hva som senere tillegges en ideologisk og pragmatisk motivert politikk, refereres det først til E. H. Carr (2001)<sup>6</sup>. Carr var en av de første innen det samfunnsvitenskapelige fagfelt til å påpeke dikotomien av idealisme, eller utopisme slik Carr selv omtaler termen, og realisme i sin bok, *The twenty year's crisis*, først publisert i 1939.

---

<sup>5</sup> Stefano Guzzini (1998) påpeker den samme trenden hos flere nye tilnærminger til internasjonale relasjoner.

<sup>6</sup> For den liberale posisjonen benyttet E. H. Carr termen *utopisme* som står i sterk kontrast til *realisme*. E. H. Carr var realist og empirisk orientert og sterk kritiker av det han kalte utopistenes posisjon, på lik linje med Hans Morgenthau.

## Utopismens og realismens kvintessenser

E. H. Carr (2001:12) hevder at utopisten fokuserer på politikken som et verktøy til å endre fremtiden, med utgangspunkt i den frie vilje og det opphøyede ideal. Realisten derimot, ser politikken i et kausalt forhold til historien og mener fremtiden ikke kan påvirkes. Derfor vil realisten forsøke å opprettholde status quo med en deterministisk holdning til kontekst. Videre hevder Carr (2001:13) at utopistene anser teori som normen i deres politikk, det vil si at teori og ideal er predeterminerende for praksis, virkeligheten kan i deres øyne reproduseres fra teorien. Paul H. Nitze (1994:51) uttaler det slik: *”Read the realities in light of the ideals. Follow the ideals, and the world will be made over”*. Kontradiksjonen til dette er realisten som utleder teori og ideal fra politikken, teori er i så måte en kodifisering av politisk praksis (Carr 2001:13). Antitesen mellom utopi og realitet (op.cit:19), er den forskjellige oppfattelsen av forholdet mellom politikk og etikk. Utopisten setter en etisk standard, uavhengig av politikk, og forsøker å forme politikken etter denne etiske malen. Realisten kan ikke logisk akseptere noen slik standard og hevder moral kun kan være relativ, ikke universell. I følge realisten må etikk tolkes ut fra politikken og en søken etter en etisk norm utenfor dens rammer er dømt til og mislykkes (ibid.). Hans Morgenthau (1951:33) omtaler skillet mellom realisme og idealisme på følgende måte;

The choice is not between moral principles and the national interest, devoid of moral dignity, but between one set of moral principles divorced from political reality, and another set of moral principles derived from political reality.

## Den nasjonale identitetsforankring

The illusion that a nation can escape, if it wants to, from power politics into a realm where action is guided by moral principles rather than by considerations of power is deeply rooted in the American mind. (Hans J. Morgenthau 1951:13)

Colin Dueck (2006:20) påpeker, på lik linje med Morgenthau, amerikanernes nasjonale identitetsforankring i den klassisk liberale tilknytning og tro hvor

Lockeanske antakelser, slike som individuelle rettigheter, frihet og demokrati tas som en selvfølge. Mens de fleste stater bærer i seg grunnleggende elementer av etniske, religiøse eller kulturelle skillelinjer er det amerikanske samfunnet og landets filosofiske fundament bygget opp rundt politiske ideer hvor prinsippene av frihet og demokrati i den amerikanske statsdannelsen over tid har bidratt til en liberal sosialisering av den amerikanske befolkning (Melby 1995:29). USA har en idébasert statsdannelse og konstitusjon og står historisk uten en føydal fortid hvor liberalismen har stått i konflikt eller opposisjon med andre ideologier (Desch 2008:10). Av sine borgere sees USA som noe unikt, et statssystem som beskytter individuelle rettigheter som retten til liv, frihet og søken etter lykke (Mayer 2006:13).

I så måte utgjør liberale verdier kjernen i amerikansk politisk ideologi og politisk kultur (Meernik 2004:120). Et angrep på disse verdiene vil derfor kunne ha en helt annen betydning i det amerikanske samfunnet og amerikansk politikk sammenliknet med andre stater fordi USA vil kunne tolke det som et angrep på sitt prinsipielle og idémessige grunnlag (Melby 1995:30). Den nasjonale identitet bidrar til at man vil kunne spore en dominant ideologisk tendens i amerikansk utenrikspolitikk hvor promoteringen av en internasjonal orden i tråd med disse prinsippene er et sentralt mål i amerikansk storstrategi da dette ligger dypt forankret i landets egeninteresse og sikkerhetsmessige fokus (Meernik 2004:120; Dueck 2006:20). Slik sett vil USA ha gode grunner for å eksportere sin ideologi og sitt politiske system i forsøk på å skape like og vennligsinnede statsmakter for å beskytte eget ideologiske eksistensgrunnlag (Ikenberry og Kupchan i Meernik 2004:9), i tråd med den neoklassiske realismens andre hovedelement.

Det varierende i amerikansk utenrikspolitikk er ikke målsettingen om en liberal verdensorden, men heller hvorledes dette målet skal nås. Under Woodrow Wilson tok USA aktive skritt for å ”make the world safe for democracy”<sup>7</sup> mens landet forsøkte å unngå å gå utenlands ”in search for monsters to destroy”, slik John Quincy Adams

---

<sup>7</sup> Dette ble uttalt av President Wilson i en tale for kongressen 2. April 1917 i et forsøk på å oppnå en krigserklæring mot Tyskland. Frasen har blitt stående som et symbol på amerikansk idealisme. Frasen ble også benyttet av Clinton administrasjonen på 90-tallet.

uttalte, men heller inspirere frem demokratier gjennom eksempelets makt og "the shining city upon a hill" (Desch 2008:18).

## Kontinuitet og endring i amerikansk utenrikspolitikk

Det finnes et stort antall studier gjort på amerikansk utenrikspolitikk som forsøker å kartlegge både endringer og kontinuitet i politikken, og landets politiske særegenheter. Hans Morgenthau (1951:13) presenterer en inndeling etter *den realistiske, den ideologiske og den moralistiske* amerikanske utenrikspolitikk, Mead (2002) kartlegger fire utenrikspolitiske tradisjoner: Den idealistiske *Wilsonianismen*, den hawkaktige unilaterale og hardmaktorienterte *Jacksonianismen*, den frihandelsrettede multilaterale *Hamiltonianismen* og den isolasjonistiske *Jeffersonianismen*. Melby (2004) deler inn i *ekspansjonister, institusjonalister og realister*<sup>8</sup>. Studiene poengterer at USA er en unik case hvor det er viktig å forstå landets politiske impulser og kultur for å forstå, og med det være i stand til å spore utenrikspolitiske endringer. Man kommer ikke utenom elementet av ønsket om ideologisk spredning av demokrati, frihet og respekt for menneskerettigheter, om det er i den demokratiske eller republikanske partifløyen<sup>9</sup>. Et interessant fenomen i amerikansk politikk er at de mest graverende politiske stridene ikke går langs den karakteristiske partiskillelinjen av venstre-høyre, som hos andre, da særlig europeiske stater, men mellom politiske grupperinger som forfekter ulike fremgangsmetoder for sin ideologirettede politikk (Dueck 2006:23).

---

<sup>8</sup> For ytterligere inndelinger av amerikansk utenrikspolitikk, se Krauthammer (2004) og Fukuyama (2006: 7-8).

<sup>9</sup> Det finnes forskjellige politiske varianter innenfor det klassiske skillet mellom idealisme og realisme. Eksempelvis vil det demokratiske partiets institusjonalisme, og det republikanske partiets neokonservatisme, begge være uttrykk for en ideologirettet politikk hvor en sentral målsetting for begge er spredning av demokratiet, men metodene frem til idealet skiller dem (Cooper 2004:49). Demokratenes institusjonalister har en preferanse for internasjonale institusjoner og multilateralt samarbeid mens republikanske neokonservative har en preferanse for å benytte en langt mer unilateral og hard makt orienterte tilnærming til utenrikspolitikken (Desch 2008:20).

## *Kontinuitet*

Fra slutten av 2. verdenskrig mot slutten av kalde krigen ble USAs utenrikspolitikk i sterk grad basert på et pragmatisk tankesett, spesielt i sin politikk overfor Sovjetunionen. Den amerikanske diplomaten George Kennans politikk for å demme opp for andre staters innflytelse argumenterte for en utenrikspolitikk basert på den nasjonale egeninteressen fri for moralske og ideologiske mål (Meernik 2004:23-24). Men selv ikke denne realpolitiske epoken i amerikansk utenrikspolitisk historie var helt og holdent drevet frem av behovet for å demme opp og balansere sovjetisk makt, men også av en moralsk overbevisning om at beskyttelse av frihet og demokrati i USA og resten av verden var verdt å kjempe for (Ellsworth og Simes 2005:205). USAs primære ideologiske fiende kollapset i 1989 og den internasjonale maktstruktur gikk fra å være bipolar til å bli unipolar og Francis Fukuyama (1989) proklamerte ”the end of history”. 90-tallet var USAs tiår internasjonalt og det rådet en tilnærmet universell konsensus for at demokratiske stater ikke kriger mot hverandre (Shapiro 2007:x). En rettferdiggjøring av amerikansk utenrikspolitikk med mål for seg å eksportere amerikanske idealer var fremtredende. Intervensjonene i Panama i 1989, Haiti i 1994 og Bosnia i 1995 er tilfeller hvor argumentasjonen for intervensjon var begrunnet i ønsket om å sikre grunnlaget for å etablere og opprettholde demokratiet som styringsform (Meernik 2004:9,121).

Amerikansk utenrikspolitikk har gjennom historien båret i seg idealismens ”do-good” tenkning og ideen om det amerikanske demokrati som et eksempel til etterfølgelse for resten av verden (Bergesen<sup>10</sup> 2006:25). ”Do-good” -tenkningen var kjernen i President Woodrow Wilsons politikk og amerikansk utenrikspolitikk har etter ham ’marsjert til rytmen av hans politikk’ (Kissinger 1994:30). Fokuset på spredning av amerikansk ideologi har kontinuitet i amerikansk utenrikspolitikk, men at rytmen til Wilsons politikk har fortsatt å være taktfast i utenrikspolitikken er ikke ensbetydende med ukritiske stemmer, tvert i mot.

---

<sup>10</sup> Bergesen skrev masteroppgaven ”Between Iraq and a Hard place” i 2006 hvor han undersøker hvorvidt Bush administrasjonen endret sin utenrikspolitikk fra å være fundert i realismen til å være orientert etter idealismen i amerikansk politisk kultur. Hans tidsperspektiv var fra 2003 til 2006. Denne oppgaven står i så måte noe i forlengelse av Bergesens arbeid, men oppgavenes utforming har lite til felles ut over dette.

Christopher Layne hevder i sin bok *The Peace of Illusion* (2006:118) at den amerikanske liberale ideologien fører til en overbruk av militær makt, og unødvendig intervensjon og innblanding i kriger det ville vært mulig å unngå. USAs storstrategi basert på ideologiske verdier har med andre ord, til tross for sine gode intensjoner, gitt utilsiktede konsekvenser ved at den ikke har vært fredsbringende men heller skadelig for verdensfreden og USAs sikkerhet (Layne 2006:118).

## *Endring*

Seymour M. Lipset (2002) hevder amerikanerne “exhibit a greater sense of patriotism, and belief that their system is superior to all others ... than the citizens of other ... countries”. I truende situasjoner vil de fleste stater unngå trusselen, men USA vil konfrontere den, hevder både John L. Gaddis (2004:13) og Robert Kagan (2004:31)<sup>11</sup>. USA har historisk respondert offensivt til trusler generelt, og overraskende angrep spesielt, ved å konfrontere, nøytralisere, og om mulig utslette trusselen (Gaddis 2004:13). Innenfor USAs politiske og kulturelle tradisjon er det en sterk aversjon mot uavklarte situasjoner og politikken er generelt resultatorientert (Kagan 2004:5). Dersom USA benytter sine militære midler i krig er det for å vinne, intet annet resultat vurderes. “There is no peace in retreat and there is no honor in retreat ... we are in this fight to win, and we are winning” uttalte president Bush (2006b) i sin State of the Union-tale i 2006<sup>12</sup>.

En spredning av ideologi og makt har vært en ikke ukjent amerikansk sikkerhetspolitisk strategi da ekspansjon ofte har vært ansett som tryggeste vei til sikkerhet (Layne 2006:31). Et helt sentralt poeng er at en slik tilnærming til opprettholdelse av egen sikkerhet kun kan muliggjøres gjennom USAs suverene militære kapasitet. Jamfør neoklassisk realisme formes staters utenrikspolitiske

---

<sup>11</sup> Kagan og Gaddis er begge akademikere, men deres arbeid kan ikke leses uten å være oppmerksom på at de representerer et saksinnlegg i den utenrikspolitiske debatten i USA. Det akademiske miljøet i USA har et tettere forhold til det politiske miljøet og større innvirkning i den politiske debatten enn i Norge.

<sup>12</sup> Presidenten er pliktet til å informere den amerikanske kongressen om statens tilstand og prioriteringer i en State of the Union-tale hvert år. Dette er lovfestet gjennom konstitusjonens artikkel 2, del 3.



ambisjon gjennom statens relative materielle kapabilitet (Rose 1998:146). Sterke stater ser verden annerledes sammenliknet med svake stater; "When you have a hammer, all problems start to look like nails ... when you don't have a hammer, you don't want anything to look like a nail" (Kagan 2004:27-28) Uten en uovervinnelig militær kapasitet ville det ikke være mulig for USA å påtvinge andre stater amerikanske grunnleggende verdier (op.cit:39, Parsi 2007,). Dette elementet kombinert med sterke spenninger mellom politiske kulturer gir rom for sterke svingninger av pendelliknende art i politikken mellom idealisme og realisme, men også innenfor idealismen hvor "manifest destiny" og misjonerende internasjonalisme står i et motsetningsforhold til "sense of escape" og isolasjonisme (Melby 1995:28). Gjennom historien har dette gitt, og gir fremdeles, rom for grunnleggende konflikter og kan virke inn som en politisk destabiliserende faktor (ibid.).

Et beskrivende eksempel er George W. Bush som i sin kampanje i 2000 vektla innenrikspolitik og skattelette basert på den vanlige realistbaserte republikanske argumentasjonen om å unngå unødvendige utenrikspolitiske innblandinger. Dette forklares gjennom den svake overbelastningen av militæret etter intervensjonene på 90-tallet (Gordon 2006, Dueck 2006:147). Bush insisterte på store militære styrker og klare exitstrategier dersom intervensjoner var umulig å unngå (ibid., Shapiro 2007:xi, Fukuyama 2006:46).

Now is the time, not to defend outdated treaties, but to defend the American people (Bush 2000a).

I don't think our troops ought to be used for what's called nations-building. I think our troops ought to be used to fight and win war (Bush 2000b).

Etter 11. september 2001 og terrorangrepet endret derimot Bushs politiske linje radikalt. De neokonservative motstilte seg den strategiske realismen Bush innledningsvis talte for og støttet en aggressiv eksport og spredning av amerikanske demokratiske verdier for å trygge USAs sikkerhet (Shapiro 2007:xi, Litwak 2007:25)<sup>13</sup>. 20. september 2001 artikulerte Bush sin visjon om den "globale krig mot

---

<sup>13</sup> Visepresident Richard B. Cheney og viseforsvarsminister Paul Wolfowitz var tilhengere og forsvarere av krigen fordi det var sentralt for deres radikale ambisjon om å omskape regionen til en

terrorisme” også omtalt som ”the long war”, hvor hver stat ble bedt om enten å være mot eller med USA (op.cit:40). Den politiske omveltningen med etableringen av Bush-doktrinen møtte til å begynne med lite motstand. Den militære aksjonen i Afghanistan hadde bred internasjonal legitimitet, også fra FNs sikkerhetsråd og NATO aktiviserte for første gang i historien sin artikkel 5. Argumentasjonen for krigen i Irak var i følge Fukuyama (2006:2) og Dueck (2006:163) det ultimate bevis for en endring av den politiske kulturen dominant i Washington fremfor noen indikator på endringer i den internasjonale strukturen, slik realismeteorien ville talt for. Den internasjonale maktpolitiske fordelingen muliggjorde derimot dette handlingsvalget. Det er mulig at Irak-krigen ikke ville funnet sted dersom det hadde rådet bipolaritet i den internasjonale maktfordelingen.

George W. Bush argumenterte for demokratisering av autoritære regimer som botemiddelet mot terrorisme og omtalte USAs unike globale rolle, makt og plikt til å promotere demokratiet i resten av verden (Litwak 2007:25). Kenneth Waltz (2000:12) observerer at “Crusades are frightening because crusaders go to war for righteous causes, which they define for themselves and try to impose on others”.

Layne (2006:118) påpeker hvorledes, det han kaller den liberale ideologien i amerikansk politikk, former både hvordan politikere definerer amerikanske interesser og også hvorledes de oppfatter hva som truer disse interessene. De har sluttet seg til en ideologisk, ikke-territoriell definisjon av amerikanske sikkerhetskrav som fokuserer på “trusler” mot amerikanske kjerneverdier, nåtidige og fremtidige (op.cit:119). For å oppnå absolutt sikkerhet vil politikere med forankring i spredning av amerikansk ideologi forfekte en ’open door world’; dersom fred og stabilitet i verden synes å være den eneste veien å gå for å bevare egen sikkerhet, vil det være en viktig målsetting å påvirke det som bidrar til dette. Bushs betegnelse av Irak som en vital nasjonal sikkerhetsprioritering etter 11. september var en kvintessens i hans maktutøvelse som har vært og vil fortsette å være et kjerneelement i hans utenrikspolitikk ut hans periode (Litwak 2007:160).

---

pro-vestlig markedsorientert og demokratisk region som ville ha gode relasjoner med hverandre og med Israel, Irak skulle trigge en ”dominoeffekt” i spredning av demokratier (Galbraith 2006:10).

## **Er skillet mellom realisme og idealisme reelt i politikken?**

En radikal distinksjon mellom realisme og idealisme i amerikansk utenrikspolitikk er i større grad misvisende og forvirrende enn klargjørende for en analyse av amerikansk utenrikspolitikk (Magstadt 2004:27). Et klart skille er mulig å definere i teorien, slik E. H. Carr gjør, men i politikken fortrenger det ene nødvendigvis ikke det andre. Utformingen av amerikansk utenrikspolitikk har lenge båret i seg kampen om å forene amerikanske normative idealer med nasjonale interesser og politisk pragmatisme. Crawford (2000:29) hevder et kontinuerlig og grunnleggende behov hos oss mennesker er å forene det som er ønskelig i ideenes verden med det som er gjennomførbart i virkeligheten, dette fordi det første synes uten begrensninger og det siste er gjenstand for kontinuerlig endring. Henry Kissinger (2001:286) skriver;

The ultimate dilemma of the statesman is to strike a balance between values and interests and, occasionally, between peace and justice. The dichotomy postulated by many between morality and interest, between idealism and realism, is one of the standard clichés of the ongoing debate over international affairs. No such stark choice is, in fact, available.

Amerikanske utenrikspolitikere vil trekke veksler på de to motsatsene i sin politikk og ofte argumentere for en særegen kopling mellom idealisme og realisme. I juli 2007 presenterte utenriksminister Condoleezza Rice (2007b) det hun kalte ‘amerikansk realisme’. Ifølge Rice burde amerikanske moralske og etiske ideer diktere en nasjons utenrikspolitikk i like stor grad som materielle interesser: “American Realism deals with the world as it is, but strives to make the world better than it is. More free. More just. More peaceful. More prosperous. And ultimately safer. Not perfect. Just better.” Hennes kollega i forsvarsdepartementet, Robert Gates (2007b), presenterte en liknende idé hvor han uttalte følgende: “The spread of liberty both manifests our ideals and protects our interests – in making the world ‘safe for democracy’, we are also the ‘champion and vindicator’ of our own. In reality, Wilson and Adams must coexist”. James A. Baker (2007) har nylig argumentert for en utenrikspolitikk veiledet

av 'pragmatisk idealisme'; "While firmly grounded in values, it appreciates the complexity of the real world – a world of hard choices and painful trade-offs"<sup>14</sup>.

Det er altså vanskelig å trekke et klart skille mellom realisme og idealisme i utenrikspolitikken. Oppgaven vil derimot argumentere for at prioriteringer i utenrikspolitikken vil vekte i den ene eller den andre retningen og at det er mulig å spore et *relativt* skille ved å observere hvilke grunnleggende prinsipper administrasjonen lar veie tyngst i sin politikk. Med utgangspunkt i samme argumentasjon vil man kunne spore kursjusteringer i administrasjonens politikk ved å gjennomføre en analyse av politiske prioriteringer og hvorvidt administrasjonen i større grad enn før har innslag av den ene eller den andre retningens grunnleggende prinsipper og kjennetegn. På bakgrunn av dette vil det redegjøres for begrepene ideologisk og pragmatisk motivert politikk.

---

<sup>14</sup> En takk til Michael Myer ved IFS for hans innspill.

## 4 ANALYTISK RAMMEVERK

---

Apparaturen tar utgangspunkt i kun et begrenset utvalg av signalementer for endring i Irak-politikken som lar seg spore. Oppgaven vil derfor ha et svært begrenset slutningsgrunnlag som kun vil fungere som få av mange indikatorer for å spore en endring i Bush-administrasjonens generelle utenrikspolitikk. Apparaturens indikatorer tar utgangspunkt i det tidligere nevnte politisk- kulturelle skillet mellom idealisme og realisme i amerikansk utenrikspolitikk.

Når det gjelder benevnelsen “ideologisk” politikk er denne valgt på bakgrunn av at termene liberalisme, idealisme og Carrs utopisme anses som misvisende begreper da liberalisme gir konnotasjoner til ulike forgreninger av liberalismen og forstås ulikt i forskjellige regioner; liberalisme referer til venstresiden i amerikansk politikk, mens den referer til høyresiden og økonomisk frihet i europeisk politikk. På lik linje sees idealismen, ofte i sammenheng med venstresiden i politikken og den ”blåøyde idealist” og bærer i seg en konnotasjon av et urealistisk og lite virkelighetsforankret verdenssyn. Samtidig er idealismen like sentral på begge sider av partiskillelinjen i amerikansk politikk. E. H. Carrs utopisme kan sees som en higen etter det perfekte samfunn og det uoppnåelige, og ansees, etter mitt skjønn, som en lite egnet karakteristikk i et amerikansk utenrikspolitisk øyemed. På bakgrunn av dette vil termen ideologisk politikk benyttes. Ideologien som forsøkes formidlet i politikken i denne sammenheng baserer seg på amerikanske samfunnsideal og spredning av disse, da i særdeleshet demokratiet.

Benevnelsen “pragmatisk” politikk er valgt på bakgrunn av at realisme brukt i politisk sammenheng vil kunne forvirres med den teoretiske termen politisk realisme. Mens realisme i politikken viser til pragmatisme hvor handlingsalternativer vurderes ut fra et kontekstuellet utgangspunkt viser politisk realisme til en forståelse av staters maktforhold og handlingsalternativer ut fra et sett variabler i internasjonale relasjoner.

De prinsipielle forskjellene mellom en ideologisk og pragmatisk motivert politikk er den at *en ideologisk motivert politikk vil forfekte systemharmonisering i retning av USAs samfunnsnorm* og være opptatt av å oppnå en strømlinjeformet politikk på

verdensbasis. Gjør man noe med systemet i retning av demokratisering vil konfliktpotensialet begrenses. Dette betyr nødvendigvis at USA er intolerant overfor kulturer og politiske systemer og interesser forskjellige fra deres eget (Layne 2006:122). Slik sett vil en ideologisk motivert politikk kunne være en barriere til en diplomatisk enighet mellom USA og ikke-demokratiske stater (ibid.).

*En pragmatisk motivert politikk vil anse et systemisk mangfold som en naturlig del av det internasjonale system* hvor internasjonal pluralisme aksepteres så lenge maktkonsentrasjon ikke forekommer. Det internasjonale samfunn sees som en konkurrerende verden hvor stater kontinuerlig kjemper om fordeler og hvor konflikter er en del av systemet som ikke lar seg eliminere (Walt 2008). Slik sett vil et samarbeid og dialog med konkurrenter og fiender være å foretrekke dersom dette er det mest effektive midlet til å oppnå en utenrikspolitisk målsetting.

En eventuell kursjustering i USAs Irak-politikk fra en ideologisk motivert til en politikk med større innslag av pragmatisme lar seg ikke studere direkte. Derfor vil det gjøres en operasjonalisering av hovedsakelig to nøkkelementer som gjør det mulig å observere begrepene i virkeligheten. Disse er type mål og samarbeidspartnere. Området for studien vil også måtte begrenses fordi det ikke vil være mulig å observere alle elementer i amerikansk Irak-politikk innenfor oppgavens størrelse og tidsmessige omfang.

## **4.1 Ideologisk og pragmatisk motivert politikk**

De amerikanske politiske tradisjonene realisme og idealisme samt det teoretiske skillet, kartlagt gjennom E. H. Carr benyttes veiledende i operasjonaliseringen.

Målsettingsnivået i Washington og implementeringsnivået i Irak og regionen vil hovedsakelig berøre politiske avgjørelser for politisk og militær handling for USAs engasjement i Irak og regionen. Viktigheten av økonomiske elementer ekskluderes ikke, men det antas at de militære og politiske faktorer i større grad enn de økonomiske vil kunne gi indikatorer på en eventuell kursjustering. Disse to elementene vil gi et bilde av USAs Irak-politikk - om enn ikke uttømmende - hvor

utalt intensjon og målsetting i Washington kontrolleres opp mot hva som implementeres i felt i Irak og i regionen.

## **Ideologisk og pragmatisk motivert politikk i Irak**

### *Målsettingsnivå*

På målsettingsnivå vil to hovedelementer identifiseres tilknyttet USAs engasjement i Irak.

#### *Mål om regimeendring eller stabilitet*

Dersom USAs Irak-politikk er ideologisk motivert vil målsettingen i Irak være fundert i en kjerneargumentasjon av måloppnåelse når en vellykket regimeendring og demokratisering har funnet sted. En pragmatisk motivert politikk vil også kunne forfekte demokratiske idealer og ønske å fremme amerikanske grunnleggende verdier slik som frihet, demokrati og individuelle rettigheter, i det lange løp fordi dette står sentralt i den generelle amerikanske politiske kultur og tradisjon. Amerikanske interesser i å ivareta sikkerhet og overlevelse er allikevel av første prioritet og en krig hvor amerikanske ressurser settes på spill vil ikke være i den amerikanske egeninteresse (Kissinger 2005). Vurdering av hvorvidt målsettingen er ideologisk eller pragmatisk krever en balansert skjønnsmessig vurderingen av omfanget av type argumentasjon.

Dersom USAs Irak-politikk har et økt innslag av pragmatisme vil amerikanske aktørers retorikk i større grad enn fokusere på å oppnå stabilitet og et politisk styre som fungerer i Irakisk kontekst, fremfor å implementere det amerikanske ideal med fokus på å fremme demokrati (Strachan 2007:16). Det vil være et økt fokus på tiltakenes faktiske resultater fremfor deres gode intensjoner (Dueck 2007:3). En innvending mot denne operasjonaliseringen er at et større fokus på stabilitet også vil kunne være et ledd i en ideologisk motivert politikk. For å oppnå demokratisering vil sikkerhet kunne være en viktig forutsetning. Hvorvidt dette utgjør et element i en ideologisk eller pragmatisk målsetting vil være vanskelig å spore da oppgavens tidsperspektiv er så nært nåtiden at implementeringen av en eventuell justering ikke lar seg studere i sin helhet fordi den er i en prosess når denne oppgaven skrives.

Denne utfordringen lar seg imidlertid løse ved samtidig å undersøke hvorledes administrasjonen forsøker å oppnå stabilitet, gjennom hvilke midler og i samarbeid med hvilke aktører.

### *Samarbeid med sentrale myndigheter eller alternative allianser*

En ideologisk motivert politikk vil, i tråd med den overordnede målsettingen om regimeendring og etablering av et demokratisk Irak, samarbeide med sentrale myndigheter i Irak og de legitimt valgte institusjonene. Argumentasjonen begrunnes i E. H. Carr (2001:13) sin påstand om at utopisten avleder sin politikk fra idealet for å endre virkeligheten til det bedre. Bush (NSS 2006) har uttalt at administrasjonens mål er ideologiske mens midlene benyttet er pragmatiske. Det vil forventes at midlene benyttet står i forlengelse av målet og ikke er kontraproduktive for en måloppnåelse. Et samarbeid med maktaktører utenfor den legitime statsstrukturen vil kunne motarbeide implementering av en demokratisk statsstruktur. En pragmatisk politikk vil derimot tillate bruk av de midler, og samarbeide med de parter og maktaktører, som best bidrar til stabilisering av situasjonen da stabilitet og en løsning som er levelig og akseptabel fremfor optimal vil være en pragmatikers målsetting<sup>15</sup>.

### *Implementeringsnivå*

Punkter gjennomgått på målsettingsnivå vil kontrolleres opp mot implementeringsnivå. Midlene benyttet på implementeringsnivå vil forventes å muliggjøre en måloppnåelse. Dersom midler benyttet er kontraproduktive for målsettingen vil dette indikere avvik mellom de to nivåene og en mulig indikator for endring.

I Irak er det valgt en sentral styringsmakt som ideelt sett også skal ha voldsmonopol i landet. En ideologisk politikk vil opprettholde samarbeidet med disse instansene og

---

<sup>15</sup> Ønsket om å avslutte USAs engasjement i Irak vil ikke benyttes som noen skillevariabel da dette i like stor grad kan være et kjennetegn på begge retninger. Realistene vil muligens være opptatt av at nedtrapping i Irak skjer på en slik måte at USAs interesser ikke skades og at dette medfører skepsis til rask nedbygging av styrkene. En ideologisk politikk vil imidlertid også være standhaftig fordi Irak-krigen kan anses som avgjørende for å fremme deres edle motiver og bevise at det er mulig å demokratisere Irak.



ikke gå utenfor de legale institusjonene fordi man gjennom å forme politikken etter den ideelle malen vil kunne endre fremtiden og med det innføre et demokratisk styre (Carr 2001:12). En pragmatisk politikk vil kunne identifiseres gjennom en tilnærming der man ikke bryr seg om formelle prinsipper men hvor man inngår allianser ut fra en maktbalansetenkning og et ønske om å skape en likevekt som i sin tur kan bidra til større stabilitet og sikkerhet.

## **Ideologisk og pragmatisk motivert politikk i regionen**

Innledningsvis (Kap. 1.3) ble regionen definert inn som en sentral del av USAs Irak-politikk grunnet administrasjonens mål hvor Irak var innfallsvinkelen til en regional stabilisering (NSS 2002/2006).

### *Målsettingsnivå*

Hovedelementer som identifiseres på målsettingsnivå tilknyttet USAs engasjement i Regionen er vektlegging av systemharmonisering og regimeendring versus stabilitet og samarbeid.

Både en ideologisk og en pragmatisk utenrikspolitikk vil handle på bakgrunn av det geopolitiske aspektet, men vil, jamfør neoklassisk realisme, fortolke de geopolitiske signalene gjennom sine respektive politiske perspektiver (Rose 1998). En ideologisk målsetting vil innebære regimeendring og spredning av demokratiske idealer til resten av regionen. Sentralt står oppfattelsen om at en harmonisering av regimer vil løse selvhjelpsproblemet i internasjonal politikk grunnet tesen om den demokratiske freden; Stater med systemlikhet er genuint interessert i å samarbeide. I så måte vil det være av større viktighet å fremme demokratiet og dets verdier fremfor å opprettholde stabilitet (Desch 2008:23). En pragmatisk politikk vil i større grad enn en ideologisk politikk akseptere ulike politiske retninger og ideologisk pluralisme og heller være opptatt av å ivareta nasjonal egeninteresse. Opprettholdelse av stabilitet og å hindre at en maktkonsentrasjon oppstår gjennom en pragmatisk tilnærming til sine omgivelser står sentralt i et pragmatisk fokus på makt og sikkerhet (Ross 2007:12). I denne

sammenhengen vil det være bedre å oppnå og opprettholde en stabilitet i maktstrukturen fremfor å forsøke å endre aktørene i den.

### *Implementeringsnivå*

Hovedelementene som identifiseres på implementeringsnivå tilknyttet USAs engasjement i regionen er grad av diplomatisk fokus og grad av samarbeid og dialog med regionale aktører versus konfrontasjon og boikott.

The Iraq Study group (ISG), ledet av republikaneren James Baker og demokraten Lee Hamilton, offentliggjorde en rapport med sine anbefalelser om veien videre i Irak den 6. desember 2006. USAs egeninteresse var av sentral viktighet i rapporten. Det fremkommer tydelig at andre handlingsalternativer bedre kan ivareta USAs interesser, troverdighet og verdier, enn de som er blitt ført av USA i forkant av rapportens publisering (ISG 2006:4). ISG (2006:4) etterlyste en hensiktsmessig, kontekstbasert, pragmatisk og bærekraftig handlingsplan i Irak. Rapportens innspill ble hovedsakelig avvist av Bush-administrasjonen. En betydelig andel av rapportens anbefaling kan kategoriseres som pragmatisk politikk.

Innslag av en pragmatisk motivert politikk vil vise en økt diplomatisk tilnærming i regionen for å danne et grunnlag for stabilitet (ISG 2006:33-39, 45-48). Dette fordi det viser en vilje til å kompromisse på løsninger med aktører som besitter interesser forskjellige fra USA. Rapporten (ISG 2006:7) hevder konflikten mellom Israel og palestinerne bør tas seriøst og håndteres direkte hvor alle aktører inkluderes i samtaler fordi konflikten bidrar til destabilisering av regionen. Økt dialog og diplomati med og mellom de regionale og nasjonale aktørene, inkludert Iran og Syria vil vektlegges dersom en pragmatisk motivert politikk gis større tyngde i USAs Irak-politikk (ISG 2006:33-39, 45-48), særlig grunnet Irans sterke interesser i Irak. Det tradisjonelle diplomatiet vil spille en viktig rolle i en pragmatisk utenrikspolitikk (Crocker, C. 2007:160) hvor militærmakt kun benyttes når vitale nasjonale sikkerhetsinteresser er sterkt utsatt (Ross 2007:15, Walt 2008, Baker 2007:3). En ideologisk motivert politikk vil sette klare kriterier for samarbeid på USAs premisser hvor viljen til å kompromisse er lav fordi man synes å gi motstanderen legitimitet ved å inngå dialog. Det er mer sannsynlig at en ideologisk motivert politikk vil ta i bruk en

konfronterende taktikk overfor sine fiender, slik som boikott eller militær konfrontasjon om nødvendig.

Det vil være umulig å opptre kategorisk i vurderingen her fordi amerikanske liberale ledere som vektlegger ideologi i en del sammenhenger kan antas å være mer forhandlingsinnstilt enn amerikanske konservative “hardlinere” selv om de sistnevnte er realister. Med andre ord må generelle trekk sees i sammenheng med det situasjonsavhengige.

Dersom analyseapparaturens indikatorer er sammenfallende med empirien, og bidrar til å avdekke politiske justeringer vil apparaturens interne validitet ansees som styrket. Operasjonaliseringen av ideologiske og pragmatiske indikatorer i USAs Irak-politikk kan oppsummeres i følgende tabell:

**Tabell 4.1. Ideologiske versus pragmatiske indikatorer i USAs Irak-politikk**

USAs Irak-politikk		Ideologiske indikatorer	Pragmatiske indikatorer
<b>Fokus: Irak</b>	<b>Målsettingsnivå</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Regimeendring og etablering av demokrati med USA som modell</li> <li>- Fokus på samarbeid med irakiske myndigheter</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Et fritt, stabilt og sikkert Irak hvor irakerne selv tar ansvar, demokrati er ikke et krav</li> <li>- Samarbeid med de som best kan oppfylle målsettingen</li> </ul>
	<b>Implementeringsnivå</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Samarbeid med sentralstyret og irakiske hæren</li> <li>- Amerikanske løsninger på irakiske problemer</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Samarbeid og dialog med de aktører som best bidrar til å mål om økt stabilitet.</li> <li>- Irakiske løsninger på irakiske problemer</li> </ul>
<b>Fokus: Region</b>	<b>Målsettingsnivå</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Spredning av demokratisk reform til regionen</li> <li>- Lav eller ingen toleranse for politiske kulturer forskjellige fra USA.</li> <li>- Konfliktgrunnlag kan elimineres ved å følge det ideelle</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Tolererer systemisk pluralisme, men vil unngå maktkonsentrasjon</li> <li>- Konflikt er en del av systemet og vil ikke kunne fjernes</li> </ul>
	<b>Implementeringsnivå</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Konfrontasjon av rivaler</li> <li>- Dersom dialog settes kriterier for samarbeid på USAs premisser</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Hindre maktkonsentrasjon og oppnå stabilitet</li> <li>- Villighet til diplomati og villig til å kompromisse på løsninger</li> </ul>



## DEL II: VURDERING AV KURSJUSTERING I USAs IRAK-POLITIKK

---

### **Bush-administrasjonens politikk etter 11. september 2001**

I denne oppgaven er det republikansk Irak-politikk under George W. Bush som står i fokus. Den republikanske administrasjons politikk etter terroranslagene i 2001 betegnes som en egenart innenfor den idealistiske, eller den ideologisk motiverte tradisjonen i amerikansk politikk<sup>16</sup> og er blitt kalt neokonservatisme<sup>17</sup> og en muskulær, selvsikker Wilsonianisme (Dueck 2006:152).

Moral truth is the same in every culture, in every time, and in every place ... we are in a conflict between good and evil ... when it comes to the common rights and needs of men and woman, there is no clash of civilizations,

proklamerte president Bush i sin West Point tale 1. juni 2002. Denne talen introduserte den såkalte Bush doktrinen. Doktrinen hevder “the fundamental character of regimes matters more today than the international distribution of power” (Rice 2005b), hvor USAs mål “is to help create a world of democratic, well-governed states”. “Supporting the growth of democratic institutions in all nations is not some moralistic flight of fancy; it is the only realistic response to our present challenges”, hevder Rice (ibid.). Dette er den første administrasjonen som er villig til å ofre

---

<sup>16</sup> Den ideologiske kulturen i det *demokratiske* parti baseres på samarbeid med internasjonale institusjoner og et multilateralt samarbeid hvor harde maktmidler er siste utvei (Desch 2008:20). Bush doktrinen inngår i den *republikanske* ideologisk motiverte politikken hvor nettopp harde maktmidler og alenegang gis en sentral plass (ibid.). Begge retninger er allikevel et uttrykk for en ideologisk motivert politikk hvor en felles målsetting er spredning av demokratiet og grunnleggende amerikanske idealer. Det som skiller dem fra hverandre er midler benyttet i måloppnåelsen (Cooper 2004:49, Melby 2004:103).

<sup>17</sup> Betegnelsen ‘neokonservative’ oppstod på 70-tallet og beskrev tidligere liberale, sosialister eller venstrevridde som var desillusjonert av den radikale tenkningen og ”naiviteten” som fulgte den anti-sovjetiske venstresiden i amerikansk politikk. De representerer en miks av evangelistiske protestanter, jødiske intellektuelle, sterkt troende katolikker og tidligere intellektuelle i det demokratiske partiet som har brutt ut. De fleste neokonservative samler seg rundt det republikanske parti (Gardner 2005:28). Betegnelsen er blitt belastet etter invasjonen av Irak og benyttes ikke i oppgaven i beskrivelse av amerikansk politikk.

stabilitet og støtte til USA for å etablere demokrati i stater som Egypt, Saudi Arabia og Irak (Jervis 2003:367). En demokratisering av Irak var forventet å starte en dominoeffekt av demokratiseringsprosesser til resten av regionen (NSVI 2005:3). Optimisme og pessimisme var knyttet sammen i troen på at verden ikke vil bli bedre dersom USA ikke foretok seg noe for å bedre situasjonen (op.cit:369). USA var villig til å gjennomføre forkjøpskriger<sup>18</sup> “against emerging threats before they are fully formed” (NSS 2002, sitert i Jervis 2003:371).

Forkjøpskriger er både offensive ved at trusler håndteres før de realiseres og avskrekkende ved at den sender en klar melding til stater i grensen av USAs toleranse. “The greater the threat, the greater is the risk of inaction” (NSS 2002) viser at USA er villighet til å handle på egenhånd om nødvendig<sup>19</sup>. Både alenegang og konseptet om forkjøpskrig baserer seg på den tungt forankrede retten til selvforsvar som i USA ansees som like selvfølgelig og viktig som ytringsfriheten (Melby 2004:109). Dette er også en logisk konsekvens av et samfunn fundert på ideer der hensynet til enkeltindividets rettigheter gjennomgående alltid har veid tyngre enn omsorgen for kollektivet (ibid.).

Bush doktrinen anså også USA som en hegemonisk makt; “History has shown that only when we do our part will others do theirs. America must continue to lead” (Bush i NSS 2006:iii). Jamfør neoklassisk realisme og strukturell realisme utvides en stats ambisjoner og interesse ved økende maktgrunnlag. For å opprettholde denne makten vil også trusselpersepsjonen endres i takt med det økte maktgrunnlaget. I mangel på store trusler overtar mindre fordi en stat som er tilfreds med nåtiden vil være bekymret for morgendagen (Jervis 2003:383, Kagan 2004).

---

<sup>18</sup> Gaddis (2004) hevder skillet mellom forkjøpskrig og forebyggende krig ble visket ut da al-Qaida angrep USA i 2001. forutsetningen for at et forkjøpsangrep er legitimt er at det er en overhengende fare for at motparten vil angripe, jf. FN-paktens artikkel 2. Israels angrep på Egypt i 1967 er et kroneksempel på et legitimt forkjøpsangrep. På denne tiden ble kriger generelt utkjempet mellom to staters militære styrker. Fordi forsvar ikke alltid er mulig mot ikke-statlige aktører slike som terrorister hevder doktrinen at preventive kriger er den eneste riktige strategien (Jervis 2003:369). Altså defineres preventive kriger som forkjøpskriger i Bush doktrinen.

<sup>19</sup> Både alenegang og konseptet om forkjøpskrig baserer seg på den tungt forankrede retten til selvforsvar som i USA ansees som like selvfølgelig og viktig som ytringsfriheten (Melby 2004:109). Dette er også en logisk konsekvens av et samfunn fundert på ideer der hensynet til enkeltindividets rettigheter gjennomgående alltid har veid tyngre enn omsorgen for kollektivet (ibid.).

Visjonen og målene for Irak var ambisiøse ved inngangen til krigen i 2003 og det er stor enighet om at administrasjonens politikk i Irak kan defineres som en ideologisk motivert politikk med målsettingen om regimeendring og demokratisering, altså troen på å kunne endre det internasjonale samfunn med USA som modell (Litwak 2007:125, Dueck 2006:1, Layne 2006:7, Shapiro 2007:xi).

I believe the United States is *the* beacon for freedom in the world. And I believe we have a responsibility to promote freedom that is as solemn as the responsibility to protecting the American people, because the two go hand in hand,

uttalte President Bush i et intervju med Bob Woodward i 2004 (s.88). Uttalelsen illustrerer det amerikanske selvbildet forankret i patriotismen og troen på at “their system is superior to all others”, slik Lipset (2002) beskriver det, og står i forlengelse av Woodrow Wilsons mål om å “make the world safe for democracy”.





## 5 HVORDAN VAR USAS IRAK- POLITIKK GJENNOM 2006?

---

Colin Dueck (2006:35) hevder det er høyst uvanlig at en presidentadministrasjon gjør utenrikspolitiske strategiske endringer midt i en presidentperiode, og påpeker at dette vanligvis skjer gjennom et presidentskifte hvor presidentkandidatene distanserer seg fra den sittende presidenten<sup>20</sup>. Strategiskifte forekommer også når en president går til gjenvalg, men hvor sannsynlig er det at en president endrer sin strategi midt i sin siste periode? Å undersøke dette vil være interessant fordi et eventuelt innslag av pragmatisme vil kunne indikere et brudd med den normen Colin Dueck presenterer.

Internasjonale forhold, hevder Dueck (2006:34) i tråd med neoklassisk realisme, har den mest sentrale innvirkningen på utenrikspolitisk strategi over lang tid, men innenrikspolitiske momenter vil også kunne spille inn på måter som ikke kan knyttes til internasjonale forhold. Dette bygger ofte på hvilke strategiske ideer som vektlegges i de innflytelsesrike politiske kulturer nært sentralmakten. Goldstein og Keohane (1993:20-24) hevder strategiske ideer gjør seg gjeldende i politikken på tross av endrede materielle kapabiliteter, inntil de oppfattes å ha feilet. Ideer har en sterk innvirkning i politikken så lenge deres iboende prinsipper og verdier er veiledende og gir politiske aktører en rettesnor i utenrikspolitiske målsettinger og midler, da i særdeleshet under usikre forhold (op.cit:3,14). Hvilke iboende prinsipper og verdier gjorde seg så gjeldende på målsettingsnivå i 2006 hva angår USAs Irak-politikk?

---

<sup>20</sup> Ofte viser disse endringene seg å ikke være rotfestet i det kontekstuelle men i valgkampens hete. Et eksempel er demokratenes presidentkandidaters distansering fra George W. Bush og antakelse om at en tilbaketrekning av de amerikanske troppene vil presse frem en politisk løsning i Irak (Ignatius 2008).

## 5.1 Irak-politikken målsettningsnivå

Første punkt i analysen vil være å undersøke hva Bush-administrasjonen faktisk uttaler vedrørende sine mål i Irak og hvilke verdier som vektlegges. Her vil et utvalg av taler samt *The National Strategy for Victory in Iraq (NSVI)* gjennomgås.

### Et seirende USA og et demokratisk Irak

I USA står verdikonservative holdninger sentralt, og det man kan betegne som en æreskodeks spiller en viktig rolle (Melby 2004:112). “There is no peace in retreat. And there is no honour in retreat ... by leaving an assaulted world to fend for itself -- we would signal to all that we no longer believe in our own ideals, or even in our own courage”, uttalte Bush i sin State of the Union-tale i 2006. Intensjonen om å vinne noe man selv setter i gang, og å være suveren og opprettholde sin ære er forankret i den amerikanske folkesjelen, og vil kunne være et element både i den amerikanske ideologiske og pragmatisk motiverte politikken. For å skille mellom de to retningene i denne sammenheng må man gå til målet for krigen.

Slik Layne (2006:31) påpeker, vil den ideologisk motiverte politikken påberope seg retten til å endre det som i høyeste grad er staters innenrikspolitiske anliggende, nemlig styringsformen. Dette for å trygge egen amerikansk sikkerhet. Nettopp dette var en av hovedgrunnene for Bush-administrasjonens invasjon av Irak. “The advance of freedom, opportunity, and human dignity through democracy is the solution to the transnational terror movement of today”, står det i *The National strategy for Combating Terrorism (NSCT 2006:11)*. En pragmatisk motivert politikk vil derimot ikke ha regimeendring som målsetting, men heller stabilitet. En endring av den overordnede målsettingen vil derfor kunne indikere et innslag av en pragmatisk motivert politikk. For å identifisere et eventuelt pragmatisk innslag gjennom 2007 må målsettingen for USAs engasjement i Irak i 2006 kartlegges.

*The National Strategy for Victory in Iraq (NSVI)* fra 2005 var den overordnede strategien for Irak-politikken også i 2006. Strategidokumentets grunnleggende målsetting er nettopp *seier* i Irak hvor seier defineres følgende:

An Iraq that has defeated the terrorists and neutralized the insurgency. An Iraq that is peaceful, united, stable, democratic, and secure, where Iraqis have the institutions and resources they need to govern themselves justly and provide security for their country. An Iraq that is a partner in the global war on terror and the fight against the proliferation of weapons of mass destruction, integrated into the international community, an engine for regional economic growth, and proving the fruits of democratic governance to the region (NSVI 2005:3).

Strategien NSVI 2005 viser også til moralsk handling som den viktigste prioritet mens den nasjonale interessen tilsynelatende stiller i andre rekke; “helping the people of Iraq is the morally right thing to do ... however, [it] is also in our own national interest” (op.cit:4). Dette demonstrerer en tilnærming til politisk handling hvor det utenrikspolitiske motiv er begrunnet og motivert av god etikk og gode moralske normer. Om så motivet også favner nasjonal egeninteresse gis det større legitimitet. Ved innslag av en pragmatisk motivert politikk i USAs Irak-politikk vil det moralske kunne forventes å komme noe i skyggen i de politiske prioriteringene fordi politikken, ifølge realistene, ikke skal utledes av det moralsk riktige, men av det kontekstuelle effektive og nasjonens egeninteresse (jf. Carr 2001:12).

Ved utgangen av 2006 var seier i Irak definert i tråd med uttalelsene i begynnelsen av året, hvor Bush (2006g/h) uttalte ”our goal remains a free and democratic Iraq that can govern itself, sustain itself, and defend itself, and is an ally in this war on terror”. Ved begynnelsen av året var det en klar optimisme etter valget i Irak mot slutten av 2005 hvor 12 millioner irakere avla sin stemme. Den politiske løsningen i Irak var i USAs hovedfokus (Bush 2006b). Irak ble omtalt som det viktigste frontavsnittet i krigen mot terror hvor USA tok det store ansvaret og hjalp Irak på veien mot demokrati (ibid.). Mot slutten av 2006 ble Iraks eget ansvar i større grad vektlagt enn tidligere; “The Iraqi people and their government will have to make the difficult decisions necessary to solve these problems” uttalte George W. Bush (2006e/h/i) og påpekte i større grad enn tidligere administrasjonens fleksibilitet og pragmatisme i midlene benyttet for å oppnå målene. Allikevel var det overordnede målet om seier gjennom etableringen av et demokratisk Irak det samme ved slutten av året som ved begynnelsen og kan kategoriseres som ideologisk motivert.

Sett fra et pragmatisk perspektiv skal en stats utenrikspolitiske mål basere seg på den nasjonale egeninteressen (Mearsheimer og Walt 2006:30). USA har tidligere svekket demokratiske regjeringer og støttet diktaturer når dette har vært i den nasjonale egeninteressen, noe som viser at opprettelse av demokrati ikke alltid har vært av høyeste prioritet i den amerikanske utenrikspolitikken (op.cit:35).

We have allied with tyrants to defeat other tyrants. We have sustained diplomatic relations with governments even as we supported those attempting their overthrow. We have at times made human rights the centrepiece of our national strategy even as we did business with some of the worst violators of human rights. We have worked with authoritarian governments to advance our own security interests even while urging them to reform. (Gates 2007b)

Den nasjonale egeninteresse er ikke statisk, men formes, i tråd med neoklassisk realisme, på bakgrunn av hvilke nasjonale politiske kultur og idé sentrale politiske aktører forener seg med (Dueck 2006:19,40).

En ideologisk forankret politikk vil, slik E.H. Carr (2001:19) påpeker, forsøke å endre verden ved å utlede politikken fra ideene i tro om at man ved å innføre det overordnede idealet vil oppnå at virkeligheten etter hvert gjenspeiler det ideelle. I overført betydning vil dette si å integrere samfunnet inn i det demokratiske statlige rammeverket på sikt. Med utgangspunkt i hvilke metoder som benyttes for å oppnå den politiske målsettingen er det forventet, jamfør analyseapparatet, at USA vil samarbeide med sentrale styringsmakter, dersom politikken er ideologisk motivert. Slik vil de best kunne implementere og styrke sitt mål om en sterk demokratisk stat. Dersom Bush-administrasjonen inngår samarbeid med alternative samarbeidspartnere vil dette kunne være en indikator på innslag av en pragmatisk motivert politikk fordi administrasjonen sannsynligvis vil svekke egen muligheten for å oppnå et demokratisk Irak. Hvilke grupper er det så USA definerer som sine samarbeidspartnere og hvilke grupper er deres fiender på målsettingsnivå?

## Samarbeidspartnere

For å oppnå et Irak med et konstitusjonelt, representativt demokrati som respekterer sivile rettigheter skisseres det en politisk taktikk kalt “*isolate, engage and build*” (NSVI 2005:4,7,8,30). Taktikken vektlegger hvordan USA vil hjelpe politiske ledere og sentrale myndigheter til å:

- a) *Isolere* fiender fra politikken som kan påvirke irakere i feil retning;
- b) *Involvere* de utenfor den politiske prosessen til å “turn away from violence through ever-expanding avenues of peaceful participation” (NSVI 2005:8).
- c) *Utvikle og etablere* effektive nasjonale institusjoner som kan beskytte “the interests of all Iraqis” (ibid.). Det er av grunnleggende interesse blant alle irakere og regionale aktører at Irak forblir en forent stat, heter det i NSVI (op.cit:14).

Dette illustrerer at Bush-administrasjonens samarbeidspartnere er sentrale myndigheter og politikere i Irak som ytterligere vil styrkes gjennom etablering av statlige demokratiske institusjoner. “Helping the Iraqis replace the corrupt and centralized system of Saddam’s regime with effective government bodies at the local, provincial and national levels” (NSVI 2005:30), viser at USA ikke er villig til å samarbeide med grupper som hadde sentral makt under Saddam, men ønsker å “promote transparency in the executive, legislative, and judicial branches of government” (ibid.) og belager seg i så måte på legale samarbeidspartnere innenfor det statlige demokratiske system.

Punkt b) og innlemmelse av de utenfor den politiske prosessen viser hovedsakelig til en reintegrering av medlemmer av Baath partiet. Dette gjelder ikke de tidligere lojale medlemmene som stod nær sentralmakten og Saddam. For å få jobb i offentlig sektor under Saddam var medlemskap i Baath partiet påkrevd (Usher 2008). Partiet var basert på stammelojalitet til sunnimuslimene fremfor politisk ideologi og partiet hadde derfor 2,5 millioner medlemmer, hovedsakelig sunnimuslimer.

De-baathifiseringen gjennomført av Paul Bremer i 2003 var en måte å bryte med Iraks totalitære fortid (ibid.). Dette har vært hardt kritisert og er gradvis forsøkt reversert

med press fra USA grunnet den økte splittelsen de-baathifiseringen har bidratt til mellom sunni- og sjiamuslimer. I dag er sjiaene den sterkeste politiske gruppen i Irak og motsetter seg en politisk rehabilitering av dem som tidligere var deres undertrykkere (ibid.). Reintegreringen<sup>21</sup> av tidligere Baath-medlemmer er en sentral del av den overordnede målsettingen om et enhetlig demokrati hvor sunnimuslimene, som en minoritet<sup>22</sup> i samfunnet, gis en legitim kanal for å fremme egne interesser (NSVI 2005:10). Ansvar for den politiske reintegreringen synes å ligge hos den irakiske regjering, men interessen for en reintegrering og politisk forsoning ligger i aller høyeste grad hos Bush-administrasjonen fordi dette er et sentralt element i måloppnåelsen av et fungerende, stabilt og representativt demokrati.

“Elections are vital, but they are only the beginning. Rising up a democracy requires the rule of law and protection of minorities, and strong, accountable institutions that last longer than a single vote”, uttalte president Bush under sin State of the Union-tale i 2006 og viser administrasjonens fokus på styrkingen av de statlige institusjonene, i tråd med en ideologisk motivert politikk.

Når det kommer til sikkerhet i Irak er målet at “the Government of Iraq provides for the internal security of Iraq, monitors and controls its borders, successfully defends against terrorists and other security threats” (op.cit:29). Dette ønskes oppnådd ved å heve myndighetenes kompetanse og kapabilitet. Samtidig vektlegger Washington etablering av stabilitet i Irak gjennom den såkalte “*clear, hold and build*” -taktikken hvor amerikanske styrker hjelper den irakiske regjeringen til å:

- a) *Sikre* områder fra fiendens kontroll
- b) *Holde* områdene frie for fienders kontroll
- c) *Utvide og forbedre* de irakiske sikkerhetsstyrkene og lokale institusjoner til å levere tjenester og forbedre Irak til et lovlydig samfunn (op.cit:8).

USA ønsker å bygge opp de irakiske styrkene og de politiske institusjonene i landet og med det “nurture the civil society” (ibid.). Her berøres igjen USAs ideologiske

---

<sup>21</sup> Vedtaket om reintegrering av tidligere Baath-medlemmer ble ikke vedtatt av det irakiske parlamentet før i februar 2008, men ble ansett som et viktig punkt i NSVI 2005.

<sup>22</sup> Sunnimuslimer utgjør omtrentlig 35 % av den irakiske befolkning.

tilnærming til nasjonsbygging hvor befolkningen integreres inn i systemet over tid, når de ser det ivaretar deres interesser.

General George Casey jr.<sup>23</sup> (2006) har uttalt at Irak ikke vil oppnå suksess uten at den irakiske hæren er den eneste gruppen med våpen. Dette viser et klart signal om at USA vil samarbeide med sentrale myndigheter for å opprette stabilitet og sikkerhet i landet, da det motsatte vil undergrave USAs og Iraks mulighet til å lykkes.

Det synes tydelig at USA, på målsettingsnivå, ikke vurderer andre alternative samarbeidspartnere i Irak enn de sentrale myndighetene og legale statlige institusjoner og kanaler.

## Fiendegrupper

I strategien NSVI (2005:6) kartlegges USAs tre fiendegrupper i Irak, altså grupperinger USA høyst sannsynlig ikke vil samarbeide med. Disse gruppene er:

- a) Sunnimuslimer som ikke har godtatt skiftet fra diktatur til en demokratisk styrt stat. Det påpekes at ikke alle sunnimuslimer faller under denne kategorien;
- b) De tidligere lojale medlemmene i Baathpartiet, “we judge that few from this group can be won over to support a democratic Iraq, but that this group can be marginalized to the point where it can and will be defeated by Iraqi forces”.
- c) Den siste gruppen omtales som den minste, men allikevel den som representerer størst trussel, og utgjør terrorister knyttet til, eller inspirert av Al Qaida. I tillegg omtales andre motstandsgrupper slike som sjiamuslimske ekstremister, men disse tillegges ikke stor vekt i konfliktbildet og forventes håndtert av de irakiske sikkerhetsstyrkene og den politiske prosessen “... We judge that such elements can be handled by Iraqi forces alone and/or assimilated onto the political process in the short term” (ibid.).

Gruppe a) og b) er hovedsakelig sunnimuslimske stammer som tidligere hadde sentral makt under Saddam Hussein som ikke har vært villig til å oppgi sine maktposisjoner.

---

<sup>23</sup> General George Casey Jr. var øverstkommanderende for USAs styrker i Irak fra juni 2004 til 8. februar 2007 da han ble erstattet av General David H. Petraeus.

Al-Qaeda har inngått samarbeid med en del av disse stammene i Anbar-provinsen (Long 2008). Ved betegnelsen “sjiamuslimske ekstremister” vises det hovedsakelig til Muqtada Al Sadrs sjiamuslimske milits, *Jaish al-Mahdi* (JAM) som kontrollerer store områder, blant annet i Najaf, Karbala, Diwaniya, Amarah og Basra og også deler av forstedene til Bagdad (Dreyfuss 2008:4).

Det foregår en konflikt mellom sjiamuslimske Sadrs JAM og sjiamuslimske Abdul Aziz al-Hakims *Islamic Supreme Council of Iraq* (ISCI) med den tilhørende Badr militsen (Long 2008:87, Dreyfuss 2008:2). Badr militsen er integrert i, og utgjør deler av de irakiske sikkerhetsstyrkene. Sammen med ISCI utgjør militsen hjørnesteinen i statsminister Nuri Kamal al-Malikis maktutøvelse (Dreyfuss 2008:2). ISCI er i allianse med USA, men har også sterke tilknytninger til Iran. Kort sagt har USAs allierte, som også har sterk kontakt med Iran, en konflikt med en annen sjiamuslimsk militsgruppe som innehar stor makt i den sørlige delen av landet. Dette er en konflikt USA forventer irakiske myndigheter selv håndterer (Casey 2006, NSVI 2005:6).

I denne sammenheng illustrerer det komplekse konfliktbildet mellom sjia- og sunnimuslimer og interne sjiakonflikter, at det å identifisere fiender i Irak kan oppfattes som en problematisk handling. Dette fordi USAs engasjement i Irak ikke er en krig mellom to stater hvor det er en statlig hær som skal bekjempes. I tillegg har den faktiske makten har ligget, og ligger hos de som har kontroll over harde maktmidler (Kelly 2008:1). De som besitter kontroll av våpenmakt har også ofte politisk innflytelse. Slik sett kan aktører i Irak både være fiender av USA samtidig som de er en integrert del av politikken og med det utgjør sentrale amerikanske samarbeidspartnere (Kelly 2008:9).

Problematikken vedrørende den dominerende splittelsen mellom kurdere og spesielt sjia og sunnimuslimer, som vil diskuteres nærmere på implementeringsnivå, gis ikke mye oppmerksomhet i strategien og sees på som en problematikk som ikke ventes å



utgjøre en omfattende utfordring for utviklingen i Irak<sup>24</sup>. De interne konfliktene mellom sjiamuslimer ventes også håndtert av irakerne selv. I tråd med Morgenthau (1951:33) skille mellom realisme og idealisme kan dette vise til en politikk utledet av en politisk idé fremfor en kontekstuellet utledet politikk. Det synes som om Bush-administrasjonen anser at samarbeid med, og videre utvikling av, legale statlige institusjoner vil bidra til at sivilsamfunnet etter hvert integreres inn i den nye statsstrukturen. Dette står i tråd med en ideologisk motivert politikk.

Et spesielt interessant punkt er hvorledes demokrati, frihet og respekt for menneskerettigheter ansees som universelt gyldige verdier slik Bush-administrasjonen har argumentert for (Bush 2002b, 2006b, NSVI 2005:3, NSCT 2006:9). Dette er et punkt som særlig illustrerer skillet mellom målsettingsnivå og implementeringsnivå i politikken hvor politiske aktører i USA konstruerer mål og løsninger for problemstillinger i Irak ut fra sine referanserammer og strategiske ideer. Hvordan er målene operasjonalisert på implementeringsnivå? Og er mål og implementering av mål i overensstemmelse med hverandre?

## **5.2 Irak-politikken implementeringsnivå**

“We're on the offensive in Iraq, with a clear plan for victory” (Bush 2006b), slik startet President Bush året 2006. Han forsikret at USA ville vinne krigen i Irak å bidra til opprettelse av en inkluderende og enhetlig regjering, gjenoppbygging av landet, bekjempe terrorister og trene den irakiske hær (Bush 2006b).

Bush avsluttet året 2006 med å samle regjeringen på ranchen sin for å revidere strategien da den eksisterende viste seg ikke å fungere i praksis.

### **Hva gjøres for å oppnå seier i Irak?**

Gjennom 2005 og begynnelsen av 2006 var USAs fokus i Irak rettet mot en politisk løsning hvor nøkkelkomponenten var valg av en Irakisk regjering for å kunne overføre et større ansvar til legitime statlige institusjoner og den lovlig valgte

---

<sup>24</sup> I oppgaven vil hovedsakelig konflikten mellom sjia og sunnimuslimer omtales når det gjelder konfliktbildet i Irak. I realiteten er det langt mer komplekst enn dette men det vil hovedsakelig være sjia-sunni dimensjonen som er av relevans for oppgavens besvarelse.

regjeringen<sup>25</sup> (NSVI 2005:8, Kirk 2007). “Today the people of Iraq have spoken to the world and the world is hearing the voice of freedom from the center of the Middle East”, uttalte Bush etter valget 30. januar (Bush 2005b).

Starten av 2006 bestod av et omfattende diplomatisk arbeid for å forme en nasjonal og enhetlig regjering som inkluderte sjiamuslimer, kurdere og sunnimuslimer. I begynnelsen av april reiste utenriksministrene Rice (USA) og Jack Straw (Storbritannia) til Irak for å legge press på partene til å oppnå enighet i hvem som skulle lede landet (Galbraith<sup>26</sup> 2006:209). 22. april 2006 ble Jalal Talabani (kurder) valgt til president, Nuri al-Maliki (sjiamuslim) til statsminister, Triq al-Hasimi (sunnimuslim) til visepresident og Mahmoud al-Mashhadani (sunnimuslim) til leder av det irakiske parlament (Galbraith 2006:211). “We’re working to help the Iraqi government achieve a political solution that brings together Shia and Sunnis and Kurds and other ethnic religious groups”, uttalte Bush (2006d) i oktober og viser at USA ønsker å spille en aktiv rolle for å tilrettelegge for etableringen av en enhetlig demokratisk stat på implementeringsnivå.

En ”enhetlig” regjering i Irak har enorme utfordringer fordi aktørene i regjeringen vil kunne inneha diametralt motsatte interesser i tråd med de etniske og religiøse skillelinjene i landet. ”Our mission is to help the elected government in Iraq to defeat common enemies” uttaler Bush (2006d). Spørsmålet er om aktørene i regjeringen er enige om fiendebildet og om dette er i tråd med USAs fiendebilde. Dersom politiske aktører USA samarbeider med i Irak innehar et fiendebilde fravikende USAs vil dette kunne svekke målet om et enhetlig demokrati fordi forskjellige fiendebilder indikerer forskjellige interesser. I tillegg spiller samfunnsmessige sentrale stammestrukturer i Irak en sentral rolle (Kelly 2008:8). Her er det nødvendig å gå til den empiriske konteksten for nærmere begrunnelse og forståelse.

---

<sup>25</sup> 30. januar 2005 var det valg av interim regjering, 15. desember 2005 av en permanent regjering. Rumsfeld (19. mars 2006) påpeker fremgangen i valgene og at Sunnienes valgdeltakelse i Anbar-provinsen økte fra 2% i januar til 86% i desember. Den lave deltakelsen i januar er mye begrunnet i USAs voldsomme angrep i det såkalte sunni-triangelet og Falluja i forkant av valget i desember, for å bryte ned ”the terrorists safe haven in Iraq” (gen. Casey i Kirk 2007).

<sup>26</sup> Peter W. Galbraith er ikke tilknyttet akademia, men har vært i Irak en rekke ganger de siste 20 årene og har arbeidet for den amerikanske staten vedrørende Irak. Han var USAs første ambassadør i Kroatia på 90 tallet. I anvendelsen av hans bok må Galbraith subjektivitet tas i betraktning.

## *Iraks skillelinjer og stammestrukturer*

Problematikken omkring Iraks skillelinjer har gitt, og gir store utfordringer for utviklingen i landet. Kurdistan i nord insisterer på sin konstitusjonelle autoritet til selvstyre i egen region (Galbraith 2006:212). Sjiamuslimene i den sørlige delen av landet er styrt av et lappeteppe av lokale autoriteter som beskytter sine geistlige samt deres religiøse partier og hvor sjiamilits, slike som al Sadrs JAM, innehar den faktiske makten. Anbar-provinsen er også sterkt dominert og styrt av stammeledere og lokal milits samt al-Qaeda lokalisert i Mesopotamia (ibid.). Forståelsen av hvilken rolle stammene har i det irakiske samfunnet er for å forstå hvilken kompleks problematikk USA forholder seg til i Irak.

Individens identitet og interesse knyttes direkte opp til stammetilhørighet og etnisk tilhørighet. En stamme baserer seg på mindre klaner som igjen baserer seg på utvidede familier. Medlemmer av en stamme har ofte en løs tilhørighet til gruppen fremfor faktiske blodsband (Long 2008:67). Løst, eller ikke, så bidrar stammeslektskap til å regulere konflikter. Kun én sterk familie dominerer én stamme og bidrar til befolkningens sikkerhet. En stamme yter også tjenester til sine medlemmer slik som arbeid og sosial bistand i områder der den moderne staten ikke er fungerende eller ikke-eksisterende. Når stammers makt ikke kontrolleres tilstrekkelig av sentrale myndigheter har stammer større selvråderett og makt (Long 2008:70). Saddam Hussein baserte *de facto* mye av sin maktbase på stammerelasjoner og hadde en 400.000 mann i sine sikkerhetsstyrker for å opprettholde kontroll. Allikevel var stammer i mye av Anbar-provinsen selvrådende (op.cit:84).

## **Hva innebærer et samarbeid med sentrale myndigheter?**

På målsettingsnivå, i den sentrale strategien for seier i Irak (NSVI 2005:4,7,8,29,30), var det tydelig at USA hovedsakelig søkte samarbeid med de sentrale myndighetene og politiske aktører. Samarbeidspartnere er et sentralt element for å spore hvorvidt administrasjonen har et økt innslag av pragmatisk politikk, også fordi dette er en sentral problematikk i irakisk kontekst.

Når det gjelder bekjempelse av sjiamuslimske ekstremister var det uttalt på målsettingsnivå at dette skulle håndteres av irakiske sikkerhetsstyrker. Her er allikevel USA delaktig i håndteringen og har tatt en aktiv side i konflikten mellom ISCI og Sards Jaish al-Mahdi milits (JAM) (Dreyfuss 2008:4). USA allierte seg med ISCI i 2003 for å bekjempe Baathregimet. Siden 2005 har ISCI utført en rekke angrep, også i samarbeid med USA, rettet mot områder Muqtada al-Sadrs og JAM kontrollerer. USA har utvetydig støttet ISCI og Badr militsen, som er integrert i sikkerhetsstyrkene, i deres kamp mot JAM og al-Sadr som, til tross for bånd til Iran, står mer uavhengig av Iran enn ISCI (Dreyfuss 2008:4, Visser 2007:2). USAs begrunnelse for dette har vært at JAM utgjør en alvorlig motstand og fiende i Irak og at JAM i tillegg trenes og forsynes med våpen fra Iran (Visser 2007:2).

Slik sett er det tydelig at USA ikke nødvendigvis støtter en irakisk regjering som handler på vegne av "det irakiske folk", men en regjering som kan synes å handle ut fra en egeninteresse hvor de benytter USA for å oppnå selektive interesser (Dreyfuss 2008).

Dette kan videre eksemplifiseres gjennom bombingene av Askariya moskeen, sjiaenes hellige moské, den 22. februar 2006 i Samarra. Moskeen ble bombet, trolig av al-Qaeda. Dette var en hendelse som medførte eskalering av konflikten i Irak og bidro til en borgerkrigsliknende tilstand langs de religiøse skillelinjene mellom sunni- og sjiamuslimer. Etter bombingene av Askariya moskeen hevdet Casey (2006) at irakisk politi og hær klarte å skape ro og orden etter kort tid og samarbeidet godt med sikkerhetsministeriet. Han konkluderte med en forbedret sikkerhetsinstitusjon i den irakiske stat. Det ble dermed hevdet at USA med det var på god vei til å oppnå de mål de hadde satt. Rumsfeld (2006) uttrykket seg i liknende termer.

Dette ignorerer det faktum at en av de som sterkest oppfordret til ro etter angrepet i Samarra var den sjia-religiøse militslederen Moqtada al-Sadr (Galbraith 2006:209). Det ignorerer også rollen det irakiske politi spilte i noen av angrepene rettet mot sunnimuslimer etter bombingene. Galbraith (ibid.) hevder Iraks sikkerhetsstyrker spiller en rolle i landets fortsatte splittelse og ivaretar sjiamuslimenes interesser fremfor irakiske interesser på et mer generelt nivå.

Gjennom 2006 var volden økende og mindre målrettet. 365.000 mennesker var estimert på flukt etter bombingene 22. februar (UNHCR 2006) og oktobermåned var den mest voldelige måneden siden april 2005 (Iraq body count 2006). Den kraftige voldsøkningen satte administrasjonens strategi i et svært dårlig lys hjemme i USA fordi de definerte målene ikke manifesterte seg på implementeringsnivå.

## **Amerikanske løsninger på irakiske problemer**

USA har i følge Vali Nasr (2006:1) hovedsakelig handlet etter egen forståelse av politikk som et forhold mellom individet og staten og ikke som en maktbalanse mellom grupper, slik politikk ofte forstås i Regionen (ibid.). Mens USA så Saddams fall som en mulighet til å skape et liberalt demokrati så mange irakere dette som en mulighet til å endre urett i distribusjon av makt gjennom mange år. I Irak er 65 % av befolkningen sjiamuslimer, mens sunnimuslimene har sittet ved makten gjennom Saddams lange regime. Bush-administrasjonen har antatt at etableringen av et demokrati ville bidra til stabilitet. – Et demokrati i tråd med den amerikanske modell hvor nettopp demokratiet er det samlede elementet i samfunnet. Dette har heller satt i gang et maktspill langs skillelinjene mellom sunni- og sjiamuslimer og også mellom stammegrupperinger (ibid.). Forskjelligheten i forståelsen av politikk viser at USAs fiendebilde ikke er det fiendebildet de forskjellige grupperingene i Irak opererer med, og vanskeliggjør USAs ideologiske mål om et enhetlig demokratisk Irak med utgangspunkt i USAs samfunnsmodell.

## **Manglende etablering av sikkerhet**

Den militære taktikken *clear, hold and build* (NSVI 2005:4,7,8) var en taktikk som ble lite benyttet av amerikanske styrker i 2006 annet enn i Tal Afar (Kirk 2007). General George Casey Jr. var sammen med forsvarsminister Donald Rumsfeld forkjemper for tilnærmingen "the light footprint" hvor målet var i tråd med *build* elementet; å øke irakernes ansvar for egen sikkerhet ved å trene og utstyre det irakiske politi og forsvar. Videre ønsket de å redusere antallet amerikanske militærbaser og begynne en gradvis tilbaketrekning av amerikanske styrker med en signifikant reduksjon allerede innen sommeren 2006 (Sanger mfl. 2007:1, 4).

Rumsfelds og Caseys tilnærming var ikke anvendbar i møte med realitetene som utspant seg i Irak gjennom 2006 (Kirk 2007). General Jack Keane<sup>27</sup> (ibid.) hevdet det *de facto* ikke fantes noen strategi for militær bekjempelse av opprør og opprørsgrupper i Irak, de militære styrkene ble kun benyttet når det var absolutt nødvendig og var ut over det holdt inne i de militære basene (Kirk 2007). En pragmatisk politikk ville i likhet med den ideologiske fokusert på opplæring av de irakiske styrkene, men den førstnevnte for å oppnå stabilitet som et mål i seg selv, og den sistnevnte som et delmål for å etablere et demokratisk Irak.

På den ene siden kan det synes som om general Caseys og Rumsfelds tilnærming på implementeringsnivå hadde tydelige innslag av pragmatisme fordi de viser villighet til irakiske løsninger på problemene i landet. På den andre siden kan det også synes som om de antok at den politiske løsningen, særlig vektlagt ved begynnelsen av året, ville bidra til stabilitet og hvor det ikke var nødvendig å benytte de amerikanske styrkene i særlig grad. Altså i tråd med en ideologisk tilnærming hvor en politisk utvikling vil virke stabiliserende.

”The biggest mistake would be not to pass things over to the Iraqis ... they’re going to have to govern it. They’re going to have to provide security for it. And they’re going to do it sooner rather than later”, uttalte Rumsfeld i oktober 2006 (i Fletcher 2006). Tiltross for den økende volden gjennom 2006 stod general Casey på sitt om at hans strategi fungerte og at militære forsterkninger ikke var nødvendig. ”It’s always been my view that a heavy and sustained American military presence was not going to solve the problems in Iraq over the long term” (Casey 2007). Det er vanskelig å skulle trekke noen konklusjon på grunnlag av dette, men det er tydelig at deres ønske var å overføre ansvaret for den videre utviklingen i Irak til irakerne selv.

---

<sup>27</sup>General Jack Keane var army Vice Chief of Staff, 1999-04 og er intervjuet i dokumentaren ENDGAME produsert av Michael Kirk og FRONTLINE i 2007. Sentrale militære strateger og viktige personer i det administrative intervjuet vedrørende de hendelsene og politiske avgjørelsene som ledet til revidering av strategien for amerikansk Irak-politikk januar 2007. I oppgaven er dokumentarens transkript benyttet som kilde.

## *The Anbar Awakening*

Et tilbakeblikk i historien viser at det i etterkant av USAs suksess i *Operation Iraqi Freedom* i 2003 var stort behov for å etablere intern sikkerhet over hele landet. Saddam og hans Baathregimet dominerte mye av sin makt på stammeallianser hvor stammer ute i provinsene, særlig i Anbar-provinsen for å sikre grensen mot Syria, opprettholdt egen sikkerhet, en form for sikkerhetsstruktur som ikke er ukjent i stater med sterke etniske og religiøse skillelinjer. Britene benyttet også denne taktikken i Irak på 1920 tallet (Long 2008:73-77).

I 2003 var slike alternative allianser lite utviklet, men det begynte å ta form i 2004 hvor man så, i begrenset omfang, at sunnimuslimer samarbeidet med USA. I de fleste tilfeller så stammene liten grunn til å inngå samarbeid med USA og inngikk heller allianse med den nylig etablerte al-Qaeda grupperingen i Mesopotamia (op.cit:77). Dette skapte mye av grunnlaget for fiendtliggjøringen, omtalt på målsettingsnivå, av tidligere Baath medlemmer og sunnimuslimer. Villigheten til samarbeid hos disse gruppene begynte derimot å skifte i 2005 grunnet stammenes egeninteresser, hevder Long (ibid.). Al-Qaeda i Mesopotamia konkurrerte med stammegrupperingene om kontroll over smugling og kriminell virksomhet. Sunnimuslimene i Anbar-provinsen begynte å skifte side fordi de anså sine interesser bedre ivaretatt ved å alliere seg med USA, mot al-Qaeda, fremfor motsatt. Altså var det egeninteressen som bidro til en økt tendens av allianser med USA, og ikke moralsk ansvar grunnet de mange angrepene på sivile i provinsen<sup>28</sup>.

Mot slutten av 2006 allierte en lokal gruppe kalt the Anbar Salvation Council (ASC) i den urolig Anbar-provinsen seg med USA og de sentrale myndighetene i Irak for å bekjempe al-Qaeda som bidro til sterk urolighet i området (Long 2008:67). Allianser med slike lokale grupper var ikke av ny dato for USA. Allikevel var denne alliansen offentlig i større grad enn tidligere og også mer oppsiktsvekkende fordi ASC hadde klare tilknytninger til stammeledere som tidligere hadde stor makt og innflytelse under Saddam (ibid.).

---

<sup>28</sup> Angrepene mot sivile i Anbar-provinsen eskalerte etter at stammene endret sin allianse og distansere seg fra al-Qaeda i et forsøk på å hindre sunnimuslimenes sideskifte (Long 2008:78-81)

Det at USA inngår en slik allianse er en interessant utvikling fordi den bryter sammenhengen mellom definerte mål og benyttede midler. USAs kortsiktige målsetting har vært å bekjempe al-Qaeda (jf. (Gates, Hadley og Lute 2007). Washingtons målsetting anno 2006 var et stabilt, demokratisk og enhetlig Irak som er i stand til å forsvare seg selv, som respekterer menneskerettigheter og som er en alliert i krigen mot terror. I tråd med en ideologisk politikk vil det være helt sentralt å støtte opp om de sentrale myndighetene og etablere legale demokratiske institusjoner for på sikt å forankre demokratiet hos folket. Institusjonene etableres først, så knyttes folket til demokratiet gjennom demonstrasjon av at de har medbestemmelsesrett, blant annet gjennom valg og ytringsfrihet. Der denne utviklingen bryter med målsettningsnivå er hvilke langsiktige konsekvenser alliansen, utført på implementeringsnivå.

Ved å styrke stammene i Anbar-provinsen vil man kunne anta at USA svekker muligheten til å oppnå et enhetlig demokratisk Irak. Dette fordi sterke stammer tradisjonelt har hatt stor makt og selvbestemmelse der staten ikke fungerer eller er svak.

Alliansen står allikevel i tråd med den politiske målsettingen om å involvere aktører utenfor den politiske prosessen (NSVI 2005:8) og understreker at ikke alle sunnimuslimer er fiender av USA. Et spørsmål er hvorvidt denne alliansen har økt politisk deltakelse eller om den har styrket selvstendigheten til stammegrupperingene. Dette vil drøftes videre på implementeringsnivå i Irak i kapittel 6.

Irak skulle representere fyrtårnet for en regional demokratisk reform og være en regional stabiliserende faktor. Derfor kan ikke USAs Irak-politikk isoleres til kun å omhandle Irak, men også det regionale nivået. Det vil være aktuelt og interessant å spore hvorvidt det har forekommet en endring i USAs tenkesett vedrørende Irak, om regional stabilitet fremdeles går gjennom Bagdad og demokratisering, eller om samarbeid med regionale statlige aktører i større grad innlemmes i denne prosessen. Irak regnes som det viktigste frontavsnittet i den omfattende krigen mot terror (NSVI 2005) og er sentral for USAs posisjonering i regionen. Regionale aktører har stor interesse av utfallet i Irak og ønsker å påvirke dette i egen favør. I særdeleshet vil USAs forhold til Iran sees nærmere på grunnet landets sterke interesser i Irak. Etter



USAs intervensjon i Irak i 2003 har Iran styrket sin maktposisjon i regionen, noe som har direkte konsekvenser for USAs posisjon i regionen og i Irak.

### **5.3 Målsettingsnivå for USAs regionale politikk**

The great strength of this nation must be used to promote a balance of power that favours freedom (Bush 2002b).

#### **Den demokratiske freden**

Ved inngangen til Irak-krigen i 2003 var tesen om den demokratiske freden en ledende idé i utenrikspolitikken og satte demokratiet som ideal for USAs engasjement i regionen. Tesen om den demokratiske freden er empirisk og metodologisk omstridt, men har spilt en viktig rolle i den amerikanske utenrikspolitikken med sin appell til ideologiske politiske grupperinger (Layne 2006:121). Fremfor å være et fredsfremmende ideal har målet om regimeendring ført amerikansk utenrikspolitikk inn på en usikker og konfliktfylt kurs hevder Layne (ibid.); “Every step toward freedom in the world makes our country safer” uttalte Bush (2006b) i sin State of the Union-tale i 2006. Ikke-demokratiske stater fremstår som en trussel hvor staters styringsform utgjør en elementær del i USAs opplevelse av trygghet. Dette bidrar til at USA har en lavere terskel for å benytte militære midler (Layne 2006:121).

I sin State of the Union-tale i 2006 uttalte Bush (2006b) “liberty is the future of every nation in the Middle East, because liberty is the right and hope of all humanity” og påpekte den demokratiske fremgangen i Saudi Arabia, Libanon og Egypt hvor “men and woman ... are debating the rights of individuals in the necessity of freedom”. “We seek the end of tyranny in our world ... Democracies replace resentment with hope, respect the rights of their citizens and their neighbors, and join the fight against terror ... we will act boldly in freedom's cause”, uttalte Bush (2006b) videre i talen og demonstrerer med dette den grunnleggende strategiske ideen i Bush-administrasjonens politikk i Irak og regionen hvor fred vil kunne oppnås gjennom systemharmonisering fremfor gjennom respekt for et systemisk mangfold.

Trita Parsi (2007) hevder ideologi gjør seg gjeldende i utenrikspolitikken når en stat har sterke materielle maktkapabiliteter. USA nyter godt av et militært verdenshegemoni uten reelle motstandere og demonstrerer med sine mål om regimeendring og innføring av demokrati i Irak og regionen at nettopp ideologi spiller en sentral rolle i utformingen av politikken. Dette står også i tråd med neoklassisk realisme hvor staters utenrikspolitiske ambisjoner formes av deres relative makt (Rose 1998:146).

We should all look to a future when every government respects the will of its citizens - because the ideal of democracy is universal. For 60 years, my country, the United States, pursued stability at the expense of democracy in this region here in the Middle East - and we achieved neither. Now, we are taking a different course. We are supporting the democratic aspirations of all people,

uttalte Condoleezza Rice (2005a) i Kairo i 2005; en uttalelse som illustrerer USAs utenrikspolitiske motiver som står i tråd med USAs militære suverenitet og lar tydelig den amerikanske ideologi spille en sentral rolle.

This war is an ideological conflict between a radical ideology that can't stand freedom, and moderate, reasonable people that hope to live in a peaceful society... I believe the power of liberty will defeat the ideology of hate ... I believe the majority of people want to live in a peaceful world. That's what I believe. (Bush 2006d).

Democracy is the opposite of terrorist tyranny, which is why the terrorists denounce it and are willing to kill the innocent to stop it. Democracy is based on empowerment, while the terrorists' ideology is based on enslavement. Democracies expand the freedom of their citizens, while the terrorists seek to impose a single set of narrow beliefs. Democracy sees individuals as equal in worth and dignity, having an inherent potential to create and govern themselves. The terrorists see individuals as objects to be exploited, and then to be ruled and oppressed. (NSS 2006:11, NSCT 2006:10)

Presidentens retorikk og sikkerhetsstrategien (NSS) samt strategien for å bekjempe terror (NSCT), begge fra 2006, viser tydelig et skille mellom det gode og det onde hvor USAs engasjement i regionen og krigen mot terror er en krig mot hatets og ondskapens ideologi og hvor demokrati er godhetens reddende engel.

Når det gjelder regionen spesifikt er USAs engasjement i Irak ment å spre en demokratisk reform til resten av regionen. I april uttalte presidenten (2006c) “The Iraqis are showing the world that democracy is worth the wait ... freedom is the future of every man in the world”. –En uttalelse som står i forlengelse av det overordnede målet om seier og en regional demokratisk reform.

I NSVI (2005:1) poengteres det at Irak er den sentrale fronten i den globale krigen mot terror og mangel på måloppnåelse vil ha regionale konsekvenser, og med det store konsekvenser for USAs sikkerhet. “The fate of the greater Middle East ... will have a profound and lasting impact on American security ... Middle East reformers would never again fully trust American assurance of support for democracy and human rights in the region – a historic opportunity lost”.

Det er tydelig at tesen om den demokratiske freden og systemharmonisering er sterkt forankret på målsettingsnivå i Bush-administrasjonens retorikk og sentrale styringsdokumenter gjennom 2006. De sentrale kjennetegnene for en ideologisk motivert politikk er i aller høyeste grad til stede, men ser man nærmere på Bushs definering av seier mot slutten av 2006 hvor han uttalte “our goal remains a free and democratic Iraq that can govern itself, sustain itself, and defend itself, and is an ally in this war on terror” (Bush 2006g/h), utelates målsettingen om spredning av demokratiske verdier til regionen. Spredningen av demokratiske verdier med USA som “the city upon a hill” (et utstillingsvindu til resten av verden) er et kjernepunkt i den ideologisk motiverte politikken og var også et kjernepunkt i Irak-krigens begrunnelse i forkant av invasjonen i 2003 (Kissinger 2005, Mearsheimer og Walt 2006:59).

Den overordnede målsettingen for krigen i Irak og USAs regionale politikk ved inngangen til 2006 ble definert som en ideologisk motivert politikk. Irak var ment å etablere et eksempel til etterfølgelse i regionen og sette i gang en demokratisk reform. “Our approach is idealistic about our national goals, and realistic about the means to achieve them” (Bush i NSS 2006). Uttalelsen viser at en eventuell justering i administrasjonens overordnede målsetting er en viktig observasjon vil kunne indikere

en endring i administrasjonens strategiske idé og et funn som støtter Gordons (2006) påstand.

## **Lav toleranse for systempluralisme og Iran**

Til tross for at målsettingen om en regional spredning av demokratiet utelates betyr ikke dette at Bush-administrasjonens politikk i regionen går over til et maktbalanseteorem og stabilisering av situasjonen i regionen i tråd med en pragmatisk motivert politikk. USAs konfronterende og lite forhandlingsvillige profil overfor Iran synes å stå i tråd med de ideologiske indikatorene hvor USA utøver lav til ingen toleranse for statssystemer forskjellige fra USA<sup>29</sup>. Iran defineres inn i en klar fienderolle i regionen hvor det er tydelig at dialog ikke vil finne sted før harde amerikanske kriterier inngås, blant annet må Iran avslutte sin anriking av uran.

The Iranian regime sponsors terrorism; threatens Israel; seeks to thwart Middle East peace; disrupts democracy in Iraq; and denies the aspirations of its people for freedom. The nuclear issue and our other concerns can ultimately be resolved *only* if the Iranian regime makes the strategic decision to change these policies, open up its political system, and afford freedom to its people. This is the ultimate goal of U.S. policy ... The problems lie with the illicit behavior and dangerous ambition of the Iranian regime ... Our strategy is to block the threats posed by the regime while expanding our engagement and outreach to the people the regime is oppressing (NSS 2006:21, min kursiv).

Sett fra et pragmatisk perspektiv vil USA med sin tilbøyelighet til å universalisere demokratiet og egne verdier sette seg selv i kollisjonskurs med andre aktører hvis ideologier, institusjoner og verdier er forskjellig fra de amerikanske (Morgenthau 1982:37,39, Gordon 2007:7). “[Iran] is isolating and repressing its people ... Iran is defying the world with its nuclear ambitions, and the nations of the world must not permit the Iran regime to gain nuclear weapons. America will continue to rally the world to confront these threats”, uttalte Bush i sin State of the Union-tale i 2006.

---

<sup>29</sup> Dette vil ikke stemme om man ser på stater kategorisk. De sunni-arabiske statene kan ikke defineres som demokratiske stater, men de er allierte med USA og er i følge Bush (2006b) i en demokratiseringsprosess. Iran stiller seg mot en demokatiseringsprosess og støtter ikke-statlige ekstremistgrupper og opprørsgrupper i Irak i tillegg til at de, i følge USA, ønsker anskaffelse av atomvåpen. Dette stiller Iran tilsynelatende på “onnskapens” side i den ideologiske dualismen.

Moralsk sett er det ingen tvil om at isolasjon og undertrykkelse av et folk er galt, men er det i en stats egeninteresse å gripe inn?

Morgenthau (1982:37,39) hevder universaliseringen av egne verdier bidrar til at Washington betrakter internasjonal politikk som en kamp mellom godt og ondt fremfor en rivalisering mellom aktører med motstridende nasjonale interesser. “If [Iran] would verifiably stop their enrichment, the United States will be at the table with them” (Bush 2006e). I praksis låser dette mulighetene for forhandlinger fordi Iran mest sannsynlig ikke vil være interessert i å imøtekomme USAs krav. Problemet ved å boikotte en aktør med sterk innflytelse, slik Iran etter hvert har i regionen, er at man på et tidspunkt er tvunget til å respondere til deres initiativer, ofte da i kritiske situasjoner (op.cit:2). USA og Sovjet kunne ikke løse deres motsetninger og forskjellige interesser, men de mestret å opprettholde kommunikasjon og utviklet felles forståelse som tillot dem å håndtere sine forskjeller i en felles interesse i å opprettholde global stabilitet (ibid.). Forholdet var dermed forutsigbart.

Det faktum at Israel besitter atomvåpen gjør det naturlig, i et balanserende resonnement, at Iran også ønsker besittelse av atomvåpen for å ivareta egen sikkerhet (Mearsheimer og Walt 2006:33). En trussel fra USA om regimeendring vil også styrke ønsket om overlevelse og territoriell autoritet. Dette, hevder Vali Nasr (2006:7), er en sentral begrunnelse for hvorfor Iran har foretrukket å opprettholde et kontrollert kaos i Irak ved å støtte sjiamuslimske opprørsgrupper og militser. Slik vil de kunne tøyte USAs entusiasme om regimeendring.

Med tanke på utelatelsen av demokratiseringsaspektet mot slutten av 2006 er det en mulighet for at USA *nedjusterer* vektleggingen av ideologiske motiver. En nedjustering av det regionale målet vil kunne være en viktig indikator for hvorvidt Bush-administrasjonen har satt sin strategiske idé på sidelinjen. Allikevel synes det ikke som om USAs ønske om å konfrontere og boikotte land som har motstridende interesser enn dem selv er nedjustert. Iran har store interesser i Irak og er med det en stor utfordring for USA.

## 5.4 Implementeringsnivå for USAs regionale politikk

Iraq is not an island and its future is closely tied to the behaviour of its neighbours – for better or for worse (Gates 2007b).

Fokuset på demokratisk fred var nedtonet på målsettingsnivå mot slutten av 2006. På implementeringsnivå er elementet av regimeendring lite synlig. Derimot synes viljen til konfrontasjon av stater som oppfattes truende i aller høyeste grad til stede. “Iran is something of a ... new factor in the equation, more active, more supportive of extremist elements that are trying to destabilize the region”, uttalte utenriksminister Rice (2006b) i juli 2006.

### Konfrontasjon fremfor demokratisk fred?

I 2003 anså USA og Storbritannia the Islamic Supreme Council of Iraq (ISCI) som naturlige allierte i kampen mot medlemmer av Saddam Husseins Baath-parti og den sunnidominerte motstanden. Dette til tross for at de var kjent med kontakten ISCI hadde med Iran, (Dreyfuss 2008:3). Journalisten i *The Nation*, Robert Dreyfuss (2008:1) hevder USA *de facto* har vært alliert med Iran de siste fem årene gjennom sin støtte til det sjialedede regimet. I tillegg til å være USAs nærmeste allierte i Irak er ISCI og deres assosierte Badr milits også Irans nærmeste allierte. Slik sett, hevder Dreyfuss (2008:2), har den amerikanske militære okkupasjonen av Irak bidratt til en iransk politisk okkupasjon av landet. Ved å bemyndige sjiamuslimene i Irak har Bush-administrasjonen også bidratt til et regionalt løft i sjiamuslimers maktposisjon (Nasr 2006:1)<sup>30</sup>.

Siden 2003 har sunnimuslimske ledere i Egypt, Jordan og Saudi Arabia gitt Iran mye av skylden for kaoset i Irak og advart USA mot en bemyndigelse av sjiamuslimene i landet fordi dette også bidrar til å styrke sjiamuslimer i regionen fra Teheran gjennom det sjia-ledede Bagdad til regimet i Damaskus og til Hizbollah i Beirut (Indyk og

---

<sup>30</sup> Sjiamuslimer utgjør 90 % av Irans befolkning og 70 % av befolkningen i regionen rundt den Persiske Golf, i alt omkring 140 millioner mennesker, mange undertrykket og marginalisert fra makten (Nasr 2006:1).

Wittes 2007:4). ”Shiites are mostly always loyal to Iran and not the countries where they live”, uttalte den egyptiske presidenten Hosni Mubarak i april 2006 (sitert i Nasr 2006:6). USAs støtte til sjiamuslimene i Irak, og med det også en styrking av Irans posisjon i regionen, har bidratt til å svekke USAs posisjon hos de sunnimuslimske statene i regionen, hevder Nasr (ibid.).

Videre hevder han (op.cit:3) at USA ikke forstår at sjiamuslimer i Irak bekymrer seg mer for sunnimuslimenes eventuelle tilbakevending til makten enn Irans innflytelse i Bagdad. Om Iran har en overordnet strategi i Irak er det å forsikre at Irak ikke gjenvinner sin posisjon i regionen som en trussel til Iran, og at den regionale motstanden fra sunnimuslimer mot Iran ikke gjenvinner dominans (op.cit:6).

Konflikten mellom sunni- og sjiamuslimer representerer altså ikke bare et maktspill innad i Irak, men et spill med regionale konsekvenser. Iran investerer på alle fronter i Irak grunnet en interesse av å beholde sin maktbase og innflytelse i regionen når situasjonen etter hvert normaliseres og USA trekker sine styrker ut av Irak (ibid.).

Det synes som om USAs innstilling er at Iran ikke er en mulig samarbeidspartner fordi de ikke vil være i stand til å endre sin karakter. Bush-administrasjonen hevder Iran er “a government that is not transparent whose aims and objectives are not peaceful” (Bush 2006a) “Iran has chosen to be an enemy of freedom, justice, and peace” (NSS 2006:12)<sup>31</sup>. Maloney (2008:2) og Maloney og Takeyh (2007) hevder Bush-administrasjonen har overestimert rollen det ideologiske aspektet egentlig har i Irans tilnærming til Irak. Administrasjonen antok at en hardhendt eksport av den islamske revolusjon ville bidra til motstand fra irakere. Iran har heller oppført seg forsiktig og støttet et demokratisk statlig rammeverk som støtter opp om Irans allierte i Irak. På samme tid har Iran økt USAs kostnader av sin tilstedeværelse i Irak ved å støtte militser og opprørsgrupper (Maloney 2008:2).

---

<sup>31</sup> Om man ser tilbake på 90-tallet hvor Saudi Arabia og Golf-statene ble enige om å normalisere sitt forhold til Iran dersom Iran sluttet å støtte radikale elementer innad i disse statene endret Iran sin oppførsel fordi de strategiske fordelene ved en slik avspenning overbeviste Teheran (Takeyh 2007:8). Dette viser rasjonelle karaktertrekk og styrker det synspunkt at Iran handler ut fra nasjonale interesser og ikke ideologiske overbevisninger.

## Omforming av USAs strategiske underskudd

Som svar på Irans økende aktivitet i Irak, Libanon (støtte til Hizbollah) og de palestinske områdene (støtte til Hamas) forsøkte Washington gjennom 2006 å omforme sitt strategiske underskudd til en fordel (ibid.). Konseptet ble introdusert gjennom Julikrigen i Libanon i 2006 som utenriksminister Rice (2006a) karakteriserte som "the birth pangs of a new Middle East" hvor hun videre uttalte "whatever we do, we have to be certain that we're pushing forward to the new Middle East, not going back to the old one". Retorikken signaliserer administrasjonens avgjørelse om å bygge en ny plattform for USAs rolle i regionen, hevder Maloney (2008:2). Denne plattformen retter fokus på økt samarbeid med The Gulf Cooperation Council (GCC)<sup>32</sup> som innebærer Bahrain, Kuwait, Oman, Qatar, Saudi Arabia og de Forente Arabiske Emirater for å motarbeide Irans økende dominans i regionen.

I mai 2006 lanserte Bush-administrasjonen The Gulf Security Dialogue med GCC-landene landene, Egypt og Jordan for å etablere et forsvarssamarbeid, bekjempe terrorisme og for å reagere mot endringer i den regionale maktbalansen (Blanchard og Grimmet 2007:2). En intensjon ved samarbeidet var å benytte de sunnidominerte landenes bekymring vedrørende Irans økende maktposisjon i regionen (Maloney 2008).

23. desember 2006 vedtok FNs sikkerhetsråd resolusjon 1737 som ber Iran avslutte anskaffelse av atomvåpen. "This resolution is a strong signal to the government of Iran that it should accept its international obligations, suspend its sensitive nuclear activities, and accept the negotiations path that the U.S. and its Security Council partners offered six months ago" uttalte Rice (2006b) samme dag. Dermed synes det som om USA har med seg FN og FNs medlemsland i å presse Iran. Til tross for dette gis ikke sanksjonene mot Iran bred støtte fordi Washingtons allierte ikke ser seg enige i Iran som en umiddelbar og alvorlig trussel hevder Takeyh (2007:3) og Mearsheimer

---

<sup>32</sup> GCC ble etablert i 1981. Opprettholdelse av stabilitet har lenge vært en nasjonal sikkerhetsprioritering fra USAs side som kan understrekes ved President Carters uttalelse i sin State of the Union-tale i 1980 hvor han påpekte at USA ville benytte "any means necessary, include military force" for å hindre at andre statlige maktaktører tok kontroll i den Persiske golf (Blanchard og Grimmett 2007:1). Fra 1981 til 2006 har GCC landene mottatt 75 milliarder dollar i våpen, 57 av disse har gått til Saudi Arabia (ibid.).



og Walt (2006:33). Iran er et forstyrrende element, men den trusselen de representerer ansees som håndterbar. Her kan det skimtes en parallell til hvorledes USA så Irak ved inngangen til krigen og hvordan USA ser direkte trusler i mulige farer (jf. Kagan 2004:27-28).

En dialog med Iran ville kunne bidra til en løsning i den interne sjia konflikten hvor Sadrs JAM står i konflikt med Badr militsen som igjen støttes av statsminister al-Malikis parti ISCI, hevder Nasr (2006:9). –Men et slikt samarbeid vil innebære at USA reviderer sitt forhold til Iran. Mest sannsynlig vil Iran oppgi sin militære og økonomiske assistanse til fraksjoner i Irak kun dersom de mottar sikkerhetsgarantier fra Washington (ibid.).

USAs forhold til Iran ble studert noe mer inngående grunnet USAs økende trusselpersepsjon av landet. Irans støtte til opprørsgrupper i Irak og Irans økende maktbase i regionen vil kunne true USAs posisjonering i Irak og regionen. Bush-administrasjonens tilnærming til Iran synes ideologisk motivert med tydelig bruk av pragmatiske virkemidler i håndteringen av forholdet til landet.

## **5.5 Det politiske klima i USA mot slutten av 2006**

Neoklassisk realisme påpeker at det innenrikspolitiske klima spiller inn på hvordan utenrikspolitiske aktører handler fordi politikere i et fungerende demokrati er avhengig resonans i oppunionen for å gjennomføre sin politikk (Dueck 2006:41). Tar man i betraktning det politiske klimaet i USA mot slutten av 2006 var det anspent og det ble satt harde krav til resultater i den amerikanske Irak-politikken. Manglende måloppnåelse i Irak bidro til at demokratene vant kongressvalget 7. november 2006 med god margin. "I recognize that many Americans voted last night to register their displeasure with the lack of progress being made [in Iraq]", uttalte Bush etter valget (CNN 2006). Presset for endring i USAs Irak-politikk var sterkt hos opinionen og hos den politiske eliten, spesielt blant demokratene. 6. desember offentliggjorde the Iraq Study Group sine anbefalinger om veien videre i Irak hvor anbefalingene i stor grad

hvilte på pragmatiske elementer og 20. desember kunngjorde Bush at han ville revidere strategien i Irak.

Innledningsvis i kapittelet ble Colin Duecks (2006:35) påstand om at strategiendring vanligvis forekommer ved presidentskifte eller gjenvalg av president og sjelden midt i en presidentperiode presentert. Bushs utspill mot slutten av året i 2006 om strategien i Irak er det derfor interessant å undersøke nærmere. Hvorvidt strategirevideringen innebærer et økt innslag av en pragmatisk motivert politikk gjenstår å se. “Strategic ideas tend to persist – in spite of changing material conditions – until they are perceived to have “failed””, hevder Goldstein og Keohane (1993:20). Dette kan muligens inngå som en eventuell forklaring for en strategiendring.

Gjennom 2006 ble det tydelig at strategien i Irak ikke bidro til tilstrekkelig måloppnåelse og svekket Bush-administrasjonens troverdighet, ikke bare i USA, men også internasjonalt.

8. november 2006 kunngjorde George W. Bush at forsvarsminister Rumsfeld skulle erstattes med tidligere direktør av CIA Bob Gates (Bush 2006f). Denne plutselige omveltningen i administrasjonen kom noe uventet. “The timing of the announcement left no doubt that Mr. Bush wanted to make a dramatic demonstration of flexibility in dealing with a war that has come to define his presidency” (Stolberg og Rutenberg 2006). I forkant av Irak-krigen var spesielt visepresident Cheney, forsvarsminister Rumsfeld<sup>33</sup> og viseforsvarsminister Wolfowitz dominerende i administrasjonen over realistene utenriksminister Powell og Rice som da var nasjonal sikkerhetsrådgiver. Disse tre var tilhengere og forsvarere av krigen fordi det var sentralt i deres radikale ambisjon om å omskape regionen til en pro-vestlig markedsorientert og demokratisk region.

Bushs andre administrasjon er i mindre grad en den første dominert av ideologiske ideer og har en maktfordeling i tydeligere balanse (ibid.). Dov Zakheim, tidligere funksjonær under Rumsfeld i Pentagon omtalte Gates som en pragmatiker og realist

---

<sup>33</sup> Rumsfeld var ingen såkalt neokonservativ, men bidro til deres maktbase i administrasjonen (Hulsman 2007:209).

og hevdet personbyttet i administrasjonen i årsskiftet 2006/2007 “is a signal that there will be a major effort to avoid confrontation on national security issues” (Shane og Sanger 2006). Gates bidrar dermed ytterligere til en balanse hvor kun Cheney er igjen av de neokonservative ”haukene”.

I februar 2007 ble så general Casey byttet ut med general David Petraeus og ambassadørposisjonen ble besatt av Ryan Crocker. Disse anses som personer som er tilhengere av den pragmatisk motiverte politikken. Med Schwellers (2004:170) sitat i bakhodet; “States do not make policy; governments through their leaders do”, vil naturligvis denne utskiftningen, i tråd med neoklassisk realisme, kunne ha en innvirkning i administrasjonens uttalte målsetting og implementerte politikk. Et spørsmål er hvorvidt den strategiske ideen som har dominert Bush-administrasjonen siden 11. september 2001 ikke lenger ansees som funksjonell i utenrikspolitikken. Dersom USAs Irak-politikk har et økt innslag av en pragmatisk motivert politikk fra 2006 til 2008 vil en mulig forklaring kunne bygge på Goldstein og Keohanes (1993:20-24) påstand hvor den strategiske ideen som har ligget til grunn i Bush-administrasjonens politikk etter 11. september 2001 synes å ha feilet. Politiske aktørers oppfattelse av den strategiske ideens anvendbarhet i utenrikspolitikken spiller her en avgjørende rolle (ibid.). Philip H. Gordons (2006) påstand vil være styrket dersom administrasjonens politikk har et større innslag av pragmatisme og er virkelighetsorientert fremfor idéorientert.

I et møte i Pentagon i desember gjorde Bush det klart at han ikke ønsket ideer om hvorledes USA kunne stabilisere volden i Irak (Sanger mfl. 2007:3); “What I want to hear from you is how we’re going to win, not how we’re going to leave”, (sitert i ibid.). Det synes altså som om han justerer strategien tilbake til det ideologiske sporet, med fokus på å vinne krigen i Irak og nå sin målsetting, i så tilfelle, det motsatte av Philip H. Gordons (2006) antakelse.

## 5.6 Oppsummering

Ved inngangen til 2006 var en ideologisk motivert politikk tydelig å spore i Bush-administrasjonens grunnleggende strategiske idé. Det overordnede målet for deres engasjement i Irak var seier hvor dette ble definert som regimeendring og et enhetlig, stabilt og demokratisk Irak. Det var også tydelig på målsettingsnivå at administrasjonen baserte sitt engasjement i Irak på samarbeid, og videre styrking av sentrale myndigheter. Når dette sees videre i sammenheng med implementeringsnivået er det tilfeller hvor handling ikke korrelerer med målet formulert i Washington. Dette kan muligens forklares gjennom de vanskeligheter som møtte USA i Irak gjennom året. Volden eskalerte og konflikten mellom sunni- og sjiamuslimer tilspisset seg.

Det kan synes som om implementeringsnivået har et innslag av pragmatiske hensyn til tross for at retorikken og den overordnede strategien er utformet på bakgrunn av ideologiske motiver. Dette var for så vidt forventet gjennom Bushs (2006e) uttalelse “our goals are unchanging. We are flexible in our methods to achieve those goals”. Presidentens uttalelse synes å stemme, men ville det ikke forventes at midlene benyttet på implementeringsnivå bidrar til å styrke, fremfor å svekke muligheten for måloppnåelse?

Mot slutten av året fant det sted enkelte allianseskift hvor sunnimuslimske stammer inngikk samarbeid med USA etter tidligere samarbeid med al-Qaeda. Denne muligheten benyttet USA seg av som et *ad hoc* forsøk på å stabilisere områdene disse grupperingene kontrollerte. Samarbeidet bryter med det overordnede målet om å fremme demokrati gjennom å styrke de sentrale styringsmaktene. Dette kan indikere tydelige innslag av pragmatisme.

Ved inngangen til 2006 var USAs regionale mål regimeendring og regional demokratisk reform. Målet var endret ved utgangen av året hvor ønsket om regimeendring ikke ble nevnt direkte. Funnet kan tyde på et brudd med president Bushs uttalelse om ideologiske mål og viser en nedprioritering av

demokratiseringsaspektet. I kapitlet ble USAs forhold til Iran analysert noe nærmere grunnet Irans interesser i Irak og økte utfordring for USA.

Kapitlets gjennomgang gir et blandet bilde. I Irak er det indikatorer på uoverensstemmelser mellom mål og implementering i USAs Irak-politikk. I den regionale politikken ser det ut til at målet dreier bort fra regimeendring men hvor USA fremdeles synes å basere seg på ideologiske motiver hvor anvendte midler ser ut til å stå i tydeligere overensstemmelse med måloppnåelsen om konfrontasjon av Iran.



## 6 FOREKOMMER DET EN KURSJUSTERING GJENNOM 2007?

---

I sin tale den 10. januar 2007 innrømmer George W. Bush at den overordnede strategien administrasjonen fulgte i 2006 var mislykket og at den tilsynelatende politiske fremgangen de så i Irak gjennom valgene i 2005 ikke kunne opprettholdes og videreføres uten at irakernes sikkerhet ble trygget (Bush 2007a).

Hvorvidt det forekommer en endring i USAs Irak-politikk gjennom 2007 vil spores på målsettings- og implementeringsnivå med utgangspunkt i funnene gjort i kapittel 5.

Veien videre for USAs Irak-politikk, presentert i *The Iraq Strategy Review* (ISR 2007)<sup>34</sup>, fremsetter målsettingen for det neste 1,5 året. Det å styre situasjonen tilbake til seier synes å være av høyeste prioritet i Washington (Bush 2007b). Dette innebærer bekjempelse av al-Qaeda, støtte irakiske tiltak på å slå ned opprør og sekterisk vold i Bagdad, bistå oppbyggingen demokratiske institusjoner, øke muligheten til nasjonal forsoning med den irakiske regjering i ledelse, fortsette å styrke irakiske sikkerhetsstyrker og øke irakisk ansvar for egen sikkerhet, og til slutt regionalt fremme støtte fra Iraks naboland, regionen og det internasjonale samfunnet (ISR 2007:8). Irak er ikke et isolert land i regionen og USA og regionale aktører har stor interesse av hvilken vei utviklingen i Irak tar. Derfor er det også viktig å se på det regionale aspektet ved USAs Irak-politikk.

### 6.1 Irak-politikkenes målsettingsnivå

I ISR (2007:7) uttales følgende: “While political progress, economic gains, and security are intertwined, political and economic progresses are unlikely absent [without] a basic level of security”. I samme dokument påpekes den tidligere tilnærmingen hvor “political progress will help defuse the insurgency and dampen

---

<sup>34</sup> Gjennom e-postkorrespondanse med den amerikanske ambassaden i Oslo ble det klart at det ikke er andre dokumenter enn dette tilgjengelig vedrørende den reviderte strategien og veien videre for USA i Irak fra 2007.

levels of violence” (ibid.). Uttalelsen om at politisk prosess, økonomisk fremgang og sikkerhet er flettet sammen, bidrar til å jevne ut kontradiksjonen i de to tilnærmingene, men utligner ikke motsatsen og illustrerer en elementær endring i Bush-administrasjonens tilnærming til situasjonen i Irak. Der de i 2006 vektla politisk fremgang og oppbygging av statlige og demokratiske institusjoner vektlegger de etablering av sikkerhet og stabilitet gjennom 2007. Hva så? –kan man spørre. Hva viser det?

President Bush har kontinuerlig argumentert for en pragmatisk tilnærming til virkemidler basert på situasjonen på bakkenivå; ”Our approach is idealistic about our national goals, and realistic about the means to achieve them” (NSS 2006). Den økende volden i 2006 viste et akutt behov for etablering av sikkerhet og stabilitet for å kunne nå de overordnede målsettingene. Altså er ikke endringer i hvilke midler som benyttes nødvendigvis et vanntett argument for å påvise innslag av en pragmatisk motivert politikk. For å påvise en endring vil studiens validitet styrkes ved å se på hvorvidt den overordnede definisjon av seier er justert, og hvorledes Bush-administrasjonen søker å oppnå stabilitet og sikkerhet. er det gjennom å styrke, og samarbeide med de sentrale myndighetene og den sentrale voldsmaktaens militær og politi i Irak, eller er det ved å inngå alternative allianser?

## **Er målet fremdeles seier i Irak?**

10. januar 2007 offentliggjorde president Bush hvilke grep administrasjonen vil ta i Irak. Her synes det overordnede målet i Irak å være det samme som mot slutten av 2006: ”A unified democratic federal Iraq that can govern itself, defend itself, and sustain itself, and is an ally in the War on Terror” (ISR 2007:8).

I sin State of the Union-tale poengterte presidenten (Bush 2007b) at målet var seier og at USA gjennom nye tiltak igjen ville muliggjøre og oppnå dette. I sin tale 10. januar definerte Bush seier slik:

Victory in Iraq will bring something new in the Arab world -- a functioning democracy that polices its territory, upholds the rule of law, respects fundamental human liberties, and answers to its people. A democratic Iraq will not be perfect.



But it will be a country that fights terrorists instead of harboring them -- and it will help bring a future of peace and security for our children and our grandchildren (Bush 2007a).

Definisjonen står i forlengelse av målene administrasjonen hadde i 2006, men viser også at målet ikke vil oppfylle det ideelle, allikevel synes dette godt nok. Definisjonen bygger tydelig på en ideologisk motivert politikk, men et element som er verdt å merke seg er at spredning til regionen ikke vektlegges eksplisitt, noe som også viser en forlengelse av Bushs taler mot slutten av 2006 (Bush 2006g/h) hvor Irak som et fyrtårn for resten av regionen utelates.

En gjennomgang av Bushs retorikk gjennom 2007 avdekker en tilsynelatende endring i september 2007 hvor den reviderte strategien lansert i begynnelsen av året ikke lenger omtales som en vei tilbake til seier, men som “[a] return on success ... the more successful we are, the more American troops can return home” (Bush 2007c). Et spørsmål er hvorvidt suksess er et korresponderende adjektiv til seier eller om begrepet har en noe mer moderat betydning. ”Victory” er ensbetydende med ”seier”, mens ”success” viser til ”fremgang” eller ”godt resultat”. Dermed er det grunnlag for å anta følgende: økt bruk av ”success” gjennom 2007 kan være en indikator på en moderering av USAs målsetting i Irak.

I State of the Union-talen i 2007 uttalte Bush “On this day, at this hour, it is still within our power to shape the outcome of this battle. Let us find our resolve, and turn events toward victory”. Begrepet “victory” ble, i likhet med talen i september, heller ikke nevnt i State of the Union-talen i 2008 hvor den reviderte strategien fra 2007 omtales som en strategi for “return on success” (Bush 2008a). Seier, eller sluttpunktet i Irak krigen, var i 2006 definert som et enhetlig og stabilt demokrati som kan forsvare seg selv og være en alliert i krigen mot terror (NSVI 2005:3). - Hva ligger da i definisjonen av suksess?

”The success of a *free* Iraq is critical to the security of the United States. A *free* Iraq will deny al-Qaeda a safe haven. A *free* Iraq will counter the destructive ambitions of Iran. A *free* Iraq will set an example for people across the Middle East. A *free* Iraq will be our partner in the fight against terror – and that will

make us safer here at home ... The success of a *free* Iraq is critical to the security of the United States” (Bush 2007c, mine kursiv).

Tilsynelatende ser målsettingen ut til å være parallell med den definert i NSVI 2005 hvor også elementet av Irak som eksempel til etterfølgelse i regionen er innlemmet. – Men kan et *fritt* Irak sidestilles med målsettingen om et demokratisk Irak? En demokratisk stat vil også være fri, men er en fri stat nødvendigvis demokratisk? Den samme målsettingen hvor et *demokratisk* Irak er byttet ut med et *fritt* Irak forekommer også i årets State of the Union-tale (Bush 2008a). Ved en kvantitativ sammenlikning av sentrale ord i State of the Union-talene fra 2006, 2007 og 2008 er det tydelig at en viss justering har forekommet på målsettingsnivå<sup>35</sup>. Ved gjennomgang av ord som viser til sentrale amerikanske prioriteringer slik som demokrati, frihet og seier er følgende fremtredende:

- ”Democracy/ies” og det korresponderende adjektivet ”democratic” benyttes 10 ganger i 2006, 7 ganger i 2007 og 5 ganger i 2008.
- ”Freedom” benyttes 17 ganger i 2006, 2 ganger i 2007 og 9 ganger i 2008.
- ”Victory” og ordets korresponderende adjektiv ”win” og ”winning” forekommer til sammen 7 ganger i 2006, 3 ganger i 2007 og 0 ganger i 2008.

Det er altså en tydelig nedgang i bruken av ordene som representerer grunnleggende verdier i en ideologisk motivert politikk. Ved en gjennomgang av de tre talene for å spore ordene *fritt* og *suksess* - for å se om disse begrepene har erstattet de overnevnte - fremstår følgende resultat:

- ”Free” benyttes i talene med diametralt motsatt forekomst sammenliknet med ”democracy/ies”. Ordet benyttes ikke i 2006, men forekommer 2 ganger i 2007 og 3 ganger i 2008 i sammenheng med hvilke målsetting USA har i Irak.
- ”Success” forekommer 2 ganger i 2006, 5 ganger i 2007 og 4 ganger i 2008 i sammenheng med målsetting i Irak og synes å erstatte begrepet ”victory”.

Disse resultatene styrker Philip Gordons (2006) påstand om at Bush-administrasjonen har endret sin politikk hvor det er klare innslag av pragmatisme. De viser en tendens

---

<sup>35</sup> Se vedlegg B for nærmere gjennomgang av den kvantitative ordtellingen.

av pragmatiske innslag i politikken ved at administrasjonen stiller seg selv i en mer fleksibel posisjon ved å moderere målene uten nødvendigvis å innrømme et nederlag fordi en nedjustert målsetting med større sannsynlighet kan oppnås (Zakaria 2007).

Ambassadør Crocker (Gates, Crocker og Petraeus 2007) uttalte følgende målsetting for USA i Irak i juni; "The end is a government that is effective in delivering services to its citizens and an effective instrument at furthering a process of reconciliation". Denne uttalelsen er fri for ambisiøse mål, men hvor målsettingen om et enhetlig Irak gjør seg gjeldende. Allikevel er det ikke demokratiet som er det sentrale, men et effektivt statsstyre. Crocker er kjent for sin virkelighetsnære tilnærming til situasjonen i Irak og det er derfor ingen stor overraskelse at hans uttalelse vedrørende USAs mål i Irak utelater de ideologiske prinsippene som har stått sentralt i administrasjonens Irak-politikk. Likevel viser administrasjonen at de gjennom ansettelsen av Crocker i februar 2007 også aksepterer hans tilnærming og håndtering av situasjonen i Irak. Det kan derfor argumenteres for at Crockers uttalelse kan - og bør - tillegges vekt.

## **Et tydeligere fokus på stabilitet og sikkerhet?**

Går man fra den overordnede målsettingen og ned til hva USA faktisk tenker å gjøre i Irak ønsker de å etablere sikkerhet i Bagdad for å gi den irakiske regjeringen politisk handlingsrom (Bush 2007b). "We can expect to see Iraqi troops chasing down murderers, fewer brazen acts of terror ... when this happens, daily life will improve, Iraqis will find confidence in their leader, and the government will have the breathing space it needs to make progress in other critical areas" (ibid.). Sitatet viser den endrede oppfattelsen om at sikkerhet er en betingelse for videre politisk fremgang. Til tross for dette identifiseres den destabiliserende sekteriske volden som en problemstilling som må løses internt (ISR 2007:9). Dette står i forlengelse av USAs målsetting i 2006 hvor den sekteriske splittelsen ikke ble tillagt særlig vekt (NSVI 2005).

### *The Surge*

I begynnelsen av 2007 foreslo Bush (2007a) en økning i amerikanske tropper for å sikre ni distrikter i Bagdad og også øke støtten til Irakisk ledede operasjoner i Anbar-

provinsen (ISR 2007:11). Troppeøkningen, kalt “the Surge”, på 30.000 mann skulle være på plass i juni 2007 og bidra til sikkerheten den irakiske regjering var avhengig av for videre fremgang, hevdet Gates (2007a). Hvordan er det så seier defineres på målsettingsnivå gjennom ”the Surge”? Først og fremst legger Bush-administrasjonen hovedvekten på stabilisering av urolighetene i Bagdad, som utgjør 1 av 11 store byer i Irak, i tillegg til de perifere landsdelene. Anbar-provinsen vil også forsøkes stabilisert, men dette vil hovedsakelig gjøres av irakiske tropper (Cordesman 2007:vi).

Som vist tidligere har det foregått en bevegelse på målsettingsnivå fra seier til suksess og tilsynelatende fra et demokratisk til et fritt Irak. Altså vil en lite ambisiøs målsetting i Irak defineres som et stabilt og sikkert Irak. De demokratiske ambisjonene er da skjøvet helt i skyggen. Bush (2007b) uttaler at målsettingen nå er “bringing security to all the people of Bagdad. Iraqi leaders have committed themselves to ... take responsibility for security in every Iraqi province. But for this to happen, Bagdad must be secure”.

Presidenten uttaler i samme tale at de irakiske sikkerhetsstyrkene ikke er i stand til å stoppe volden i Bagdad på egenhånd. Hvordan kan man da være sikker på at de vil kunne etablere og opprettholde stabilitet i de 10 resterende byene? Vil etablering av sikkerhet i én by kunne regnes som seier eller suksess? Er dette en fullgod måloppnåelse fra USAs side? Dersom ja, indikerer dette en kraftig nedjustering av USAs ambisjoner fra det overordnede målet om et demokratisk Irak til et stabilt og sikkert Bagdad.

## **The Anbar Awakening; en pragmatisk tilnærming til samarbeidspartnere**

I 2006 endret mange sunnimuslimer alliansepartnere fra al-Qaeda til USA. Endringen i alliansestrukturen ble kalt *The Anbar Awakening*. Alliansen som startet mot slutten av 2006 i Anbar mellom Anbar Salvation Council (ASC), USA og Iraks sentrale myndigheter for å bekjempe al-Qaeda bidro til å senke voldeligheten i området hvor ASC dominerte. Dette gjorde at det amerikanske militæret benyttet alliansen som

modell og utformet liknende allianser med lokale stammeledere og grupper i andre områder i Irak (Long 2008:67).

Det å benytte stammestrukturer til å bekjempe al-Qaeda er, som påpekt i kapittel 5.2, problematisk fordi USAs målsettinger om å bekjempe al-Qaeda, på den ene siden og etablere et demokratisk Irak på den andre siden synes selvmotstridene i Iraks kontekst (jf. Long 2008:82-83). Stammekulturer og den moderne staten står i et konfliktfylt forhold identifisert av Max Weber (i Long 2008:88) hvor han påpekte at stammer utleder sin legitimitet fra “The authority of the eternal yesterday” mens den moderne staten utleder legitimitet fra den konstitusjonelle lovgivningen. I så måte forsøker USA å opprette en moderne stat samtidig som de ivaretar sterke stammestrukturer gjennom sine nye samarbeidspartnere. “Attempting to use the former to secure the latter is at best a stop-gap measure. At worst, it shows the seeds of future state failure”, hevder Long (2008:88).

Et interessant spørsmål er hvorvidt alliansen i Anbar-provinsen var planlagt eller ikke. ”The success in Anbar is certainly not something that I envisioned”, uttalte forsvarsminister Gates i juni 2007 (Gates, Crocker, Petraeus 2007). Dette viser at det antakelig ikke lå i USAs opprinnelige plan å forsøke å inngå samarbeid med sunnimuslimske stammer. Dette var en av grunnene til at målsettingsnivået var avvikende fra implementeringsnivået i kapittel 5. Følgende uttalelser viser at administrasjonen benytter muligheten som gis gjennom sunnimuslimenes endrede interesser og inkorporerer denne *ad hoc* alliansen inn i sine planer på målsettingsnivå; “Recently, local tribal leaders have begun to show their willingness to take on al-Qaeda. And as a result, our commanders believe we have an opportunity to deal a serious blow to the terrorists. So I have given orders to increase American forces in Anbar ... these troops will work with Iraqi and tribal forces to keep up the pressure on the terrorists” (Bush 2007a). Slik sett er det en tydelig endring mellom målsettingsnivået i 2006 og 2007 hvor *ad hoc*-alliansen inkorporeres i administrasjonens plan. Hvordan er forholdet mellom implementeringsnivåene i 2006 og 2007?

## 6.2 Irak-politikkens implementeringsnivå

### Fra et demokratisk Irak til et sikkert Bagdad

”There is no military solution to a problem like that in Iraq, to the insurgency of Iraq” uttalte nyansatte general Petraeus i mars 2007 og understreker at troppeøkningen ”the Surge”, som startet sin hovedoperasjon i midten av juni 2007, hadde som mål å skape et politisk handlingsrom for den irakiske regjeringen blant annet gjennom å trygge Bagdad (sitert i CNN 2007).

”The Surge” involverer to hovedoperasjoner hvorav *Operation Fardhal Qanoon* (Bagdad security plan) startet i midten av februar med ’nabolag til nabolag’ aksjoner i 9 sikkerhetsdistrikter i Bagdad for å etablere sikkerhet, lov og orden. Da operasjonen startet i februar hadde koallisjonsstyrkene i samarbeid med de irakiske styrkene kontroll på 20 % av byen. I juni kontrollerte de nærmere 40 % (msnbc 2007)<sup>36</sup>. Operasjonen ble en del av *Operation Phantom Thunder* da denne startet 16. juni. I november var angrep mot sivile og militære gått ned med 55 % sammenliknet med raten i juni (Petraeus 2007). I desember hevdet forsvarsminister Gates at sivile dødsfall var gått ned med 60 % i Irak og 75 % i Bagdad siden ”the Surge” ble annonsert i januar (Gates 2007c)<sup>37</sup>. Dette hevder han, hovedsakelig skyldes President Bushs reviderte strategi og den økte effektiviteten hos det irakiske militæret.

Et element her er også oppjusteringen av opprørsbekjempelse i det amerikanske forsvaret hvor befolkningens fysiske sikkerhet forsøkes ivaretatt, men hvor operasjonene underordnes politiske hensyn hvor støtte fra befolkningen i operasjonsområdet ansees som viktigere en ren militær effektivitet (Kronvall 2007a)<sup>38</sup>. I ISR (2007:6) påpekes det at irakisk støtte til koalisjonen har gått ned betraktelig, særlig grunnet mangel på sikkerhet de siste årene og at “in the absence of

<sup>36</sup> For videre lesning om Bagdad security plan se Kagan, Kimberly (2007).

<sup>37</sup> Det er stor usikkerhet rundt disse tallene.

<sup>38</sup> I 2006 ga Pentagon ut en rapport der det ble hevdet at militæret må bli like dyktige på irregulær krigføring, altså håndtere situasjoner liknende de i Afghanistan og Irak, som på tradisjonelle operasjoner. Hæren har tilpasset seg kravene blant annet gjennom å vedta en ny doktrine, kalt COIN doktrinen, for opprørsbekjempelse i desember 2006 (Kronvall 2007a). Se Counterinsurgency Field Manual 3-24-MCWP 3-33.5 *Headquarters Department of the Army*. For en nærmere analyse av COIN doktrinen se Kronvall (2007b).

security, communities are turning “to self-help” ” (ISR 2007:6). Sammenliknet med 2006 hvor general Kane (Kirk 2007) uttalte at det *de facto* ikke fantes noen strategi for militær bekjempelse av opprørene innebærer ”the Surge” en stor endring fordi USA ved å innføre en opprørsbekjempende strategi synes å anerkjenne viktigheten av den interne sekteriske splittelsen i landet. Allikevel understrekes det at konfliktgrunnlaget må håndteres av irakerne selv (ISR 2007:9).

Fremgangen USA har oppnådd gjennom ”the Surge” må sees i et bredere perspektiv. Perioden juli 2006 til juni 2007 var den mest voldelige i krigens fem år lange historie med 29-31.000 registrerte døde (Iraq Body Count 2008). Bare i sammenlikning med disse tallene vil ”the Surge” kunne fremstå som vellykket. Dødsraten er fremdeles svært høy. 50 % nedgang tilsier 2005 nivå, som da var det høyeste siden krigen startet i 2003 (ibid.).

10.september 2007 leverte general Petraeus sin rapport til kongressen hvor han konkluderte med at ”the military objectives of the surge are, in large measure, being met” (Petraeus 2007). Troppeøkningen har bremset opp, men ikke stoppet Iraks konflikt; “We have done everything we can militarily ... [but] ... I think we have stalled the sectarian conflict without addressing the underlying grievances” uttalte den amerikanske løytnanten Miska til New York times (sitert i Cave og Ferrel 2007).

Petraeus (ibid.) hevder en videre utvikling i Irak avhenger av en politisk forsoning som ikke lar seg oppnå gjennom økte militære styrker, som tilsynelatende var fornøyd med den politiske fremgangen i Irak i februar 2008 etter at tre lovforslag, blant annet om reintegrering av tidligere Baath medlemmer, ble implementert (Barr 2008)<sup>39</sup>. Gates (2007c) har påpekt at fremgangen som ble oppnådd gjennom troppeøkningen er sårbar og at den irakiske regjeringen umiddelbart er nødt til å benytte det politiske pusterommet som er dannet. I mars i år uttalte Petraeus følgende til Washington post “Iraqi leaders have failed to take advantage of a reduction in violence to make

---

<sup>39</sup> I juni 2006 fremla Iraks statsminister Nouri al-Maliki en plan for rehabilitering av tidligere Baathmedlemmer som en del av den politiske forsoningsprosessen. Implementeringen av en lovgivning som anerkjenner tidligere Baath medlemmer vil gi flere muligheten til arbeid og politisk deltakelse (BBC 2006). Loven ble ikke vedtatt av den irakiske regjeringen før i januar 2008 etter mye press fra USA, noe som viser til sentrale irakiske politikeres motstand mot å reintegrere den gruppen som tidligere undertrykket befolkningen under Saddam (Usher 2008).

adequate progress toward resolving their political differences ... no one feels there have been sufficient progress by any means in the area of national reconciliation” (sitert i Barr 2008).

Som vist på målsettingsnivå er ”the Surge” med på å nedjustere USAs målsetting i Irak ved at stabilitet først og fremst står som hovedmålsettingen for å kunne gi den irakiske regjeringen politisk handlingsrom (Cook, Takeyh og Maloney 2007). Ved å sette ultimatum for den irakiske regjeringen hvor de selv må ta ansvar for den videre politiske utviklingen kan det synes som USA setter seg selv i en mer fleksibel rolle de tidligere ikke hadde (jf. Zakaria 2007). Irakiske politikere anerkjenner manglende fremgang, men de påpeker også at USAs forventninger styres av et innenrikspolitisk press i USA fremfor å reflektere situasjonen i Irak (Barr 2008).

Nedgangen i voldsraten skyldes ikke ene og alene USAs troppeøkning og innføring av strategier for opprørsbekjempelse, men også lokale aktørers handlinger. I august 2007 annonserte Moqtada al-Sadr en unilateral våpenhvile, en våpenhvile Crocker har uttalt aldri ville ha funnet sted uten Irans godkjennelse, noe som viser til Irans sentrale plass i USAs utfordringer i Irak (De Young 2007). Sunnimuslimske stammer sluttet seg til den såkalte oppvåkningen (awakening) i flere provinser hvor de gikk fra samarbeid med al-Qaeda til allianse med koalisjonen. Disse to hendelsene har bidratt sterkt til nedgangen i angrep fra opprørsgrupper mot sivile og militære. Dette fører fokuset videre til elementet av hvilke samarbeidspartnere USA arbeider med.

## **Samarbeidspartnere i Irak**

I kapittel 5 ble det diskutert hvilke konsekvenser et samarbeid med stammer ute i provinsene ville kunne medbringe. Det ble også stilt et spørsmål til videre drøftning om hvorvidt samarbeidet som startet i 2006 i Anbar-provinsen var planlagt eller om det var ad hoc basert på implementeringsnivå. Dersom det var inkludert i planene på målsettingsnivå ville dette innebære en endring i USAs Irak-politikk fra høyeste hold da dette i praksis, i følge Long (2008), vil undergrave USAs overordnede mål om å etablere et stabilt og enhetlig demokrati i Irak. På målsettingsnivå i 2007 var samarbeidet med stammer implementert i presidentens retorikk (2007a). Til et



spørsmål om den tilsynelatende vellykkede alliansen i Anbar var en del av planen for "the Surge" eller om den var en utenforstående hendelse, svarte Hadley (Gates, Hadley og Lute 2007) "... this was part of the plan, and an essential part of the plan that [the President] outlined in January". Hadley (ibid.) trekker frem to hovedmål for troppeøkningen hvor det første var "to get sectarian violence down which was centered in Baghdad" og det andre var "try to take advantage of what was beginning to happen in Anbar provinces with local political leaders and tribal sheiks coming together to fight al-Qaeda".

### *The Anbar Awakening*

Stammene som tidligere var alliert med al-Qaeda var definert som fiender av USA i 2006, men har endret side og er nå allierte med amerikanerne (Cave og Farrell 2007, NSVI 2005:6). Hver mann får betalt 10 dollar dagen av USA for å sikre eget område (Cave og Farrell 2007). Kontraktørene kan benytte pengene slik de selv ønsker og våpenkjøp har utgjort en stor del av beløpene (ibid.). 21.000 mann var del av alliansen i oktober 2007 (AFP 2007). Dette står i sterk kontrast til general Caseys (2006) tidligere uttalelse "Iraq cannot succeed until the Iraqi Security Forces - the police and the military - are the only ones in Iraq with guns". General Rich Lynch uttalte til nyhetsbyrået AFP i oktober at samarbeidet med sunnimuslimene gjorde arbeidet i Irak lettere ved at "We can clear, then [they] can hold".

Uttalelsen kan indikere at USA overlater ansvaret for å opprettholde sikkerheten i provinsen til stammer som ikke utgjør en del av de irakiske sikkerhetsstyrkene, noe som viser et absolutt relevant innslag av en pragmatisk politikk i USAs tilnærming i Irak. "Today there are more than 90.000 concerned local citizens who are protecting their communities from the terrorists and insurgents and extremists" uttalte Bush (2008b) i mars i år. "We have employed counterinsurgency practices that underscore the importance of units living among the people they are securing" (Petraeus 2007:2).

Uttalelsen viser at USA samarbeider med de aktører som best kan bidra til å etablere sikkerhet og stabilitet, noe som indikerer en pragmatisk motivert politikk i valg av midler på implementeringsnivå. Om man ser den nye alliansen i sammenheng med målsettingen "Recognize and act upon the reality that the United States has a national

interest in seeing moderates succeed” (ISR 2007:9) og følgende mål om “Jobs creation programs to support operations in Bagdad and Anbar” (ISR 2007:11), er det tydelig at USA har, slik Hadely påpeker, inkorporert alliansen inn i sine planer på målsetningsnivå.

Om man ser denne alliansen fra en annen side kan det argumenteres for at den er i tråd med den mer ideologisk motiverte målsettingen fra 2005 om politiske forsoning og inkludering av de utenfor den politiske prosessen (NSVI 2005:8). Strategien (ibid.) understreker at ikke alle sunnimuslimer er fiender av USA. Reidar Visser (2007:1) påpeker at sunnimuslimer som har vært sentralt posisjonert i parlamentet og staten har begynt å bli nervøse grunnet en økende intern sunnimuslimsk maktkamp hvor lokale stammeledere fra blant annet Anbar-provinsen i økende grad ønsker å ta del i statsinstitusjonene<sup>40</sup>.

De ønsker dette fordi de ser sine interesser bedre ivaretatt gjennom samarbeid med USA og de irakiske myndighetene enn i samarbeid med al-Qaeda (Long 2008:77). I forhold til nasjonsbyggingen i Irak er dette et godt tegn, hevder Visser (2007:1). Denne argumentasjonen viser at sunnimuslimer muligens inkorporeres i den politiske prosessen i større grad enn tidligere. - Men betyr det nødvendigvis at stammene som har fått økt sin selvstendighet og autoritet ute i provinsen vil gi fra seg sin makt til sentrale myndigheter? Og hva skjer etter at pengene og ”ansettelsen” fra USA opphører? Kilden til vold og ustabilitet er ikke eliminert og vil kunne styrkes dersom en politisk integreringsprosess, hvor de nye allierte inkluderes, ikke lykkes (International Crisis Group 2008:i). ”Arbeidsgiverforholdet” har vært mellom USA og stammene og ikke mellom de irakiske myndighetene og stammene (ibid.).

Med utgangspunkt i denne opplysningen og det overnevnte arbeidsprogrammet kan det indikere at USA her har gått utenom de irakiske myndighetene for selv å skape ”arbeidsplasser”, noe man ville kunne forvente burde gå gjennom de nasjonale

---

<sup>40</sup> Nervøsiteten har utspring i valget fra 2005 hvor sunnimuslimene i stor grad boikottet valget grunnet USAs angrep i Falluja for å svekke al-Qaeda og deres samarbeidspartnere. De sunnimuslimske partiene som vant i dette valget har antakeligvis ikke hatt noen god representativitet på grunn av lav valgdeltakelse. Deres maktposisjon vil være presset nå når flere sunnimuslimer ønsker å delta i statssystemets kanaler (Visser 2007:1).

myndighetene. De langsiktige konsekvensene alliansen kan gi for den opprinnelige ideologisk motiverte målsettingen om et demokratisk Irak synes å ikke være tatt med i USAs beregning.

Under Saddam Hussein var stammelederes makt kontrollert fra sentralt hold av Saddams sikkerhetsstyrker på 400.000 mann. Irak har i dag 175.000 mann, hovedsakelig sjiadominert med midlertidig støtte av 160.000 amerikanske soldater (Long 2008:84). Muligheten til å kontrollere en styrket sunnidominert stammestruktur ute i periferien er begrenset, noe som kan føre til en problematikk som vil kunne være vanskelig å håndtere (ibid.)<sup>41</sup>.

Ved at den sekteriske splittelsen i Irak fremdeles er sterkt gjeldende, kan samarbeidet bidra til økt vold på sikt fordi sunnimuslimene har styrket sin posisjon ute i provinsene (AFP 2007, Cave og Ferrel 2007). Samarbeidet mellom USA og sunnimuslimene i Anbar-provinsen har ikke vært anerkjent av den sjiadominerte regjeringen og statsminister Nuri al-Maliki grunnet bekymring vedrørende konsekvensene av samarbeidet (Cave og Ferrel 2007). I november 2007 klagde ledere i Anbar-provinsen over at den sjiastyrte sentralmakten ikke prioriterte områder dominert av sunnimuslimer (Long 2008:85). Ledere i den sørlige delen av landet der Muqtada al-Sadr har stor innflytelse klagde også over det samme. Dette kan medføre at stammer igjen endrer side og støtter al-Qaeda, som kan portrettere seg selv som beskyttere av sunnimuslimene og begrense innflytelsen fra Iran (ibid.).

Alliansen med stammestrukturer ute i provinsene er et element som bryter med det som i analyseapparatet ble fremstilt som kjennetegn på en ideologisk motivert politikk. Et annet element som indirekte kan knyttes til et avvik med en ideologisk motivert politikk er USAs sterke allianse til ISCI og den assosierte Badr militsen. Dette samarbeidet har, i følge Dreyfuss (2008), bidratt til at USA mer kan likne en brikke i et spill fremfor en av spillerne.

---

<sup>41</sup> For videre lesning se også International Crisis Groups rapport fra april 2008.

## *ISCI (og USA) versus JAM*

Kampene mot Moqtada al Sadrs Jaish al-Mahdi milits (JAM) eskalerte da President Bush annonserte “the Surge” 10. januar, og uttalte ” We will disrupt the attacks on our forces. We’ll interrupt the flow of support from Iran and Syria. And we will seek out and destroy the networks providing advanced weaponry and training to our enemies” (Bush 2008a). Her henviser Bush til JAM og deres radikale fraksjoner, og ikke Badr militsen, som også er tungt støttet av Iran (Dreyfuss 2008:4). Badr militsen, ofte i form av irakisk militær og politienheter, og sånn sett en legitim del av den sentrale irakiske maktutøveren, har en egen agenda av å bekjempe JAM og deres maktbase (op.cit:5)<sup>42</sup>.

Sommeren 2007 erklærte Al Sadr en unilateral våpenhvile for seks måneder, som han selv forlenget 22. februar 2008. Gjennom året 2007 så man en gradvis formildet tilnærming fra USAs side til Al Sadr som kan illustreres ved Petraeus uttalelse i desember 2007 hvor han roste Sadr for “working to rid his movement of criminal elements” og uttalte videre “the Sadr trend stands for service to the people” og hvor målet fremover var at militsen ble ”constructive partners on the way ahead” (sitert i Tyson 2007). Kenneth Katzman (i Dreyfuss 2008:5) hevder denne formildede tilnærmingen ikke fant sted hos den irakiske regjering og at amerikanske tropper benyttes i et maktspill mellom statsminister al Malikis parti the Islamic Supreme Council of Iraq (ISCI), ledet av Hakim, og deres Badr milits og Al Sadrs JAM.

USAs innstilling til JAM, som også defineres inn i såkalte “special groups” har derimot endret seg radikalt ved første halvdel av 2008. Dette tidsrommet faller utenfor oppgavens tidsramme, men er allikevel et interessant fenomen å nevne. Under Petraeus’ (2007) høring i september ble “special groups” (milits og opprørsgrupper trent og utrustet av Iran) nevnt kun én gang sent i høringen hvor al-Qaeda hovedsakelig var tema. Under neste høring i april 2008 ble begrepet nevnt 16 ganger og Petraeus (2008) uttalte; “Unchecked, the Special Groups pose the greatest long-term threat to the viability of a democratic Iraq”.

---

<sup>42</sup> Dette har kommet til uttrykk under kampene som startet i Basra 24. mars i år hvor ISCI i samarbeid med amerikanske utførte angrep med 30.000 irakiske soldater for å svekke og utradere Sadrs JAM grupperinger – tiltross for den ensidige våpenhvilen fra Sadr.

Dette viser på den ene siden at USA er svært fokusert på Irans trekk i Irak samtidig som det viser at USA støtter ISCI, som også er Irans nærmeste allierte, i deres bekjempelse av JAM. For å komme ut av den vanskelige situasjonen hvor de er alliert med Irans allierte i bekjempelse av svært skadelige grupper, også støttet av Iran kan det tenkes at alliansen med sunnimuslimske stammer er et element i et forsøk på å redusere Irans innflytelse. Dette vil diskuteres nærmere under gjennomgangen av de regionale sammenhengene til USAs Irak-politikk.

## **Irakiske løsninger på irakiske problemer**

"Do not try to do too much with your own hands. Better the Arabs do it tolerably than that you do it perfectly", ble uttalt av T. E. Lawrence (of Arabia), i 1917, (sitert i Ricks og De Young 2008).

Sitatet beskriver USAs Irak-politikk gjennom 2007 hvor Stephen Biddles påstand synes treffende; "Our initial goals in Iraq - ... democratic transformation – are impossible ... what remains is a negative objective, stopping the war from spilling over, within Iraq but also outside it" (sitert i Zakaria 2008). "Our main goal has been to empower Iraqis to find Iraqi solutions to Iraqi problems" sier Stephen Fakan (2008), leder av et provincial reconstruction team (PRT) i Falluja.

Ambassadør Crocker utalte følgende i et intervju med Washington post (Ricks og De Young 2008):

[The Iraqis] are at the point where they are able to fashion their own approaches and desired outcomes ... and we, I think, in part recognizing that and in part reflecting on where we have been over the last almost five years, are increasingly prepared to say it's got to be done on Iraqi terms.

Dette er et svært viktig signal fra en sentral person i USAs Irak-politikk. Crocker er kjent for sin jordnære politikk og løsningsorienterte fokus. En slik uttalelse fra Crocker vil kunne indikere at administrasjonen i økt grad tilnærmer seg en pragmatisk motivert politikk. – En politikk hvor kontekstbaserte løsninger og lokal tilpassning ansees som det mest hensiktsmessige fremfor løsninger basert på den amerikanske modell hvor demokratiet vokser frem etter implementering av de rette

institusjoner og lovgivning. Crockers uttalelse i 2008 står i sterk kontrast til utenriksminister Rices (2005b) artikkel i Washington post i desember 2005 hvor hun skrev følgende;

Though the broader Middle East has no history of democracy, this is not an excuse for doing nothing ... We are confident that democracy will succeed in this region not simply because we have faith in our principles but because the basic human longing for liberty and democratic rights has transformed our world.

“Iraq has got a government. It’s got a system. It’s got provincial governments. It’s got a military and a police. And it has leaders of all this things who increasingly take themselves seriously as leaders”, hevder ambassadør Crocker (i Riks og De Young 2008.) og viser til nødvendigheten av irakiske løsninger på irakiske problemer. I liknende termer har Gates (Gates, Crocker og Petraeus 2007) uttalt “We can’t come up with solutions as the US and expect to impose them ... our role is to support them ... [we have to] understand that this has to be dealt with in Iraqi terms, with attention to an Iraqi reality. And that will take an application of some real strategic visions in our work”.

Disse uttalelsene viser innslag av pragmatisme hvor innføring av USAs idealer ikke nødvendigvis representerer den beste løsningen, men hvor det kontekstuelle er styrende for hvilke målsetting og hvilke midler som er realistiske at vil føre til en stabil situasjon som ikke nødvendigvis er den ideelle for USA, men levelig for majoriteten (International Crisis Group 2006).

Hvorledes er så USAs politikk på det regionale nivået gjennom 2007?

Som nevnt under avsnittet om USAs indirekte allianse med Iran er det sannsynlig at Irans støtte til ekstremistgrupper, og også ISCI kan defineres som akilleshælen i USAs Irak-politikk. I dette delkappittelet vil den regionale politikken USA fører som også har en innvirkning på Irak sees nærmere på. USAs allianse med sunnimuslimske stammer i provinsene i Irak synes å bygge på en pragmatisk motivert politikk. Hvorvidt denne alliansen også har et regionalt aspekt vil diskuteres inngående. Men

først vil det være interessant å plukke opp tråden fra det regionale målsettingsnivået i 2006. Hva var målet for USAs engasjement i regionen gjennom 2007?

## **6.3 Målsettingsnivå for USAs regionale politikk**

### **Demokratisk fred eller systempluralistisk stabilitet?**

Iraq is central now to America's role in the Middle East, central to our credibility, central to the prospect for stability, central to the role that our allies and friends and Iraq's neighbours will play ... In the Middle East there really is a new alignment ... on one side are reformers and responsible leaders ... on the other side are extremists ... on the one side are the Gulf countries, including Saudi Arabia and the other countries of the Gulf, Egypt, Jordan, the young democracies of Lebanon, of the Palestinian territory ... and Iraq. On the other side of that divide are Iran, Syria, and Hizbollah and Hamas ... Iran and Syria have made their choice ... to destabilize, not to stabilize (Rice 2007a).

Denne uttalelsen oppsummerer Iraks sentrale posisjon i regionen og USAs posisjon overfor de andre statene i regionen. Uttalelsen viser også en kontinuitet av dualismen i USAs verdensanskuelse hvor ansvarlige ledere står mot ekstremistene. "We are engaged in the defining ideological struggle of the 21st century. The terrorists oppose every principle of humanity and decency that we hold dear", uttalte Bush i State of the Union-talen i 2008.

Et element som viser kontinuitet, men samtidig endring i Bush-administrasjonens målsetting er følgende uttalelse om spredning av demokrati, frihet og respekt for menneskerettigheter til regionen; "The great question of our day is whether America will help men and women in the Middle East to build free societies and share in the rights of all humanity. And I say, for the sake of our own security, we must" (Bush 2007b). Dette fremmes ikke fordi det i seg selv er moralsk riktig (se diskusjon under kapittel 5.1), men fordi det er i USAs egeninteresse. Egeninteressen har vært et element i argumentasjonen om hvorfor USA skal engasjere seg i Irak, men retorisk har den vært sidestilt og også underordnet det moralske hensynet.

Uttalelsen viser heller ikke eksplisitt til en spredning av demokratiet. I presidentens State of the Union-tale i 2008 er det lite fokus på å skape en demokratisk fred gjennom regimeendring i regionen bortsett fra følgende uttalelse; “A free Iraq will show millions across the Middle East that a future of liberty is possible”. Nedtoningen i ordlyden fra spredning av demokrati til frihet, diskutert i kapittel 6.1, gjør seg gjeldende også her, og det kan synes som om den strategiske ideen som Bush-administrasjonen benyttet veiledende også ved inngangen av 2006, kan ha kommet i bakgrunnen av presidentens nåværende engasjement i regionen gjennom 2007.

Analyseapparatet fremstiller to motsetninger av hverandre. Amerikansk utenrikspolitikk vil trekke på veksler av de to motsetningene, noe som vises her. Den demokratiske freden som strategisk idé synes å være nedprioritert, men en systemiskpluralistisk stabilitet, slik analyseapparatet viser til, er ikke mulig å spore. Derimot er det tydelig at Bush-administrasjonen tilnærmer seg sine allierte i regionen i større grad enn tidligere.

I analyseapparatet ble Baker Hamilton kommisjonens anbefaling om en diplomatisk dialog med både Iran og Syria (ISG 2006:33-39, 45-48) benyttet i operasjonaliseringen av en pragmatisk motivert politikk i regionen fordi disse er land USA ikke har ønsket kontakt med gjennom argumentet “we don’t talk to evil” (Wilkerson i BBC 2007). Samtidig ble kommisjonens (ISG 2006:7) anbefalelse for håndtering av konflikten mellom Israel og palestinerne benyttet. Når USA inngår et samarbeid med regionale aktører, slike som GCC-landene landene, for blant annet å skape en enighet om en løsning på denne konflikten, vil det da kunne indikere innslag av en pragmatisk, eller kontinuitet av en ideologisk motivert politikk?

## **Økt villighet til Diplomati?**

I sin State of the Union-tale i 2007 påpekte Bush at truslene mot USA, tydeliggjort gjennom 11. september 2001, ikke har opphørt og uttaler “we are not in this struggle alone. We have a diplomatic strategy that is rallying the world to join the fight against extremism ... We’re working with Jordan and Saudi Arabia and Egypt and the Gulf States to increase support for Iraq’s government”, videre uttaler han “we’re pursuing



diplomacy to help bring peace to the Holy Land” (Bush 2007b). Dette viser muligens en større vilje til regionalt samarbeid for å bedre USAs ”aksjer” i den Arabiske verden, noe som vil kunne indikere et pragmatisk innslag.

Om man tar i betraktning argumentasjonen ved inngangen til krigen i Irak anså Bush-administrasjonen at en stabilisering av regionen gikk gjennom Bagdad fordi et demokratisk Irak ville bidra til en regional demokratiseringsbølge. Baker Hamilton kommisjonen (ISG 2006:33-39,45-48) hevder derimot at en håndtering av konflikten mellom Israel og palestinerne er nødvendig for å oppnå en løsning i Irak og representerer en motsats til Bush-administrasjonens opprinnelige ideologisk forankrede argumentasjon. Bushs uttalelse om en løsning på konflikten i ”The Holy land” kan derfor indikere et skifte i administrasjonens tankesett vedrørende Irak, hvor Irak ikke lenger representerer fyrtårnet for en regional demokratisk reform, men hvor heller et regionalt samarbeid kan bidra til en løsning på USAs problemer i Irak, dette kan vise innslag av en pragmatisk motivert politikk.

Bushs utspill om en diplomatisk strategi er også av interesse fordi det ikke har forekommet særlig anvendelse av begrepet i George W. Bushs tidligere taler. ”Diploma/tic/cy” benyttes ikke i State of the Union-talen i 2006, men forekommer 5 ganger i talen fra 2007. I årets State of the Union-tale forekommer ikke noen av disse ordene<sup>43</sup>. En gjennomgang av alle State of the Union-talene tilbake til Bushs første i 2001 viser at den eneste gangen ”diploma/tic/cy” nevnes er i 2004 hvor ordene benyttes to ganger og med negativt fortegn for å understreke at diplomati ikke fungerer (Bush 2004). Talen i 2007 bryter med den tilsynelatende lovmessigheten i talene fra 2001-2008. Man kan spørre seg; - hva er grunnen til det?

Randall Schweller (2006:50) fremsetter hypotesen om at upopulære og sårbare ledere har en større begrensning enn populære ledere og vil være avhengig av å søke allierte for å motstå en trussel. Altså velger politiske ledere løsninger som kan kombineres med deres mulighet til å parere en trussel for samtidig å beholde hjemlig støtte (Schweller 2006:50). Denne hypotesen kan sees i sammenheng med Maloneys

---

<sup>43</sup> Se vedlegg B for nærmere informasjon om den kvantitative ordtellingen av State of the Union-talene fra 2006, 2007 og 2008.

(2008:2) og Takeyh og Nasr (2008:3) påstand om at USA forsøker å omforme sitt strategiske underskudd i regionen til en fordel ved å skape en regional enighet om å motarbeide Irans økende regionale dominans<sup>44</sup>. Et annet utsagn som står i forlengelse av dette er;

In exchange for support countering Iran across the region, Ms. Rice and the White House are promising Arab regimes political progress for the Palestinians in their attempts to establish a state next to Israel. Because Israel and the U.S. won't deal with Hamas, progress on that front means trying to bolster Mr. Abbas's position against the group (Simpson og King 2007:1).

Dette er antakelser som ikke kan bekreftes gjennom de amerikanske utenrikspolitiske aktørene, men det er tydelig at flere uavhengige kilder påpeker samme målsetting, noe som bidrar til at dette kan tillegges noe vekt.

En konfrontasjon langs linjen av ”de gode” versus ”de onde”, eller allierte versus ikke-allierte, kan indikere et nedtonet, men allikevel et ideologisk motivert mål med klar bruk av pragmatiske midler. Det er tydelig nedtonet grunnet fraværet av mål om regimeendring.

En utilsiktet konsekvens av krigen i Irak har vært Irans styrkede posisjon i Irak og regionen. Ved initiativet til Annapolis konferansen kan det tyde på at USA er villige til å benytte en større grad av diplomati, men det kan synes som om fremdrift mot fred mellom Israel og palestinerne ikke er et mål i seg selv, men et middel til å få regionen med seg i en konfrontasjon av Iran, grunnet Irans økende maktbase.

## **Forhindre maktkonsentrasjon?**

Flere, blant annet Ray Takeyh (2007:2) har påpekt at Bush-administrasjonen i økende grad har begynt å bevege seg mot en strategi for å demme opp for Irans innflytelse hvor tanken er at en systematisk anvendelse av diplomatisk press og økonomiske

---

<sup>44</sup> The Iraq Strategy Review (ISR 2007) påpeker USAs bekymring vedrørende Irans negative innvirkning i Irak og i regionen (ISR 2007:4). Iran nevnes kun to ganger i den 35 sider lange strategien for seier i Irak (NSVI) fra 2005 mens landet nevnes 10 ganger i det 11 sider lange ISR dokumentet.

sanksjoner vil motarbeide Irans atomprogram og presse Iran mot et mer demokratisk styre.

Gjennom 2007 har USA styrket sin tilstedeværelse i Den persiske golfen blant annet som et diplomatisk pressmiddel<sup>45</sup>. Fra dekket på et av hangarskipene i Golfen i mai 2007 uttalte visepresident Cheney “We’ll stand with our friends in opposing extremism and strategic threats ... we’ll continue bringing relief to those who suffer, and delivering justice to the enemies of freedom. And we’ll stand with others to prevent Iran from gaining nuclear weapons and dominating this region” (Cheney 2007). Utenriksminister Rice (2007c) har uttalte seg i samme ordelag “Iran constitutes the single most important single-country strategic challenge to the United States and the kind of Middle East that we want to see”. Det settes også klare krav om at Iran må “verifiably suspend your nuclear enrichment, so negotiations can begin” (Bush 2008a). Politikken står i direkte forlengelse av den ideologisk motiverte politikken som var ført overfor Iran i 2006.

President Bush (2002a) har tidligere definert Iran som en del av “the axis of evil” og plasserer landet, jamfør Rices innledende sitat, på den mørke siden i dualismen ‘det onde versus det gode’. Maloney (2008:2) hevder Bush overdimensjonerer viktigheten av ideologi i Irans tilnærming til Irak. Hun (ibid.) påstår videre at Iran er en rasjonell aktør som handler ut fra egeninteresser som å opprettholde egen sikkerhet og ivareta egen maktposisjon fremfor spredning av sin ideologi. Irans strategiske og finansielle investering i Irak reflekterer heller interessen av å beholde et Iran-vennlig styre i Irak og styrke sin posisjon i regionen.

Fremfor å avspenne situasjonen, slik blant andre Takeyh (2007) og Nasr og Takeyh (2008) anbefaler, fortsetter administrasjonen sitt press mot Iran. Mearsheimer og Walt (2006) hevder en slik tilnærming kun forsterker konfrontasjonen mellom de to statene ved at Iran vil ønske å fortsette sin støtte til opprørsgrupper og militser i Irak for å

---

<sup>45</sup> Det er verdt å merke seg at USA nå, i begynnelsen av mai 2008 har to hangarskip tilstede i Den persiske golf, visstnok for å avløse det som er der. Like fullt kan det tolkes som et signalement av deres styrke og vilje til å handle militært dersom det er nødvendig.

svekke USAs ønske om regimeendring i landet og at de vil fortsette sitt atomvåpenprogram for å stå tryggere overfor supermakten.

En tydelig negativ konsekvens av den ideologisk motiverte tradisjonen i USA, hevder Dueck (2006:25) er at den oppmuntrer til en tilnærming i utenrikspolitikken hvor man krever alt eller ingenting og ignorerer det faktum at permanent seier ikke finnes innenfor internasjonale relasjoner og at man ofte må finne en middelvei, gyllen eller ikke.

## **6.4 Implementeringsnivå for USAs regionale politikk**

### **Laber støtte for lav toleranse?**

Indyk og Wittes (2007) hevder den neste presidentadministrasjonen vil måtte føre en diplomatisk regional politikk grunnet USAs svekkede posisjon som en følge av Irak-krigen. “We no longer can insist, as President Bush’s rhetoric suggests, that “you’re either with us or against us”. Recognizing the limits of military power – demonstrated in Iraq ... - the United States is forced to return to diplomacy” (op.cit:9). Det kan synes som om USA allerede er på vei til å endre sin politikk i regionen, kanskje i denne retningen.

Sommeren 2007 ble det offentliggjort at Bush-administrasjonen planla et forslag for kongressen om en våpenpakke til Saudi Arabia og deres naboland til en verdi av 20 milliarder dollar i forlengelse av USAs Gulf Security Dialogue med GCC-landene landene, Egypt og Jordan, omtalt i kapittel 5.4. Våpenpakken er planlagt å inneholde forsvarssystemer som styrker sjø-, luft- og missilforsvar for at landene blant annet skal kunne forsvare seg mot eventuelle missilangrep fra Iran (Blanchard og Grimmett 2007, Cloud 2007)<sup>46</sup>. Dersom det forekommer militære konfrontasjoner mellom Iran og USA vil USAs allierte i regionen være naturlige mål for Iran (Knickmeyer 2007). Utenriksminister Rice (sitert i ibid.) uttalte at våpensalgssavtalen ville “help bolster

---

<sup>46</sup> For nærmere lesning om våpenpakken og reaksjoner i kongressen samt behandling av forslaget og detaljert oversikt over mulige salg, se Blanchard og Grimmett (2008).

forces of moderation and support a broader strategy to counter the negative influences of al-Qaeda, Hizbollah, Syria and Iran”.

Et interessant spørsmål er hvorvidt USA støttes av sine allierte i målet om konfrontasjon av Iran. Bush administrasjonens forhastede oppførsel i Irak og manglende evne til å stabilisere Irak har gjort at USA har mistet mye av sin troverdighet hevder Takeyh (2007:3).

USAs allierte i regionen ser Iran som en signifikant regional trussel, men synes å betvile USAs evne til å demme opp Iran og foretrekker i større grad forhandlinger med Iran fremfor konfrontasjon, hevder Mohamad Bazzi (2008). Saudi Arabia og andre arabiske stater er opptatt av egen overlevelse og følger de midler som best kan sikre denne interessen. “We will not participate by any means to harm Iran from Qatar”, uttalte landets utenriksminister Sheik Hamad i mars 2007 (Janardhan 2007). Kort tid etter uttalte De forente Arabiske Emiraters president Sheikh Khalifa; “We are not part of [Irans] conflict with the U.S. and will not allow our territories to be used for any military, security or intelligence activities against [them]” (ibid.). Professor Abdulkhaleq Abdullah hevder

Iran is a huge neighbour and we have been living in the same neighbourhood for centuries. We understand the positive and negative sides of the relationship and we have adapted very well to all the changing faces of Iran. We lived with Iran before and after the U.S. became a part of the equation, and we will continue to do so with or without the U.S., irrespective of whether Iran is a nuclear or non-nuclear power (siteres i Janardhan 2007).

Uttalelsene kan indikere at Bush-administrasjonen og USA står svekket i regionen og at USA vil kunne ha vanskeligheter med danne en samlet arabisk front mot Iran.

## Et balanserende resonnement

Partene i våpenavtalen er hovedsakelig sunnimuslimske stater. En styrking av deres militære kapabilitet vil kunne indikere et økt balanserende resonnement i USAs regionale politikk. I tillegg vitner våpenpakken om et forsøk på å berolige USAs allierte i regionen om USAs fortsatte interesse og tilstedeværelse i regionen tiltross for en tilbaketrekning fra Irak. Gates (sitert i Cloud 2007) ville også forsikre GCC-landene om at “Regardless of what happens in the near term in Iraq that our commitment in the region remains firm, remains steadfast and that, in fact, we are looking to enhance and develop it”.

Det synes som om USAs faktiske regionale maktkapabilitet i regionen er i et sterkt fokus mye grunnet Irans styrkede posisjon i Irak og regionen. Sees dette i sammenheng med Irak kan man spørre seg hvilke effekt tilnærmingen USA benytter i Irak - hvor de allierer seg med stammeledere og sunnimuslimer - egentlig har? USA er alliert og støtter den sjia-dominerte regjeringen i Irak samtidig som de nå støtter sunnimuslimer økonomisk ute i provinsene for at de bidrar til å trygge sine bostedsområder, delvis i strid med den irakiske regjeringens ønske.

Om man hever blikket og ser alliansen i Irak fra et systemisk analysenivå vil dette kunne tolkes som et tiltakende spill for å skape en maktbalanse i regionen. Irak er en helt sentral stat i regionen hvor sterke statsmakter og ikke-statelige aktører spiller sine kort. Når USA nå styrker sunnimuslimer, den tidligere eliten i Irak som både Iran og Syria tidligere motarbeidet, skaper de et balanserende moment overfor den stadig økende regionale stormakten Iran.

USAs satsning på sentrale myndigheter og irakiske sjiamuslimer har ikke ført til ønsket resultat, og en erkjennelse av at noe annet må gjøres har tydelig vokst frem. Ved å støtte sunnimuslimene svekkes den dominerende sjia-makten i landet, og med det også Irans innflytelse. Det USA gjør nå kan sees som et forsøk på å fremprovosere en intern maktkamp for å balansere denne trenden ved å skape ‘checks and balances’. Ved å bygge opp sunnimuslimske stammer styrker USA skillelinjene i landet, men skaper også en lokal maktbalanse (Zakaria 2007).

Dette minner om et tidligere taktisk spill utført av USA under Bosnia konflikten hvor USA indirekte støttet iranske våpenforsendelser til kroater og muslimske bosniere for å bygge opp en militær motstandsfaktor mot serberne (Daalder 2002:3) Dette bidro til en annen type dynamikk og fremveksten av maktbalanse hvor kroatene og bosniske regjeringsstyrker utførte flere offensiver og klarte etter hvert å drive serberne tilbake og gjenvinne områder de tidligere hadde kontrollert. Dette fremmet en situasjon hvor aktørene var presset og etter hvert var villige til å forhandle, noe som førte til den kjente Dayton avtalen i 1995 (Daalder 2000:3).

Det er selvsagt klare forskjeller her, men noen prinsipielle likheter kan spores. Et sentralt skille mellom Balkan og Irak er at det på Balkan hovedsakelig var to grupper man søkte å balansere mot hverandre. I Irak og i regionen er situasjonen mer komplisert hvor sunnimuslimer versus sjiamuslimer er hovedaktørene man balanserer mot hverandre, men i tillegg er al-Qaeda en tredje aktør som kan, om de spiller sine kort riktig, påvirke sunnimuslimenes allianseprioriteringer. USA er en dominerende, men kortsiktig aktør på det irakiske spillbrettet, noe alle parter vet. Hva vil sunnimuslimene velge når USAs pengestøtte forsvinner? Og hvor lenge vil ISCI kunne sitte ved makten når USAs militære tilstedeværelse ikke lenger gjør seg gjeldende? Det gjenstår å se om dette spillet bidrar til forhandlinger og muligheter for en diplomatisk løsning i Irak.

Uavhengig av utfallet kan det synes som om USA forsøker å spille sine kort fremfor at brettet spiller dem. Det kan synes som de spiller sine kort ut fra sine kontekstuelle muligheter til å beholde sin posisjon i regionen og ikke ut fra en overordnet målsetting om demokratisering av Irak og regional regimeendring. Dette kan sees i forlengelse av argumentasjonen om et skifte i administrasjonens tenkesett vedrørende Irak, hvor Irak ikke lenger er nøkkelen til en styrket posisjon i regionen (se side 86).

Det kan se ut til at administrasjonen har innsett at de har kommet til kort i Irak og nå benytter den innflytelsen de har i landet som et element i et regionalt maktspill. Ved å styrke sunnimuslimene og stammestrukturen i Irak slår USA mer sannsynlig bena

under en mulig måloppnåelse i forlengelse av demokratiseringstanken. Det kan synes som om målsettingen om demokratisering har fått en sekundær prioritering på implementeringsnivå.

Denne antakelsen kan også styrkes ved at Bush og Rice i mars 2008 la til side krav overfor Egypt om respekt for menneskerettigheter i bytte mot bistandsmidler; “three years after Mr. Bush promised the world’s democratic reformers that the US would stand with them, the administration has so reversed itself that it joins Mr. Mubarak in rejecting restrictions arrached by Congress to aid money” (The Washington Post 2008).

## **Økt diplomati og villighet til å kompromisse?**

I begynnelsen av året 2007 gjorde Bush-administrasjonen det klart at de ønsket å støtte sikkerhetsstyrker som er lojale overfor den palestinske presidenten Mahmoud Abbas med 86 millioner dollar<sup>47</sup> (Simpson og King 2007:1). Dette for å stå imot Hamas som vant valget i januar 2006 og var fra februar til juni 2007 en del av den palestinske regjeringen. USA ser på Hamas som en terrororganisasjon støttet av Iran. Dermed er denne millionstøtten til Abbas-lojale sikkerhetsstyrker et eksempel på hvorledes Bush-administrasjonen fokuserer på en konfrontasjon av Iran (ibid.). “The \$86 million reflects the basic sense in the administration that the only way to change things is through confrontation”, har Dennis Ross uttalt vedrørende bevilgningen (sitert i op.cit:2).

I juni 2007 endte en intern palestinsk maktkamp med at Hamas overtok kontrollen av Gaza-stripen og Abbas oppløste regjeringen. Bush-administrasjonen og den israelske regjeringen så utestengningen av Hamas som en mulighet til å oppta en diplomatisk prosess mot en tostatsløsning (Migdalovitz 2007:1-2)<sup>48</sup>. Dette resulterte i Annapolis

---

<sup>47</sup> Dette innebærer mer penger enn USA har bevilget til ledelsen av de palestinske områdene siden dens opprettelse i 1994. “A classic arms-race dynamic is taking shape”, har Robert Malley i the International Crisis Group uttalt vedrørende denne støtten (sitert i Simpson og King 2007:1).

<sup>48</sup> En prosess mot en tostatsløsning for Israel og palestinerne ble initiert av USA, EU, FN og Russland i april 2003. For mer informasjon se [<http://www.state.gov/r/prs/ps/2003/20062.htm>].



konferansen i november 2007 hvor 49 land var invitert<sup>49</sup>. Verken Iran eller Irak deltok på konferansen, noe som kan være en indikator på Irans sterke innflytelse på den sjiadominerte Maliki regjeringen (op.cit:3).

Syrias deltakelse på konferansen er av interesse fordi den viser et mulig tegn til toleranse for, og villighet til, å inngå et diplomatisk forhold med en stat USA tidligere ikke har ønsket dialog med. Bush-administrasjonen har forsøkt å isolere Syria grunnet støtte til terrorgrupper og dets destabilisering av Libanon samt landets allianse med Iran (Migdalovitz 2007:3)<sup>50</sup>. En åpning for dialog med Syria er også i tråd med Baker Hamilton kommisjonens (ISG 2006:33-39) anbefaling om en diplomatisk tilnærming til regionen som også involverer Iran og Syria og kan vitne om innslag av en pragmatisk politikk.

I følge Wittes (2007) var ikke dialog det overordnede målet USA hadde ved å invitere Syria til konferansen. Syria er Irans direkte link til Levanten og er en viktig alliert for Iran, “so creating some tension, some distance in that relationship was a key American goal and a success” (ibid). Altså er det ikke sikkert at Syrias deltakelse bør tillegges særlig vekt med hensyn til å spore et eventuelt innslag av pragmatisk motivert politikk. Allikevel er det klart at dette er et politisk trekk som viser til en pragmatisk bruk av de midler USA har til rådighet for å nå sine mål.

I april 2008 ble det kjent at Israel 6. september 2007 etter alt å dømme bombet det som var en atomreaktor i Syria, med amerikansk støtte (Aftenposten 2008). Angrepet er blitt sett på som et tydelig signal til Iran om at Israel og USA er villige til å handle militært dersom det er nødvendig (ibid.)<sup>51</sup>.

If we were to allow our enemies to prevail in Iraq, the violence that is now declining would accelerate ... Out of such chaos in Iraq ... Iran would be

---

<sup>49</sup> Deltakende var blant annet medlemmer av Arab League (Algeri, Bahrain, Egypt, Jordan, Libanon, Marokko, Qatar, Saudi Arabia, Sudan, Syria, Tunisia og Yemen), G-8 landene, de permanente medlemmene av FNs sikkerhetsråd (Kina, Russland, Frankrike, Storbritannia i tillegg til USA), representanter fra International Monetary Fund (IMF) og Verdensbanken (Migdalovitz 2007:3).

<sup>50</sup> Syria og Israels konflikt om Golanhøyden ble ikke behandlet på konferansen, men landene har snakket gjennom tyrkiske og russiske mellommenn (Migdalovitz 2007:3)

<sup>51</sup> I følge Mearsheimer og Walt (2006) har den israelske lobbyen i USA klart å fremme israelske interesser i amerikansk regional politikk utover det som er USAs grunnleggende nasjonale egeninteresse. På bakgrunn av dette har USA fått et dårligere forhold til de arabiske staten (ibid.).

emboldened as well – with a renewed determination to develop nuclear weapons and impose its brand of hegemony across the Middle East. Our enemies would see an America – an America failure in Iraq as evidence of weakness and lack of resolve (Bush 2008b).

Presidentens uttalelse fra mars i år viser at å lykkes i Irak er av sentral viktighet for å hindre spredning av Irans fiendtlige dominans – også regionalt. Det synes som om USA har en ideologisk motivert politikk overfor Iran hvor målet er å hindre landets innflytelse i regionen. Bombingen av Syrias atomreaktor kan tolkes som en ideologisk motivert handling. Allikevel vil en pragmatisk motivert politikk også kunne ha støttet Israels angrep fordi et fravær av handling ville svekket USAs og Israels maktkonsentrasjon dersom Syria fikk atomvåpen. Dette viser at det er vanskelig å forholde seg kategorisk til de to begrepene ideologisk og pragmatisk motivert politikk og at Bush-administrasjonen spiller på begge elementer.

Her er det viktig å skille mellom målsetting og de midler som benyttes for å nå målet. Som nevnt under kapittel 6.3 synes det som om demokratiseringsaspektet er nedprioritert i USAs regionale politikk, og at dette allerede forekom mot slutten av 2006. Det var også tydelig at fokuset på Iran som en trussel var økende, dette ble også illustrert i Petraeus' (2008) høring i april hvor generalen vektla hvilken trussel Iran representerer i Irak gjennom sin omfattende støtte til såkalte "special groups". Det å konfrontere og boikotte Iran synes i økende grad å utgjøre en elementær viktig del av målsettingen i USAs Irak- og regionale politikk. Midlene som benyttes for å oppnå dette målet er tydelig pragmatiske gjennom administrasjonens foreslåtte våpensalg blant annet til sunnimuslimske stater, bombingen av Syrias atomreaktor og den diplomatiske tilnærming til Syria under Annapolis konferansen.

## 6.5 Oppsummering

For the first four years of the war, the U.S. administration pursued a lofty strategy – the spread of democracy; Iraq as a regional model – detached from any realistic tactics. The risk today is that, having finally adopted a set of smart, pragmatic tactics, it finds itself devoid of any overarching strategy (ICG 2008:iii).

“Petraeus has allied himself with whoever ... could produce a stable order”, hevder Fareed Zakaria (2007) og påpeker at general Petraeus har vist at han aksepterer Irak for det det er og ikke hva Washington ønsker det skal være.

Det er dog ikke bare Petraeus som har vist denne pragmatiske tilnærmingen. De nye alliansene med lokale stammer i blant annet Anbar-provinsen illustrerer i særdeleshet at det har forekommet en justering i Bush-administrasjonens politikk hvor stabilitet og sikkerhet i tråd med pragmatiske motiver har en høy prioritet.

Forskjellen fra 2006 til 2007 er at denne endringen også har manifestert seg på målsettningsnivå. Det var anløp til endringer mot slutten av 2006 i Presidentens taler, men dette signaliseres i tydeligere grad i 2007, også i ISR (2007). Utskiftningene av sentrale personer i den amerikanske Irak-politikken signaliserer en endring i politikken hvor den nasjonale egeninteressen ikke settes på spill, men hvor demokratiseringsaspektet heller nedprioriteres. Bush fokuserer ikke lenger på et målet om et demokratisk Irak, men på det noe vagere målet om et fritt Irak. Videre er ikke målet lenger seier i Irak, men det mindre klare målet om å oppnå suksess. Slik sett kan det synes som om USAs mål i Irak er nedjustert og har klare innslag av en pragmatisk motivert politikk som videre står i tydeligere overensstemmelse med implementeringsnivå og de midler som benyttes for måloppnåelse. Denne observasjonen styrker Gordons (2006) påstand.

På det regionale nivået er det en tendens at den tidligere sentrale målsettingen om regimeendring og spredning av demokrati er nedprioritert. Til tross for at demokratiseringsaspektet er nedtonet er ikke USAs ideologiske dualisme av det onde mot det gode forsvunnet, noe som heller ikke vil kunne forventes jamfør USAs politiske særpreg hvor amerikanerne “believe that their system is superior to all

others” (Lipset 2002). På implementeringsnivå er det klare tilfeller hvor det synes som om en pragmatisk motivert politikk lar seg spore i USAs regionale politikk.

Iran fremstår som en hovedfiende det er helt sentralt å isolere for å hindre en fiendtlig Iransk innflytelse i Irak og regionen. Det synes også som om USA benytter den innflytelsen de har i Irak til å konfrontere Iran. Irak er ikke lenger løsningen for en økt amerikansk maktbalanse i regionen, men benyttes heller som et middel i en noe uklar målsetting hvor Iran fremstilles som en fiendtlig aktør det er avgjørende å isolere. En hegemonisk makt vil kunne fremstille mulige trusler som akutte trusler. I tråd med Ross (i Simpson og King 2007) later det til at Bush-administrasjonen fremdeles løser sine regionale utfordringer gjennom konfrontasjon i tråd med en ideologisk motivert politikk.

## 7 KONKLUSJON

---

Oppgavens hensikt har vært å undersøke i hvilken grad USAs Irak-politikk var ideologisk forankret i 2006, og om politikken fikk et større innslag av pragmatisme i løpet av 2007, sammenliknet med 2006.

Philip H. Gordon (2006) påstod i artikkelen “The end of the Bush Revolution” at Bush doktrinen har hatt sitt høydepunkt og at administrasjonen allerede har endret sin utenrikspolitikk i retning av en mer pragmatisk kurs.

Grunnet Iraks sentrale plass i Bush-politikken ble president-administrasjonens Irak-politikk valgt som studieobjekt for å undersøke hvorvidt Gordons påstand er riktig. I oppgaven er USAs Irak-politikk definert som fastsettelse av USAs mål, valg av midler og implementering av disse i Irak. På bakgrunn av USAs sentrale målsetting i Irak-krigen hvor veien til en regional demokratisk fred går gjennom Bagdad er det regionale nivået også definert inn i begrepet “Irak-politikk”.

På basis av det teoretiske perspektivet og en empirisk gjennomgang av amerikansk utenrikspolitisk kultur er det redegjort for oppgavens analyseapparat som strukturerer oppgavens analysedel. Det er redegjort for at et klart skille mellom ideologisk og pragmatisk motivert politikk ikke er absolutt i amerikansk utenrikspolitikk fordi politiske aktører trekker veksler på, og skaper et blandingsforhold av de to retningene. Det har derfor vært krevende å trekke ut klare indikatorer for endring da handlinger kan være både ideologisk og pragmatisk motivert.

Indikatorene på målsettings- og implementeringsnivå er vektlegging av regimeendring og demokrati, versus stabilitet, og vektlegging av samarbeid med sentrale myndigheter versus alternative allianser. Når det gjelder USAs utvidede Irak-politikk i regionen fokuserer analyseapparatet på vektlegging av regimeendring og demokratisering versus stabilitet og maktbalanse og samarbeid, og diplomati versus konfrontasjon og boikott av regionale aktører.

Fra begynnelsen av 2006 og gjennom hele 2007 forekom det klare justeringer hvor USAs Irak-politikk fikk tydelige innslag av pragmatisme.

I 2006 var USAs målsetting i Irak *seier*, definert som etablering av et enhetlig demokratisk Irak. Dette skulle oppnås gjennom samarbeid med, og styrking av de irakiske sentralmyndighetene. Målsettingen sammenfaller med analyseapparaturens indikatorer på en ideologisk motvert politikk. Gjennom 2007 var det tydelig at George W. Bush nedjusterte målet for USAs engasjement i Irak fra et enhetlig *demokratisk* Irak til det mindre klare målet om et *fritt* Irak. Videre var ikke ambisjonen lenger *seier* i Irak slik det var i 2006, men det mer moderate målet om *suksess*. Denne språklige justeringen viser en klar nedprioritering av ideologiske elementer i USAs Irak-politikk og er en indikator på et sterkere innslag av pragmatisme.

Mot slutten av 2006 og begynnelsen av 2007 ble det gjort betydningsfulle utskiftninger på sentrale poster i USAs Irak-politikk ved at forsvarsminister Gates, general Petraeus og ambassadør Crocker ble ansatt. Alle kan knyttes til en pragmatisk forankret politikk. I lys av neoklassisk realisme blir dette tolket som er et klart tegn på at nasjonale sikkerhetsinteresser ikke ble satt på spill og at den ideologisk motiverte politikken ble plassert noe i bakgrunnen i USAs Irak-politikk (Stolberg og Rutenberg 2006).

“If the U.S. is to be seccessful at all, it will need goals that are more in line with its capabilities or capabilities more in line with its goals” (Kelly 2008:4). Denne tilnærmingen synes som fremtredene i 2007. Gjennom troppeøkningen under “the Surge” så det ut til at administrasjonen ikke bare nedprioriterte målsettingen om demokratisering, men at de også innskrenket sitt engasjement til å gjelde Bagdad og Anbar-provinsen. USA skapte et politiske handlingsrom der den irakiske regjering var ansvarlig for videre utvikling. Slik sett synes det som USA har plassert seg i en mer fleksibel posisjon hvor målene står i bedre overensstemmelse med reelle muligheter for måloppnåelse (Zakaria 2007).

Som et *ad hoc* tiltak på implementeringsnivå i 2006 inngikk USA allianse med sunnimuslimske stammer i Anbar-provinsen. I 2007 var denne alliansen ikke bare

utvidet på implementeringsnivået, men også innlemmet i retorikk og strategi på målsettingsnivå. Allianseetableringen bryter klart med en ideologisk motivert politikk og viser tydelige innslag av pragmatisme hvor Bush-administrasjonen allierer seg med parter som best kan bidra til en stabilisering av situasjonen i Irak. Som politisk middel bryter alliansen med målet om et demokratisk Irak. Den styrker stammestrukturen og ikke-statlige aktører som i irakisk kontekst har vært en samfunnsmessig erstatning for en svak stat (Long 2008). Slik sett støtter USA en samfunnsstruktur som ikke står i overensstemmelse med målet om å etablere en demokratisk stat.

I oppgaven argumenteres det for at alliansene kan være et forsøk på å balansere Irans innflytelse i Irak. Siden 2003 har USA støttet etableringen av en sjiadominert og Iran-vennlig regjering. For å svekke Irans innflytelse vil alliansene med sunnimuslimske stammer være et effektivt middel. Den målmessige justeringen og innslaget av nye samarbeidspartnere kan være indikatorer på at Irak ikke lenger er USAs løsning for opprettholdelse og utvidelse av det amerikanske maktgrunnlag i regionen. Dette kan indikere at USAs fokus i regionen har endret seg vesentlig siden 2006 fra Irak til en konfrontasjon av Iran.

... The logic of U.S. Iraq policy can be driven not by the facts on the ground within Iraq itself, but by U.S. interests outside of Iraq

(Nasr 2007)

Ved inngangen til 2006 var Irak ansett som et regionalt fyrtårn og eksempel til etterfølgelse i retning av regimeendring og demokratisering. Ved utgangen av året var målsettingen om en regional demokratisk reform ikke lenger mulig å spore direkte.

Gjennom 2006 og 2007 var det tydelig at Iran i økende grad ble ansett som en trussel for USA der Bush-administrasjonen forsterket sine allianser i regionen for å skape en felles front mot Irans innflytelse. Sommeren 2007 lanserte Bush-administrasjonen sin plan om salg av våpenpakker til GCC-landene, Jordan og Egypt for å styrke deres militære kapabilitet overfor Irans regionalt økende makt (Blanchard og grimmet 2008, Cloud 2007 og Knickmeyer 2007). I november samme år ble Annapolis konferansen holdt i USA for å gjenoppta fredsforhandlinger mellom Israel og

palestinerne. Flere uavhengige kilder (Maloney 2008; Takeyh og Nasr 2008; Wittes 2007) hevdet baktanken ved konferansen var å skape en samlet arabisk front mot Iran.

I oppgaven tolkes dette som en mulig balanserende handling for å begrense, og om mulig, hindre en Iransk maktkonsentrasjon. USA er pragmatisk i anvendelse av midler. Målet om regimeendring spores ikke eksplisitt på målsettingsnivå gjennom 2007, noe som indikerer en klar nedjustering de ideologiske trekkene i USAs regionale politikk.

Oppgavens funn styrker Philip H. Gordons (2006) påstand om at Bush doktrinens tid er passé, og at administrasjonens Irak-politikk er endret i en retning av pragmatisme.

Dagens amerikanske interesser i Irak synes å ha som mål å forhindre at landet kontrolleres av USA-fiendtlige grupper og at det som skjer innad i Irak ikke skal lede til regional ustabilitet som kan ha konsekvenser for USAs nasjonale interesse (Kelly 2008:5). Bushs uttalelse; “Our approach is idealistic about our national goals and realistic about the means to achieve them” (Bush i NSS 2006: ii) gir derfor ikke det riktige bildet med utgangspunkt i dagens amerikanske Irak-politikk hvor det ideologiske elementet er tydelig nedjustert og hvor målene har klare innslag av pragmatisme.



## LITTERATURLISTE

---

- AFP (2007). "US buys 'concerned citizens' in Iraq, by what price?" 16. oktober. [23. mars 2008]. – URL:  
[http://afp.google.com/article/ALeqM5iMzKGlyT\\_ahqRjtyXrAUrKIQLncA](http://afp.google.com/article/ALeqM5iMzKGlyT_ahqRjtyXrAUrKIQLncA)
- Aftenposten (2008). "Advarsel til Iran og Nord-Korea", *Aftenposten* lederartikkel i papirutgaven 27. april.
- Baker, James A. (2007). "The Big Ten: The Case for Pragmatic Idealism", *The National Interest*, 29 August. [21. januar 2008]. – URL:  
<http://www.nationalinterest.org/Article.aspx?id=15370>
- Barr, Cameron W. (2008). "Petraeus: Iraqi leaders not Making 'Sufficient progress'", *The Washington Post* 14. mars. [27. mars 2008]. – URL:  
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/03/13/AR2008031303793.html>
- Bazzi, Mohamad (2008). "Realities in the Middle East Contradict Bush's Rhetoric". *Council on Foreign Relations* 24. februar. [online 27. mars 2008]. – URL:  
<http://www.cfr.org/publication/15360/#kupchan>
- BBC (2006). "Iraq PM unveils unity proposals". *BBC news* 25. juni. [17. mars 2008]. – URL: [http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/1/hi/world/middle\\_east/5114014.stm](http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/1/hi/world/middle_east/5114014.stm)
- BBC (2007). "Washington 'snubbed' Irans offer", *BBC news* 18. januar . [1. mai 2008]. – URL: [http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle\\_east/6274147.stm](http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/6274147.stm)
- Bergesen, Tord (2006). "Between Iraq and a Hard Place" masteroppgave, institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo
- Blanchard, Cristopher M. og Grimmatt, Richard F. (2008). "The Gulf Security Dialogue and Related Arms Sale Proposals", *CRS*, Rapport til Kongressen, Januar. [15. april 2008]. – URL:  
<http://www.fas.org/sgp/crs/weapons/RL34322.pdf>
- Brooks, Stephen G. & Wohlforth, William C. (2000). "Power, Globalization, and the End of the Cold War". *International Security*, vol. 25. Nr 3 s. 5-53
- Bush, George W. (2000a). "Address accepting the Presidential Nomination at the Republican National Convention in Philadelphia". 3. August. [29. januar 2008]. – URL: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index?pid=25954>
- Bush, George W. (2000b). "The Second Gore – Bush Presidential Debate". 11. Oktober 2000. [29. januar 2008]. – URL:  
<http://www.debates.org/pages/trans2000b.html>

- Bush, George W. (2002a). "President Bush Delivers State of the Union Address". 29. januar [24. februar 2008]. – URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/01/20020129-11.html>
- Bush, George W. (2002b). "Graduation Speech, United States Military Academy, West Point, New York". 1. juni [24. februar 2008]. – URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/06/20020601-3.html>
- Bush, George W. (2004). "President Bush Delivers State of the Union Address". Washington 20. januar [13. mars 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2004/01/print/20040120-7.html>
- Bush, George W. (2005a). "President Sworn-In to Second term", 20. januar [20. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2005/01/20050120-1.html>
- Bush, George W. (2005b). "President Congratulates Iraqis on Election". 30. januar [20. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2005/01/20050130-2.html>
- Bush, George W. (2006a). "President Discusses Global War on Terror at Kansas State University". 23. januar [20. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/01/20060123-4.html>
- Bush, George W. (2006b). "President Bush Delivers State of the Union Address". 31. januar [24. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/01/20060131-10.html>
- Bush, George W. (2006c). "President Congratulates Iraqi Leadership on National Unity Government Agreement". 22. april [19. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/04/20060422-1.html>
- Bush, George W. (2006d). "Press Conference by the President". 11. oktober [7. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/10/20061011-5.html>
- Bush, George W. (2006e). "Press Conference by the President". 25. oktober [25. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/10/20061025.html>
- Bush, George W. (2006f). "Press Conference by the President". 8. november [31. januar 2008]. - URL:  
<http://whitehouse.gov/news/releases/2006/11/print/20061108-2.html>
- Bush, George W. (2006g). "President Bush Meets with Senior U.S. Defense Officials in Iraq". 13. desember. [4. mars 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/12/20061213-5.html>

- Bush, George W. (2006h). "Press Conference by the President". 20. desember [17. mars 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/12/20061220-1.html>
- Bush, George W. (2007a). "Bush's Address to the Nation on Strategy in Iraq". 10. januar. [29. januar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/01/20070110-7.html>
- Bush, George W. (2007b). "President Bush Delivers State of the Union Address". 23. januar [24. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/01/20070123-2.html>
- Bush, George W. (2007c). "Address by the President to the Nation on the Way Forward in Iraq". 13. september [21. mars 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/09/20070913-2.html>
- Bush, George W. (2008a). "President Bush Delivers State of the Union Address". Washington 28. januar [24. februar 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2008/01/20080128-13.html>
- Bush, George W. (2008b). "President Bush Discusses Global War on Terror". 19. mars. [21. mars 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2008/03/20080319-2.html>
- Buzan, B. og Wæver, O. (2003). *Regions and Powers, The structure of International Security*. UK: Cambridge University Press
- Carr, Edward Hallett (2001). *The Twenty Years Crisis, 1919–1939, an introduction to the study of international relations*. Med ny introduksjon av Michael Cox. New York: Palgrave.
- Casey, George Jr. (2006). "The wake of Success", 6. mars. [19. februar 2008]. - URL:  
<http://www.defendamerica.mil/articles/mar2006/a030806wm1.html>
- Casey, George Jr. (2007). I "Military and Foreign policy experts oppose escalation" av Democratic Caucus, US house of representatives. [22. februar 2008]. - URL:  
<http://majorityleader.house.gov/docUploads/MilitaryOpposesEscalation.pdf>
- Cave, Damien og Ferrel, Stephen (2007). "At street Level, Unmet Goals of Troop Buildup" *The New York Times* 9. september. [26. mars 2008]. - URL:  
<http://www.nytimes.com/2007/09/09/world/middleeast/09surge.html?ex=1346990400&en=5d732c4254cadf37&ei=5088&partner=rssnyt&emc=rss>
- Cheney, Dick (2007). "Vice President's Remarks at a Rally for the Troops", 11. mai [14. april 2008]. - URL:  
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2007/05/print/20070511-5.html>
- Cloud, David S. (2007). "U.S. Set to offer Huge Arms Deal to Saudi Arabia", *The New York Times* 27.juli [1. mai 2008]. - URL:

[http://www.nytimes.com/2007/07/28/washington/28weapons.html?\\_r=1&oref=slogin](http://www.nytimes.com/2007/07/28/washington/28weapons.html?_r=1&oref=slogin)

CNN (2006). "Bush replaces Rumsfeld to get 'fresh perspective'", *CNN* 9.november. [20. februar 2008]. - URL: <http://edition.cnn.com/2006/POLITICS/11/08/rumsfeld/>

CNN (2007). "No military solution to Iraq, U.S Genreal says". *CNN* 9. mars. [1. mai 2008]. - URL: <http://www.cnn.com/2007/WORLD/meast/03/08/iraq.petraeus/index.html>

Cook, Steven A. og Takeyh, Ray, Maloney, Suzanne (2007). "Why the Iraq war Won't Engulf the Mideast". *International Herald Tribune* 28. juni. [5. mars 2008]. - URL: <http://www.iht.com/articles/2007/06/28/opinion/edtakeyh.php>

Cooper, Robert (2004). *The Breaking of Nations*. London: Atlantic

Cordesman, Anthony H. (2007). "The New Bush Strategy for Iraq: What are the chances of 'Victory?'" *CSIS* Februar [24. april 2008]. - URL: [http://www.csis.org/media/csis/pubs/070205\\_cordesman\\_bush\\_plan.pdf](http://www.csis.org/media/csis/pubs/070205_cordesman_bush_plan.pdf)

Crawford, Robert M. A. (2000). *Idealism and Realism in International Relation, Beyond the discipline*. New York: Rutledge

Crocker, Chester A. (2007). "The Art of Peace. Review Essay" *Foreign Affairs* nr. 86 2007 s. 160-168.

Daalder, Ivo H. (2000). *Getting to Dayton: The Making of Americas Bosnia Policy*. Washington, D.C. : Brookings Institution Press

Desch, Michael C. (2008). "America's Liberal Illiberalism, the Ideological Origins of Overreaction in U.S. Foreign Policy". *International Security*, vol. 32, nr 3 (vinter 2007/08) s. 7-43

De Yong, Karen (2007). "Iran Cited In Iraq's Decline in Violence", *The Washington Post* 23. desember. [12. mai 2008]. - URL: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/12/22/AR2007122201847.html>

Dreyfuss, Robert (2008). "Is Iran Winning the Iraq war?" *The Nation* 10. mars. [25. mars 2008]. - URL: <http://www.thenation.com/docprint.mhtml?i=20080310&s=Dreyfuss>

Dueck, Colin (2007). "Doctrinal Faith". *The National Interest*, 5.januar [15. januar 2008]. - URL: <http://www.nationalinterest.org/Article.aspx?id=14146>

Dueck, Colin (2006). *Reluctant Crusaders. Power, Culture and Change in American Grand Strategy*. New Jersey, Princeton University Press

- Ellsworth, Robert F. og Simes, Dimitri K. (2005). "Realism's Shining Morality" kap 18 i *The Right War? The Conservative debate on Iraq*, Gary Rosen (red.). New York: Cambridge University Press.
- Evans, Graham og Newnham, Jeffrey (1998). *The Penguin Dictionary of International Relations*. London: Penguin Books.
- Fletcher, Michael A. (2006) "At White House Meeting, no Big Changes on Iraq". *The Washington Post* 22. Oktober. [19. mars 2008]. - URL: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/10/21/AR2006102100360.html>
- Fukuyama, Francis (1989). "The end of History?" *The National Interest*, sommer 1989.
- Fukuyama, Francis (2006). *After the neocons: America at the crossroads*. London: Profile Books
- Gaddis, John Lewis (2004). *Surprise, Security and the American Experience*. Cambridge: Harvard University Press
- Galbraith, Peter W. (2006). *The end of Iraq: how American incompetence created a war without end*, New York, Simon & Schuster.
- Gardner, Hall (2005). *American Global Strategy and the "War on Terrorism"*. Aldershot: Ashgate Publishing Limited.
- Gates, Robert (2007a). "Statement on Iraq to the Senate Armed service Committee". 12. januar. [4. april 2008]. – URL: <http://www.defenselink.mil/speeches/speech.aspx?speechid=1107>
- Gates, Robert (2007b). "World Forum on the Future of Democracy (Williamsburg, VA)". 17 September. [4. april 2008]. – URL: <http://www.defenselink.mil/speeches/speech.aspx?speechid=1175>
- Gates, Robert (2007c). "Manama Dialogue (Manama, Bahrain)". *U.S. Department of Defence*. 8. desember [4. april 2008]. – URL: <http://www.defenselink.mil/speeches/speech.aspx?speechid=1201>
- Gates, Robert; Crocker, Ryan og Petraeus, David (2007). "Joint Press Conference with Secretary Gates, U.S. Ambassador Crocker and Gen. Petraeus". 16. juni [4. april 2008]. – URL: <http://www.defenselink.mil/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=3992>
- Gates, Robert; Hadley, Stephen og Lute, Douglas (2007). "DoD News Briefing with secretary gates, Stephen Hadley and Lt. Gen. Lute from Al Asad Air Base, Iraq", 3. september. [4. april 2008]. – URL: <http://www.defenselink.mil/transcripts/transcript.aspx?transcriptid=4031>
- Goldstein, Judith og Keohane, Robert O. (1993). *Ideas and Foreign policy*. Ithaca: Cornell University Press

- Gordon, Philip H. (2006). "The End of the Bush Revolution". *Foreign Affaris*, vol. 85 nr. 4. s. 75-86.
- Gordon, Philip H. (2007). "Can the war on Terror Be Won?" *Foreign Affairs*, vol. 86 nr. 6 (November/desember).
- Guzzini, Stefano (1998). *Realism in the international Relations and International Political Economy: the Continuing Story of a Death Forehold*. New York: Routledge.
- Fakan, Stephen (2008). "Dispatch from Irak: Winning the Peace". 10 mars. [26. mars 2008]. – URL: [http://iraq.usembassy.gov/prt\\_news\\_03102008x.html](http://iraq.usembassy.gov/prt_news_03102008x.html)
- Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (red.) (1996). *Kvalitative metoder i samfunnsforskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hopf, Ted (1998). "The promise of Constructivism in International Relations Theory". *International security* vol. 23 nr.1 s. 171-200
- Hulsman, John (2007). What's reading at Aspen [19. februar 2008]. - URL: <http://www.john-hulsman.com/downloads/Hulsman%20Aspenia%20Ethical%20Realism.pdf>
- Ignatius, David (2008). "Running on Sweet Notings". *The Washington Post* 24. april. [25. april 2008]. - URL: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/04/23/AR2008042302981.html>
- Idyk, Martin S. og Wittes, Tamara C. (2007). "Back to Balancing", *American Interest* november – desember.
- Jackson, Robert og Sørensen, Georg (2003). *Introduction to International Relations. Theories and Approaches*. 2.utgave. Oxford: Oxford University Press.
- Iraq Body Count (2006). "Iraq death toll in third year of occupation is highest yet" [20. februar 2008]. - URL: <http://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/year-three/>
- Iraq Body Count (2008). "Civilian deaths from violence in 2007", 1.januar. [1.mai 2008]. - URL:<http://www.iraqbodycount.org/analysis/numbers/2007/>
- International Crisis Group (2006). *After Baker-Hamilton: What to do in Iraq*, Middle East Report nr. 60, 19. desember .
- International Crisis Group (2008). *Iraq after the Surge I: The new Sunni landscape*, Middle East Report nr. 74, 30. april.
- ISG (2006). "The Iraq Study Group Report", 6. desember. [1.mai 2008]. - URL:[http://www.usip.org/isg/iraq\\_study\\_group\\_report/report/1206/iraq\\_study\\_group\\_report.pdf](http://www.usip.org/isg/iraq_study_group_report/report/1206/iraq_study_group_report.pdf)

- Janardhan, Meena (2007). "GCC Countries complicate US' Iran Plans", *Inter Press Service* 16. april. [online 1. april 2008]. - URL:  
<http://ipsnews.net/news.asp?idnews=37362>
- Jervis, Robert (2003). "Understanding the Bush Doctrine". *Political Science Quarterly* vol.118 nr.3 s. 365-388.
- Kagan, Kimberly (2007). "Enforcing the Law: The Bagdad Security plan begins", *The institute for the study of War and The Weekly Standard*. [1. mai 2008]. - URL:  
<http://www.weeklystandard.com/weblogs/TWSFP/pdf/IraqReport02.pdf>
- Kagan, Robert (2004). *Of Paradise and Power, America and Europe in the New World Order*. New York: Vintage Books
- Katzenstein, Peter J.(1996). *The culture of National Security. Norms and Security in World Politics*. US: Colombia University press
- Kelly, Terrence K. (2008). "An Iraqi Modus Vivendi". *RAND corporations*,  
 Testimony presented before the Senate Foreign relations Committee. 3 april.  
 [10. april 2008]. - URL:  
[http://rand.org/pubs/testimonies/2008/RAND\\_CT303.pdf](http://rand.org/pubs/testimonies/2008/RAND_CT303.pdf)
- Kirk, Michael (2007). "Endgame", transkript av dokumentar produsert av  
*FRONTLINE* [20. februar 2008]. - URL:  
<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/endgame/etc/script.html>
- Kissinger, Henry (1994). *Diplomacy*. New York: Simon & Schuster
- Kissinger, Henry (2001). *Does America Need a Foreign Policy?* New York: Simon & Schuster.
- Kissinger, Henry (2005). "Realists vs. Idealists". *International Herald Tribune* 12. mai. [15. januar 2008]. - URL:  
<http://www.ihrt.com/articles/2005/05/11/opinion/edkissinger.php>
- Knickmeyer, Ellen (2007). "Gulf States Buy Arms With Wary Eye on Iran", *The Washington Post*, 4. august. [1. mai 2008]. - URL:  
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/08/03/AR2007080301987.html>
- Krauthammer, Charles (2004). "In defence of Democratic Realism". *The National Interest*. [29. februar 2008]. - URL:  
<http://arts.anu.edu.au/sss/pols3017/Recent%20Articles/In%20Defense%20of%20Democratic%20Realism%20Krauthammer.pdf>
- Kronvall, Olof (2007a). "35 år etter Vietnam sinker lærdommen inn", *Dagbladet* 17. september. [28. april 2008]. - URL:  
[www.dagbladet.no/magasinet/2007/09/13/511964.html](http://www.dagbladet.no/magasinet/2007/09/13/511964.html)
- Kronvall, Olof (2007b). "Finally eating soup with a knife?" *Oslo Files* no. 5.

- Layne, Christopher (2006). *The Peace of Illusions: American Grand Strategy from 1940 to the Present*. New York: Cornell University Press
- Legro, Jeffrey W., Moravcsik, Andrew (1999). "Is Anybody Still a Realist?" *International Security*, Vol. 24, Nr. 2 s. 5-55,
- Lipset, Seymour Martin (2002). "Sitter i "Night Fell on a Different World", *The Economist*, Special report, 7. September 2002. Print edition.
- Litwak, Robert S. (2007). *Regime Change, US Strategy through the Prism of 9/11*. Washington D.C.: Woodrow Wilson Center Press.
- Long, Austin (2008). "The Anbar Awakening". *Survival*, Vol 50, Nr. 2 s. 67-94
- Magstadt, Thomas M. (2004). *An Empire if you can keep it. Power and Principles in American Foreign Policy*. Washington, D.C.: C. Q. Press.
- Maloney, Suzanne and Takeyh, Ray (2007). "Engage Iran". *Democracy Journal* [5. mars 2008]. – URL:  
[http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/articles/2007/fall\\_iran\\_maloney/20070923.pdf](http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/articles/2007/fall_iran_maloney/20070923.pdf)
- Maloney, Suzanne (2008). "how the Iraq war has empowered Iran", *The Brookings Institution* 21. mars [31. mars 2008]. – URL:  
[http://www.brookings.edu/opinions/2008/0321\\_iraq\\_maloney.aspx?p=1](http://www.brookings.edu/opinions/2008/0321_iraq_maloney.aspx?p=1)
- Mathisen, Werner Christie (1997). *Diskursanalyse for statsvitere. Hva, hvorfor og hvordan*. Oslo: Falck Hurtigtrykk AS.
- Mayer, Michael (2006). "Security or Human Rights? US Foreign policy Dilemma in Uzbekistan". *Forsvarsstudier* Nr. 2/2006
- Mead, W. R. (2002). *Special providence: American foreign policy and how it changed the world*. New York: Routledge.
- Mearsheimer, John J. (2001). *The tragedy of Power Politics*. New York: W.W. Norton
- Mearsheimer, John J. og Walt, Stephen M. (2006). "The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy". *Middle East Policy* Vol. 13 Nr. 3 s 29-87.
- Meernik, James D. (2004). *The Political Use of Military Force in US Foreign Policy*. England, Aldershot: Ashgate.
- Melby, Svein (1995). "Den amerikanske tilnærming til utenrikspolitikk", kap. 1 i *Amerikas utenrikspolitikk*. s. 15-37. Oslo: Tano Aschehoug
- Melby, Svein (2004). *Bushrevolusjonen i amerikansk utenrikspolitikk*. Oslo: Aschehoug.



- Migdalovitz, Carol (2007). *Israeli-Palestinian Peace Process: The Annapolis Conference*. Congressional Research Service, CRS report for Congress, RS22768, 7. desember.
- Morgenthau, Hans J. (1973). *Politics among Nations*. 5. utgave. New York: Alfred A. Knopf
- Morgenthau, Hans J. (1951). *American Foreign Policy: A Critical Examination*. London: Methuen
- Morgenthau, Hans J. (1982). *In Defense of the National Interest: A Critical Examination of American Foreign Policy*. Washington, D.C.: University Press of America
- Msnbc (2007). "Official: half of Bagdad under control". *Msnbc* 29.juni. [1. mai 2008]. – URL: <http://www.msnbc.msn.com/id/19508672/>
- Nasr, Vali (2006). "When the Shiites Rise". *Foreign Affairs* juli/august, Vol. 85 Nr. 4.
- Nasr, Vali (2007). "Iran: The New Claimant to Regional Power?" *The Flecher Forum of World Addairs* vol. 31 nr. 2 [19. mai 2008]. – URL: <http://fletcher.tufts.edu/forum/archives/pdfs/31-2pdfs/Nasr.pdf>
- Nasr, Vali og Takeyh, Ray (2008). "The Costs of Containing Iran, Washington's Misguided New Middle East Policy". *Foreign Affairs* januar/februar, Vol. 87 Nr. 1.
- Nitze, Paul H. (1994). "the Recovery of Ethics", kapittel 4 i Thomson, Keneth W. (red): *Moral DimeNSVIons of American Foregin Policy*. New Brunswik, N.J.: Transaction.
- NSCT (2006). *National Strategy for Combating Terrorism*. The White House, Washington. September.
- NSS (2002) *The National Security Strategy of the United States of America*. The White House, Washington. September.
- NSS (2006). *The National Security Strategy of the United States of America*. The White House, Washington. Mars.
- NSVI (2005). *The National Strategy for Victory in Iraq*. The White House, Washington. November.
- Parsi, Trita (2007). "Conversation with history – UC Berkeley hosted by H. Kresler". 30. november. [25. mars 2008]. – URL: <http://www.tritaparsi.com/>
- Petraeus, David H. (2007). "Report to Congress on the situation in Iraq", 10. September. [20. februar 2008]. – URL: <http://foreignaffairs.house.gov/110/pet091007.pdf>

- Petraeus, David H. (2008) "Report to Congress on the situation in Iraq", 8-9 april. [1. mai 2008]. – URL: [http://www.defenselink.mil/pdf/General\\_Petraeus\\_Testimony\\_to\\_Congress.pdf](http://www.defenselink.mil/pdf/General_Petraeus_Testimony_to_Congress.pdf)
- Ricks, Thomas E. and De Young, Karen (2008). "For U.S. The Gogal is Now 'Iraqi Solutions'". *The Washington Post*, 10. januar. [4. mars 2008]. – URL: [http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/01/09/AR2008010903701\\_pf.html](http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/01/09/AR2008010903701_pf.html)
- Rice, Condoleezza (2005a). "Remarks at the American University of Cairo". 20. juni [14. april 2008]. – URL: <http://www.state.gov/secretary/rm/2005/48328.htm>
- Rice, Condoleezza (2005b). "the Promice of democratic Peace", *The Washington Post* 11. desember. [12. januar 2008]. – URL: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/09/AR2005120901711.html>
- Rice, Condoleezza (2006a). "Special briefing on Travel to the Middle East and Europe". 21. juli. [31. mars 2008]. – URL: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/69331.htm>
- Rice, Condoleezza (2006b). "Statement on the United Nations Security Council Resolution on Iran" 23. Desember. [14. april 2008]. – URL: <http://www.state.gov/secretary/rm/2006/78245.htm>
- Rice, Condoleezza (2007a). "Iraq: A New Way Forward". 11. januar. [4. april 2008]. – URL: <http://www.state.gov/secretary/rm/2007/78605.htm>
- Rice, Condoleezza (2007b). "The Power and Promise of American Realism", 9. juni. [31. mars 2008]. – URL: [http://www.realclearpolitics.com/articles/2007/06/the\\_promise\\_of\\_american\\_realism.html](http://www.realclearpolitics.com/articles/2007/06/the_promise_of_american_realism.html)
- Rice, Condoleezza (2007c). "On-the-Record Briefing En Route Egypt", 30. juli [online 12. mai 2008]. – URL: <http://www.state.gov/secretary/rm/2007/89836.htm>
- Romarheim, Anders (2006). 'Nasjonal sikkerhet blant demokratier og tyrannier', i "Supermaktens begrensning. Perspektiver på Bushdoktrinenens utvikling". *IFS info* 6/2006 s. 29-39.
- Rose, Gideon (1998). "Neoclassical Realism and Theories of Foreign Policy". Review Article i *World Politics* vol.51, oktober s. 144-72.
- Ross, Dennis (2007). *Statecraft And How to Restore America's Standing in the World*. New York: Farrar, Straus and Giroux
- Rumsfeld, Donald H. (2006). "What We've Gained In 3 Years". *The Washington post* 19. mars. [13. februar 2008]. - URL: [http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/03/17/AR20060317017\\_pf.html](http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/03/17/AR20060317017_pf.html)

- Sanger, David E. m.fl (2007). "Chaos Overran Iraq Plan in '06, Bush Team Says", *New York Times*, 2. januar. [17. Januar 2008]. – URL: <http://www.nytimes.com/2007/01/02/washington/02war.html>
- Schweller, Randall L. (1997). "New Realist Research on Alliances: Refining, Not Refuting, Waltz's Balancing Proposition". *The American Political Science Review*, Vol. 91, Nr. 4.s. 927-930.
- Schweller, Randall L. (2001). "The Twenty Years' Crisis 1919-39: Why a Concert didn't rise" in Colin Elman and Miriam F. Elman (red.) *Bridges and Boundaries – historians, political Scientists and the Study of International Relations*. Cambridge, Mass, MIT Press.
- Schweller, Randall L. (2004). "Unanswered Threats: A Neoclassical Realist Theory of Underbalancing." *International Security* vol.29 nr.2 s. 159-201.
- Schweller, Randall L. (2006). *Unanswered Threats, Political constraints on the Balance of Power*. New Jersey: Princeton University Press.
- Shane, Scott og Sanger, David (2006). "Change at the Pentagon" *New York Times*, 9. November 2006. [21. februar 2008]. - URL: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=990CE3D71E3FF93AA35752C1A9609C8B63&scp=69&sq=gen.+casey&st=nyt>
- Shapiro, Ian (2007). *Containment : rebuilding a strategy against global terror*. Princeton, N.J.: Princeton University Press
- Simpson, Cam og King, Neil Jr. (2007). "With aid, U.S: widens role in Palestinian crisis", *Wall Street Journal* 12. januar, [3. mai 2008]. - URL: <http://www.fromoccupiedpalestine.org/node/1709>
- Snyder, Richard C. (1955). *American foreign policy: formulation, principles and programs*. New York: Rinehart.
- Strachan, Hew (2007). "War and Strategy" i On New Wars, Olsen, John A. (red). *Oslo Files* nr. 4 2007 s. 13-28.
- Stolberg, Sheryl og Rutenberg, Jim (2006). "Rumsfeld Resigns; Bush Vows to 'Find Common Ground'; Focus Is on Virginia", *New York Times* 9. november [20. februar 2008]. - URL: [http://www.nytimes.com/2006/11/09/us/politics/09elect.html?\\_r=1&ref=todayspaper&oref=slogin](http://www.nytimes.com/2006/11/09/us/politics/09elect.html?_r=1&ref=todayspaper&oref=slogin)
- Takeyh, Ray (2007). "Time for Détente With Iran". *Foreign Affairs* mars/april, vol. 86 nr. 2.
- Thune, Henrik (2008). "Krigen som skulle forandre verden". *Dagbladet*, papirutgaven 22. mars.
- Tyson, Ann Scott (2007). "Petraeus Says Cleric helped Curb Violence". *The Washington Post* 7. desember. [25. mars 2008]. – URL:

- [http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/12/06/AR2007120602822\\_pf.html](http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2007/12/06/AR2007120602822_pf.html)
- UNHCR (2006). "UNHCR worried about effect of dire security situation on Iraq's displaced", UNHCR 13. oktober 2006, [20. februar 2008]. - URL: <http://www.unhcr.org/news/NEWS/452fa9954.html>
- Usher, Sebastian (2008). "Bathist mistake corrected amid concern". *BBC news* 12. januar. [17. mars 2008]. – URL: [http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle\\_east/7185276.stm](http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/7185276.stm)
- Visser, Reidar (2007). "The Surge, the Shiites and Nation Building in Iraq". *Terrorism Monitor* vol. 5, nr.17 s. 1-4.
- Walt, Stephen M. (2002). "The enduring relevance of the realist tradition" I Katznelson, I. og Milner, H. *Political Science: The state of the discipline*. New York: Norton.
- Walt, Stephen M. (2008). "America Needs Realists, not William Kristol." *Salon* 18. januar. [22. januar 2008]. – URL: <http://www.salon.com/opinion/feature/2008/01/16/realism/>
- Waltz, Kenneth N. (1964). *Man, the State, and War*. 3. utgave, United States: Columbia University Press.
- Waltz, Kenneth N. (2000). Structural Realism after the Cold War. *International Security* vol. 25 nr. 1
- The Washington Post (2008). "Ms. Rice's Retreat". 11. Mars. [19. mars 2008]. – URL: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/03/10/AR2008031002669.html>
- Wittes, Tamara (2007). I transkript av koferansen "After Annapolis: prospects for peacemaking", *Brookings Institution*, 27. November. [1. mai 2008]. – URL: <http://www.brookings.edu/~media/Files/events/2007/1128annapolis/20071128annapolis.pdf>
- Woodward, Bob (2004). *Plan of Attack*. New York: Simon and Schuster.
- Zakaria, Fareed (2007). "This Won't Be the Iraq Election" *Newsweek* 12. november. [24. april 2008]. – URL: <http://www.newsweek.com/id/67924>
- Zakaria, Fareed (2008). "We are fighting the wrong war" *Newsweek* 19. januar. [6. mars 2008]. – URL: <http://www.newsweek.com/id/96371>
- Østerud, Øyvind; Goldmann, Kjell; Pedersen, Mogens N. (red) (1997). *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.

# VEDLEGG A

## KART OVER IRAK





# VEDLEGG B

---

## KVANTITATIV ORDTELLING AV STATE OF THE UNION-TALENE

Vedlegget viser gjennomføringen av en enkel kvantitativ ordtelling av sentrale begreper på tvers av George W. Bushs State of the Union-taler fra 2006, 2007 og 2008.

Selv om State of the Union-talene ikke inneholder entydige signaler på hvordan USA vil opptre i sin Irak-politikk, er de uten tvil noen av de mest sentrale talene når det gjelder administrasjonens grunnleggende tenkemåte og prioriteringer. Publikumet presidenten retter sine State of the Union-taler til er kongressen og den amerikanske befolkning.

Man kan ikke slå fast at et begrep har en mer sentral plass bare på bakgrunn av at det forekommer oftere enn tidligere, men endringer i vektlegging av ord kan være viktige indikatorer for elementer som videre bør undersøkes i en dyptgående og kvalitativ studie (Romarheim 2006).

### *Fremgangsmåte*

Talenes transkript fra 2006, 2007 og 2008 er tilnærmet like lange på henholdsvis ca 5500, 5800 og 5800 ord hvor omtalen av krigen mot terror og Irak omfatter omtrentlig en tredjedel av talenes helhet. Talene fra 2007 og 2008 er 1,06 ganger lengre enn talen fra 2006. Det har derfor ingen hensikt å korrigere for lengden (gange ordene i 2006 med 1,06). Det er kontrollert at de ordene som er talt med benyttes i sammenheng med krigen mot terror og regionen.

### *Resultater*

Ordene som gjennomgås er knyttet direkte mot begreper som står sentralt i en ideologisk amerikansk politikk, slik som demokrati, frihet og seier. I tillegg spores forekomsten av ordet diplomati da dette kan være av stor interesse når det gjelder

USAs regionale engasjement. En gjennomgang av talene og sporing av ordene med korresponderende adjektiv ga følgende resultater også nevnt i kapittel 6, målsettingsnivå for USAs engasjement i Irak:

- "Democracy/ies" og det korresponderende adjektivet "democratic" benyttes 10 ganger i 2006. Ordene forekommer 7 ganger i 2007 og 5 ganger i 2008 hvor 3 av de 5 omhandler konflikten mellom Israel og palestinerne. Altså er frekvensen av disse ordene 2 ganger så hyppige i 2006 sammenliknet med 2008.
- Videre benyttes "freedom" 17 ganger i 2006, 2 ganger i 2007 og 9 ganger i 2008.
- "Victory" og ordets korresponderende adjektiv "win" og "winning" forekommer til sammen 7 ganger i 2006, 3 ganger i 2007 og 0 ganger i 2008.

Resultatene viser en nedgang av de sentrale begrepene, noe som resulterte i en undersøkelse om det var mulig å spore begreper som erstattet disse.

- "Free" benyttes i talene med diametralt motsatt forekomst sammenliknet med "democracy/ies". Ordet benyttes ikke i 2006, men forekommer 2 ganger i 2007 og 3 ganger i 2008 i sammenheng med målsetting i Irak.
- "Success" forekommer 2 ganger i 2006, 5 ganger i 2007 og 4 i sammenheng med målsetting i Irak.

Det vil også være av interesse å se i hvilken grad Bush-administrasjonen vektlegger Iraks eget ansvar for den videre utviklingen i landet.

Iraks ansvar nevnes ikke i 2006, nevnes 7 ganger (med negativt fortegn) i 2007 og 4 ganger i 2008, da med positivt fortegn.

Ved en gjennomgang av "diploma/tic/cy" gir ingen resultater i verken talen fra 2006 eller 2008, men forekommer 5 ganger i 2007 i sammenheng med USAs engasjement i regionen.